

მაცხოვროვანი

სამთავროს წმიდა ნინოს ღვთაძე მონასტრის პერიოდული გამომცემა,
ქუჩნაღი გამორღის სამ თვეში ერთხელ, 2011 წლის 10 ივლისი .

№5

„მიჟუარან მამუალნი ებე ჴენნი
და მუნ მნებავს ბონებითა“

წმიდა მეფე მირიანი

გულითადად მივესალმებით სამთავროს წმიდა ნინოს დედათა მონასტრის მიერ დაარსებული ჟურნალის „მაყვლოვანის“, – გამოცემას. მოხარულნი ვიქნებით, თუ მისი შემდგენელი შექმნენ, მკითხველს გააცნონ საქართველოში დაცული სიწმინდენი, ბერ-მონაზვნური ცხოვრების სიღრმე, აზრი და მნიშვნელობა, ის, თუ რა არის ჩვენი ეროვნული ფასეულობანი, როგორია ჩვენი ტრადიციები, ისტორია, ეთნოგრაფიული თავისებურებანი, ჩვენი ხალხური სიბრძნე.

ეს ყოველივე დიდად შეუწყობს ხელს ჩვენი საზოგადოების სულიერი და ინტელექტუალური დონის ამაღლებას და მათში ჭეშმარიტების გზით სვლის სურვილის გაღვივებას.

ღმერთმა და წმიდა ნინომ დალოცოს „მაყვლოვანის“ გამომცემელი და მკითხველნი.

ღმერთმა დალოცოს სრულიად საქართველო.

სრულიად საქართველოს
კათოლიკოს-პატრიარქი

25 მაისი 2010 წელი

	სსამეგრედ შურნალ-მკვლევართა სარედაქციო სამსახური	მიმდინარე რეგისტრაციის № 5.....
	პირთა რეგისტრაციის №.....	27.06.11 თარიღი
დასახელება: ქუჩისა და მაყვლოვანი		
რეცენზენტი: იქიმონიძე ნინო ვაგნით		

„როცა ვფიქრობთ იმაზე, თუ რა არის ქართული იდეა, მივდივართ დასკვნამდე, რომ ქართველი ერის დანიშნულებაა – იქადაგოს ჭეშმარიტი სარწმუნოება. ხომ არსებობს წინასწარმეტყველება, რომ საქართველო, ქართველი ერი უკანასკნელ უამს გაბრწყინდება. ვიცით სახარებიდან, რომ უკანასკნელ უამს ყველგან დაეცემა რწმენა, ზნეობა, საქართველო კი ღვთის მადლითა და წყალობით გაბრწყინდება და ჯილდოდ ამისა, როგორც დიდი მამა და მოღვაწე ამბობს, მეორედ მოსვლის უამს მთელი ქვეყნიერება განიკითხება „ქართულითა ენითა“. ეს იქნება კიდევ ერთი მადლი, რომელსაც მოგვანიჭებს უფალი. მადლობას ვწირავთ ყოვლადწმიდა ღვთისმშობელ დედას, რომელმაც ინება, რომ იყოს პატრონი საქართველოსი...“

უწმიდესი და უნეტარესი ილია II

შინაარსი

„საქართველოს აღდგომა გარდაუვალია“.....4	„ნეტარ ხარ შენ აკაკი“.....30
არქიმანდრიტი ლაზარე (გაგნიძე) საკვირაო ქადაგება.....7	მარინე ცინცაბაძე წმიდა გიორგი მთაწმიდელის მოღვაწეობა.....32
სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრი- არქის ილია II-ის საიუბილეო მილოცვა.....10	ქვაზე კვეთის ოსტატი.....38
მარიამ ნიაური „კვერთხი ძლიერებისა“.....11	სიტყვისგება ბერისა ექვთიმე გრძელისა სოსთენის მიმართ – სომეხთა მოძღვრისა.....40
სააღდგომო მილოცვა ათონის წმიდა მთიდან.....16	„უფალმან აწვიმა ცეცხლი“.....44
შარლოტა კვანტალიანი 20 წელი იღუმენიად.....18	წესი აღსარებისა.....49
ვაჟა კიკნაძე ქუთაისისა და ქართლის მთავარეპისკოპოსი ტიმოთე გაბაშვილი.....20	წმიდა ეგნატე ბრიანჩანინოვი „ბოლო უამის მონოზონთა ხვედრი უმთავრე- სად მწუხარებაა.“56
ნინო არჩვაძე გრიგოლ ორბელიანის წერილი.....24	ქრონიკა.....59

სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი, მცხეთა-თბილისის მთავარეპისკოპოსი, ბიჭვინთისა და ცხუმ-აფხაზეთის მიტროპოლიტი, უწმიდესი და უნეტარესი,

ილია II

* * *

„...უზენაესი ჭეშმარიტებისადმი თავდადება არის ქართული იდეა, ამიტომაც გვიანდერბა წმიდა მეფე ვახტანგ გორგასალმა: „ეძიებდით ქრისტესთვის სიკვდილსა!“ და მართლაც, ჩვენი ერი ჯვარს ეცვა ჯვარცმული ღვთისთვის...“

ქართული იდეის განვრცობის არეალი გიორგი მერჩულემ ასე განსაზღვრა: „ქართლად ფრიალი ქუეყანა აღირაცხების, რომელსაცა შინა ქართულითა ენითა უამი შეიწირვის და ღოცვა ყოველი აღესრულების“...“

ქართველისათვის პატრიოტიზმიც ღვთისმსახურებაა. იგი სამშობლოს პატრონობს და საკუთარი სისხლის ფასად იცავს, რადგან ამაში ხედავს ღვთის მიერ დაკისრებულ პასუხისმგებლობას...“

2011. სააღდგომო ეპისტოლე

G A R D A U V A L I A ~

* * *

„...უფალი ჩვენი იესო ქრისტე ბრძანებს: „და კლდესა ამას ზედა აღვაშენო ეკლესიად ჩემი და ბჭენი ჯოჯოხეთისანი ვერ ერეოდიან მას“. უპირველეს ყოვლისა უნდა გაგაცნობიეროთ, თუ რა არის ეკლესია. ეკლესია არის ერთი – ერთი წმიდა კათოლიკე სამოციქულო ეკლესია. და მისი ნაწილებია – ზეციური ანუ მოზეიმე ეკლესია და მებრძოლი ეკლესია, – ეს ჩვენ ვართ, მიწიერი ეკლესია. მოზეიმე და მებრძოლი ეკლესია, ორივე ერთად, ეს არის ერთი წმიდა კათოლიკე სამოციქულო ეკლესია, რომელიც კლდესა ზედა აღაშენა უფალმა ჩვენმა იესო ქრისტემ და ბჭენი ჯოჯოხეთისანი ვერ მოერევიან მას...“

* * *

„...ამაზე მეტი სიმდიდრე არ არსებობს დედამიწაზე, რაც არის მართლმადიდებელი ეკლესია! მართლმადიდებელი ეკლესია რომ არ არსებობდეს და ქართველი ერი რომ არ იყოს მართლმადიდებელი, – ქართველი ერი ვერ გადარჩებოდა! თქვენ იცით, რომ მრავალი ერი ყოფილა ჩვენზე ძლიერი, მაგრამ დღეს მათი ხსენებაც არ არის: არ არის მათი ისტორია, არ არის მათი კულტურა, არ არის მათი ენა – ყველაფერი დაკარგულია. საქართველომ გაუძლო, იმიტომ რომ ეს ძალა ჰქონდა!...“

„...ჩვენ მადლობას ვწირავთ უფალს, რომ ღირსი გაგვხადა უფალმა, ვიყოთ მართლმადიდებლები. მაგრამ როცა ვამბობთ, რომ ვართ მართლმადიდებელი ქრისტიანები, ეს დიდი პასუხისმგებლობაა. მარტო სახელით კი არ უნდა ვიყოთ მართლმადიდებლები, არამედ, უპირველეს ყოვლისა, ჩვენი ცხოვრების წესით. უპირველეს ყოვლისა, ჩვენ უნდა გვწამდეს მართლმადიდებელი სარწმუნოება. ჩვენ უნდა ვიცოდეთ, რა არის მართლმადიდებლობა...“

* * *

„...როცა ვამბობთ, რომ არსებობს მოზეიმე ეკლესია, - უპირველეს ყოვლისა, ჩვენ უნდა ვიფიქროთ იმ ჩვენს წინაპრებზე, რომლებიც, შეიძლება, წამებით, შეიძლება დიდი შრომით, დიდი ღვაწლით გავიდნენ ამქვეყნიდან და მკვიდრნი არიან სასუფეველისა. ისინი გვეხმარებიან ჩვენ. მოზეიმე ეკლესია ეხმარება მებრძოლ ეკლესიას. ეს არის ერთი ეკლესია, ერთი სხეული უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი!...“

2006. საკვირაო ქადაგება

საქართველოს აღდგომა გარდაუვალია~

* * *

„წმიდა მირონის ხარშვა და კურთხევა არის დამოუკიდებელი, ავტოკეფალური ეკლესიის უფლება...“

* * *

...წმიდა მირონის კურთხევით დღეს საქართველომ შეიძინა უდიდესი და ფასდაუდებელი სულიერი სიმდიდრე. და აი, მადლობა უფალს, რომ ღირსი გაგვხადა ამ საიდუმლოს შესრულებისა! ეს იმას ნიშნავს, რომ საქართველო უძლეველია და საქართველო გამარჯვებული იქნება მომავალშიც და დღესაც!...

* * *

„...დიდი დღეა დღეს, დღეს დაიწყო ხარშვა და კურთხევა წმიდისა მირონისა, რომელიც იქნება გამოყენებული ჩვენი ერის ნათლობაში და იმედი გვაქვს ჩვენ ყველას, რომ ჩვენი მწუხარება, ჩვენი განსაცდელი სიხარულით შეიცვლება...“

* * *

„...მირონის კურთხევა, ეს არის უდიდესი მოვლენა საქართველოს ეკლესიაში...“

* * *

მცხეთა, სვეტიცხოველი. მირონის ხარშვის უძველესი პროცესი. მირონის ხარშვის უფლება საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალურ მართლმადიდებელ ეკლესიას VI მსოფლიო საეკლესიო კრების დადგენილებით მიენიჭა (კონსტანტინოპოლი, 680 წელი).

არქიმანდრიტი ლაზარე (გაგნიძე)

საკვირაო ქაღახება

(სიყვარულისათვის)

ლუდია. დიდმოწამე წმიდა გიორგის საფლავი
არქიმანდრიტი ლაზარე (გაგნიძე)
აღაულებს ლოცვას

სახელითა მამისათა, და ძისათა, და წმიდისა სულისათა!

დღევანდელ სახარებაში წაკითხული სიუჟეტი უაღრესად საინტერესო და ღირებულია ზოგადსაკაცობრიო ურთიერთობებისათვის და საფუძველთა საფუძველია საზოგადოდ, ქრისტიანული მოძღვრებისათვის. სახარების ამ სადღეისო საკითხავში, კლასიკური ფორმით მოცემულია თუ როგორი უნდა იყოს ყოველი ადამიანის დამოკიდებულება ღვთისადმი ერთის მხრივ, და როგორი დამოკიდებულება უნდა ჰქონდეს მეორეს მხრივ, ყოველ ადამიანს სხვა ადამიანების მიმართ. თუ ლოგიკას გავყვებით, გავაკეთებთ საგულისხმო დასკვნას, კერძოდ, დავრწმუნდებით, რომ ეს დამოკიდებულება ცალ-ცალკე არ არსებობს. კიდევ ერთხელ შევხედოთ ამ ურთიერთობებს - ადამიანისა ანუ ინდივიდისა უფალთან და ინდივიდისა

მეორე ინდივიდთან, ანუ სხვა ადამიანთან. ჩვენ უმაღლვე დავრწმუნდებით, რომ ადამიანის, ანუ ინდივიდის დამოკიდებულება უფალთან აწესრიგებს ინდივიდის დამოკიდებულებას მეორე ინდივიდთან, ანუ სხვა ადამიანთან. სახარებისეული ფორმებით ეს შემდგენაირად არის გადმოცემული: „შეიყვარო უფალი ღმერთი შენი ყოვლითა გულითა შენითა, და ყოვლითა სულითა შენითა, და ყოვლითა ძალითა შენითა, და ყოვლითა გონებითა შენითა, და მოყვასი შენი - ვითარცა თავი თვისი“ (ლკ. 10,27). მე აქ აღარ გავამახვილებ თქვენს ყურადღებას იმაზე, რომ უფალი ჩვენი უნდა გვიყვარდეს განუზომელი სიყვარულით, უნდა გვიყვარდეს მთელი არსებით, მთელი გულით, მთელი სულით, მთელი ძალით, მთელი გონებით, მაგრამ ეს სიყვარული უფლისადმი ყალბი იქნება, ცრუ იქნება, თუ ასევე მთელი არსებით, მთელი გულით, მთელი სულით, მთელი ძალით, მთელი გონებით არ გვეყვარება ღვთის ყოველი ქმნილება, მოყვასი ჩვენი, ყოველი ადამიანი, რომელიც შენს გვერდით ცხოვრობს, შენს გვერდით შრომობს, რომელსაც შენ მოსწონხარ ან არ მოსწონხარ, ან პირიქით, შენ მოგწონს იგი ან არ მოგწონს, ლამაზია თუ შეუხედავი, სათნო თუ აუტანელი. აქვე იმასაც მოგახსენებთ, რომ იმ დროს, როცა მაცხოვარი ჩვენი იესო ქრისტე განკაცებული მოვევლინა კაცობრიობას, ადამიანთა საზოგადოება იმდენად ცოდ-

ვადდაცემული ნახა, საზოგადოებაში იმდენად იყო გამეფებული უსიყვარულობა და ურთიერთდაპირისპირებულობა, რომ მან მოსეს სჯულისეული ათი მცნება გაამარტივა და იგი ერთ და უმთავრეს მცნებად დაიყვანა - „გიყვარდეს უფალი შენი და გიყვარდეს მოყვასი შენი“. უაღრესად მძიმეა განსაჯო ცალკეული ადამიანი და მით უმეტეს ძნელია განსაჯო მთელი ერი. მაგრამ ჭირს გვერდი აუარო თალმუდისტური მოძღვრების დასაგმობ ტენდენციას, რომელმაც მნიშვნელოვნად განსაზღვრა როგორც ძველი აღთქმის, ასევე ახალი აღთქმის ეპოქის ებრაელთა მენტალიტეტი. ევროპელი ავტორები მიუთითებენ, რომ თალმუდისტურია მოძღვრების შესაბამისად, იუდეველთა ყველა მეზობელი დიდი თუ პატარა ერები იწოდებოდნენ „გომებად“, უსჯულოებად, რაც გასაიდუმლოებულად ნიშნავდა „პირუტყვს“. აქედან შეიძლება დავასკვნათ, რომ ძველ ებრაელებს უყვარდათ მხოლოდ თავისი ერის შვილები, სხვა ერის შვილებს კი ისინი პირუტყვებად თვლიდნენ. აქ გვერდს ვერ ავუვლით ვერც რუსი ხალხის შოვინისტურ დამოკიდებულებას სხვა ერებთან, განსაკუთრებით კავკასიისა და აზიის ქვეყნების შვილებთან.

ქრისტეს მოძღვრებამ მნიშვნელოვნად განსაზღვრა ქართული ცნობიერება. ერში ქრისტიანობის პირველივე საუკუნეებში დამკვიდრდა სიყვარულის სახარებისეული ხალხური გაგება, რომლის მიხედვით „რაც მტრობას დაუნგრევია, სიყვარულს უშენებია“. ამ მცნებით იზრდებოდნენ ჩვენი ერის შვილები და ამ ზნეობრივი კოდექსით აგებდნენ ისინი ურთიერთობებს ერთმანეთში და ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიაზე მცხოვრებ სხვა ერის წარმომადგენლებთან. ამგვარი ჯანსაღი ხასიათი მიიღო ქართველთა ურთიერთობამ ორნახევარი ათეული საუკუნის წინ საქართველოში გადმოსახლებულ ებრაელებთან. ქართ-

ველთაგან არ განუცდია დევნა-შევიწროება მის ტერიტორიაზე მცხოვრებ არცერთ სხვა ერს - სომხებს, ოსებს, აფხაზებს, ბერძნებს, აზერბაიჯანელებს, რუსებს... ეროვნული შემწყნარებლობა გენეტიკურად დამახასიათებელი იყო და დღესაც დამახასიათებელია ქართველი ერის შინაგანი ბუნებისათვის, მისი ხასიათისთვის. ქართველი ერის ეს ჰუმანური თვისება ჩამოყალიბდა ისტორიულად როგორც ჩანს, ჯერ კიდევ ადრე ქრისტიანულ ხანაში და იგი მნიშვნელოვნად განაპირობა ქრისტიანულმა მოძღვრებამ, რომლის ქვაკუთხედს წარმოადგენს სიყვარული ღმერთისადმი და სიყვარული მოყვასისადმი.

დღეს ჩვენს თითქოსდა, განვითარებულ ეპოქაში, როცა სინამდვილეში მსოფლიო განიცდის სულიერ სიღატაკეს, სრულიად ბუნებრივად ისმის კითხვა - რაში გამოიხატება სიყვარული ღვთისადმი? ადამიანთა უმრავლესობას გაუჭირდება ამაზე არგუმენტირებული პასუხის გაცემა, უწინარეს ყოვლისა იმის გამო, რომ ჩვენი საზოგადოების ძალიან პატარა ნაწილი ცხოვრობს ეკლესიურად. მას ვინც ეკლესიურად ცხოვრობს, უჭირს შეიცნოს უფალი და მითუმეტეს, უჭირთ მათ, ვინც არც ცხოვრობს და არც ცდილობს იცხოვროს ეკლესიურად. ამ ადამიანებისაგან ხშირად გვესმის, რომ მათ „სწამთ ღმერთი“, მაგრამ რაში გამოიხატება ეს რწმენა, არის თუ არა ეს რწმენა ჭეშმარიტი და მტკიცე, ეს მყისვე დგინდება, როგორც კი ჩვენ ჩვენთან მოსაუბრეს კონკრეტულად დაეუსვამთ ამ შეკითხვას. აღმოჩნდება, რომ ეს რწმენა მკვდარია ან მიძინებულია, რადგან ჩვენთან მოსაუბრე ეკლესიის გარეთ დგას, მას არა ჰყავს მოძღვარი და ბუნებრივია, არ ღებულობს მოძღვრის დარიგებებს. მას თითქოსდა სწამს ღმერთი, მაგრამ მას არა სწამს მღვდელი, იგი პატივს არ სცემს მოძღვარს. ამ ადამიანებს თავისი თავი მღვდელზე უკეთესი ჰგონიათ, უფრო

პატიოსანი, უფრო ზნეობრივი და ა.შ. მოძღვრის დახმარების გარეშე კი თქვენ იცით, ქრისტეს რჯული წარმოუდგენელია, მოძღვრის გარეშე წარმოუდგენელია ქრისტიანული რწმენა.

წარმართული ურთიერთობანი სუფევდა საქართველოში წმიდა ნინოს ქართლში შემოსვლის უამსაც. მისმა ქადაგებამ ფრთები შეისხა წმიდა მეფე მირიანის სამეფო კარზე მხოლოდ მას შემდეგ, როცა კონსტანტინოპოლიდან ქართლში მღვდლები ჩამოვიდნენ და როცა ისინი აქ სამღვდელო საქმიანობას შეუდგნენ.

რწმენის მსგავსად, სწორედ ასევე მკვდარია, მიძინებულია სიყვარული უფლისადმი, თუ იგი განმტკიცებული არ არის საქმით. განა შეიძლება ვირწმუნოთ ღვთისადმი სიყვარული იმ ადამიანებისაგან, რომლებიც არ მისდევენ უფლისაგან სახარებით გაცხადებულ მოძღვრებას, რომელიც როგორც წესი, აღესრულება მხოლოდ ღვთის სახლში, ეკლესიაში, მოძღვრის საშუალებით? შესაძლოა, ადამიანები გარკვეულწილად, მისდევნენ ქრისტეს მოძღვრებას, ლოცვის პარალელუარდ კითხულობენ ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებს, ფსალმუნებს, მამათა ცხოვრებასა და ა.შ. შესაძლოა, ადამიანები მარხვით ცდილობენ ხორცისა და სულის შემუსვრას იმისათვის, რომ შეიმოსონ ქრისტე და ქრისტიანული ზნეობა. ცხადია, ამ საკითხავების კითხვით, ლოცვით, მარხვით იბადება რწმენა და სიყვარული ღვთისადმი, მაგრამ თუ სიყვარული ღვთისადმი არ არის განმტკიცებული მოყვასისადმი სიყვარულით, მაშინ ეს სიყვარული არ არის ჭეშმარიტი და ღვთივსათნო. სიყვარული მოყვასის მიმართ სხვადასხვა სათნო

საქმეების აღსრულებით ვლინდება. ჭეშმარიტი მართლმადიდებელი ქრისტიანობა კი მოითხოვს თავდადებულ ერთგულებას უფლისადმი, რომელიც განმტკიცებული უნდა იყოს მოყვასისადმი სიყვარულით, სხვა ადამიანებისადმი ზნეობრივი კოდექსით გათვალისწინებულ ნორმებზე დამყარებული ურთიერთობებით, პატივისცემითა და სათნოყოფით პიროვნებისა და საზოგადოების უფლებებისადმი.

სიყვარული ადამიანებისადმი და უფლისადმი ყალბია, როდესაც ჩვენს ირგვლივ არსებობენ უძლურნი, უპატრონო მოხუცებულნი, ბედისანაბარა მიტოვებული, უსახსრო ავადმყოფები, ხეიბრები, მიუსაფარნი, ქვრივ-ობლები, რომლებიც შემწეობას საჭიროებენ ჩვენი მხრიდან, ჩვენ კი გართული ჩვენი პირადი ყოველდღიური პრობლემებით, ინერტულნი ვართ მათ მიმართ. მატერიალური გაჭირვების გამო, შესაძლოა, ჩვენ ხელი არ გვემართება მათთვის მატერიალური დახმარების აღმოსაჩენად, მაგრამ ხომ შეიძლება ჩვენ მათ გავეუწიოთ მორალური დახმარება, ხომ შეიძლება ჩვენ მოვინახულოთ ისინი, სასთუმალთან დავუჯდეთ, გავუსუფთაოთ საცხოვრებელი ბინა, ვიზრუნოთ მათ ჰიგიენაზე, სისუფთავეზე და ა.შ. ამგვარ ყოფაში ვლინდება ქრისტიანული სიყვარული ღვთისა და მოყვასისადმი. ჩვენი ტაძრის მრევლმა ამგვარი სათნო საქმეების აღსრულება უნდა დაგეგმოს თავისი თავისუფალი დროის ბიუჯეტში. მხოლოდ ამგვარად ვიქნებით ჩვენ ჭეშმარიტი მიმდევრები უფლისა ღვთისა და მაცხოვრისა ჩვენისა იესო ქრისტესი. ღმერთმა მოგმადლოთ სიყვარული უფლისადმი და მოყვასისადმი! ამინ!

სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი, მცხეთა-თბილისის
მთავრეპისკოპოსი, ბიწინთისა და ცხუმ-აფხაზეთის მიტროპოლიტი,
უწმიდესი და უნეტარესი, **ილია II** სამთავროს უწმიდესი დედათა მონასტრის
წინამძღვრის, დედა გეტევანის ოცავს
ი რუნიად კურთხევის 20 წლისთვის

ილუმენია ქეთევანს (კობალიანი)

გულითადად გილოცავთ ილუმენიად კურთხევის 20 წლისთავს.

დიდად მნიშვნელოვანია თქვენი ღვაწლი საკეთილოდ ეკლესიისა. დაე, თქვენი შრომა იყოს მარადღეაშს სადიდებელი უფლისა, შედეგი თქვენი შემდგომი სულიერი სრულყოფისა, მოყვასისა და სამშობლოს კეთილდღეობაზე ზრუნვისა.

ღმერთი მშვიდობისა, სიყვარულისა და ჭეშმარიტებისა იყავნ თქვენთანა.

გიხაროდეთ ორსავე სოფელსა შინა.

სრულიად საქართველოს
კათოლიკოს-პატრიარქი

~ კვერთხი ქლიჩეხისაი ~

მცხეთის სამთავროს წმიდა ნინოს დედათა მონასტერი საქართველოში სამონასტრო ცხოვრების დასაბამია, სადაც ყოველადწმიდა ღვთისმშობლის მიერ კურთხეული ჯვარი ვაზისა აღმართა მოციქულთასწორმა წმიდა ნინომ მაყვლოვანში და სამოციქულო ღვაწლს მისცა თავი. სწორედ ამ ადგილს შემოიკრიბა წმიდა ნინომ მენელსაცხებლედ დედათა პირველი კრებული საქართველოში: შროშანა, ანასტასო, სიდონია, წმიდა ნანა დედოფალი, მოგვიანებით – სალომე უჯარმელი და პეროჟავრა სივნიელი და მრავალი, ჩვენს თვალთაგან განშორებული წმიდა დედა. სამთავროს მონასტრის ტერიტორიაზე მოაქცია და დაიმოწაფა წმიდა ნინომ მეფე მირიანი და დედოფალი ნანა.

საქართველოს ისტორია, უწინარეს ყოვლისა, ეკლესია-მონასტრებზეა აღბეჭდილი, მის ხილულ და უხილავ, სულიერ და ნივთიერ სახეზე იკითხება ეროვნული ძალა და უძღურება. სამთავროს წმიდა ნინოს დედათა მონასტერიც თავის თავში სრულად მოიცავს ქართლის ცხოვრების აღდგომა-დაცემას. საუკუნეთა მანძილზე ვერც ერთმა ძალამ ვერ დაშრიტა წმიდა ნინოს „მაყვლოვანში“ ღოცვის ლამპარი და ვერ წარაქცია ღვთისმშობლის მიერ ნაკურთხი საიღუმენიო კვერთხი, რომელიც წმიდა ნინოს ხელთაგან სულიერად გადაეცემა სამთავროს მონასტრის წინამძღვრებს. სწორედ ეს მრავალგანსაცდელ-გამოვლილი სულიერი კვერთხი, რომელიც ხელთ ეპყრა მონასტრის პირველ იღუმენია დარია ფაღავას, მინადორა ფურცელაძეს, ნინო ამილახვარს, ნინო ციციშვილს, ქეთევან გონგლაძეს, ანუსია კოჭლამაზაშვილს, ზოილე დვალიშვილს და ანა აჭაიძეს – საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა ილია II-მ 1991 წელს გადასცა აწინდელ იღუმენია ქეთევანს და ეს საპატიო, ისტორიული მნიშვნელობის, მაგრამ უძძიმესი სულიერი კვერთხი ოცი წელია, რაც ხელთ უპყრია: „კვერთხი ძლიერებისად გამოგივლინოს შენ უფალ-

მან სიონით, და უფლებდე შორის მტერთა შენთა (ფს. 109).“ სამთავროს წმიდა ნინოს დედა მონასტერი, საბჭოური რეჟიმისაგან სრულიად განძარცული და დაკნინებული მიიბარა დედა იღუმენიამ და ამ ოცი წლის მანძილზე, უწმიდესისა და უნეტარესის, ილია II-ის ღოცვითა და შეწევნით, წმიდა ნინოს „მაყვლოვანი“ განაცხოველა და ააღორძინა.

მაღალღირსი იღუმენია ქეთევანი (კოპალიანი) განათლებით ფილოლოგი და პოეტი, რომელიც კორნელი კეკელიძის ხელნაწერთა ინსტიტუტის თანამშრომელი იყო, ეკლესიაში მოვიდა 1979 წელს და ღვთის განგებით, უმაღლესი უწმიდესისა და უნეტარესის მოწაფე შეიქნა. დედა ქეთევანმა იღუმენიის ხარისხამდე მორჩილების რთული გზა განვლო. 1983 წელს მისმა უწმიდესობამ სამონოზვნედ აკურთხა იხოლდა კოპალიანი ნინოს სახელით და სამოღვაწეოდ მცხეთაში, სამთავროს დედათა მონასტერში აკურთხა: „შენი საბოლოო ადგილი მცხეთაში იქნებაო“.

ამ პერიოდში მონასტერში მოღვაწეობდა მამა გაბრიელი, რომელიც აწინდელ იღუმენია ქეთევანს სულიერად შეეწეოდა. დიდმა მოძღვარმა, მამა გაბრიელმა, მას მონასტრის იღუმენიობა უწინასწარმეტყველა; ერთხელ, მონასტერში მყოფ პატრიარქს, მამა გაბრიელმა მუხლმოყრით თხოვა: „თქვენო უწმიდესობავ, ეს აკურთხეთ იღუმენიად, ღირსიო“.

1988 წელს, უწმიდესის და უნეტარესის ღოცვა-კურთხევით, ჯერ კიდევ სამონოზვნე ნინო ზოგადცხოვრებულთა ტიპის სამონასტრო ცხოვრების გასაცნობად, ესტონეთში, პიუხტიცის მართლმადიდებელი ეკლესიის დედათა მონასტერში წარგზავნა ჯგუფთან ერთად, სადაც აწ გარდაცვლილი იღუმენია ვარვარასაგან სამონასტრო ცხოვრების მრავალ მხარეს გაეცნო.

1991 წლის 13 მარტს სამთავროს ფერისცვალების ტაძარში უწმიდესის ღოცვა-კურთხევით მონოზვნად აღიკვეცა დედა ნინო სხვა დედებთან ერთად

მცხეთის, სამთავროს წმიდა ნინოს დედათა მონასტრის წინამძღვარი, იღუმენია ქეთევანი (კოპალიანი)

და მისი უწმიდესობის მიერ შერჩეული სახელი ქეთევანი ეწოდა, დიდმოწამე ქეთევანის სახელზე; საგულისხმოა, რომ კურთხევამდე მას მანტია უბოძა და თავისი ხელით მოასხა აწ განსვენებულმა სქეარქიმანდრიტმა ვიტალიმ, რომელმაც ლოცვა-კურთხევით გადასცა ხატი „ღვთისმშობელი იღუმენია“, დალოცა და ასე დამოძღვრა: „მონასტერში არეულობა ერთმანეთის მორჩილებაში უხეშ ჩარევას მოაქვს“.

ამავე წლის 13 ივლისს სვეტიცხოვლის ტაძარში უწმიდესმა და უნეტარესმა ილია II-მ მონოზონი ქეთევანი იღუმენიას ხარისხში აღამაღლა და სამთავროს დედათა მონასტრის წინამძღვრად დაადგინა – მონასტრისა, რომელიც ჯერ კიდევ XIX საუკუნიდან „დედა მონასტრად იწოდება“. ამიტომ სამთავროს წმიდა ნინოს დედათა მონასტრის განსაკუთრებული პატივის ნიშნად, უწმიდესმა ილია II-მ ახლად-ნაკურთხი იღუმენია, საიღუმენიო კვერთხთან ერთად, გამშვენებული ჯვრის ტარების

უფლებით პატივჰყო. და მას შემდეგ, როგორც დედა იღუმენია კრძალვით იტყვის: „ღვთის შეწევნით, ძალისაგებ ჩემი უღირსებისა, ამ საპატიო ჯვარს ვატარებო“. იღუმენიად კურთხევამდე ერთი კვირით ადრე, ხანდაზმულ წინასწარმცნობელობით ცნობილ არქიმანდრიტ ნაუმს უთქვამს: „მცხეთაში სამთავროს მონასტრის იღუმენიად ქეთევანს აკურთხებენო“ და საჩუქრად გამოუგზავნია მისთვის ზაგორსკიდან პირსახოცი, თავსაბურავი და თბილი წინდები: „– ეზოში რომ გამოვა იღუმენია, ფეხზე არ შესცივდესო“.

ორი ათეული წელია, რაც იღუმენია ქეთევანს ხელთ უპყრია სამთავროს დედათა მონასტრის საუკუნეებამოვლილი სულიერი კვერთხი, რომელიც, წმიდა ნინოს ლოცვით, მართლმადიდებლობის დასამოწმებლად არის აღმართული ჩვენს უმძიმეს, შეჭირვებულ დრო-ჟამში, როცა საქართველო ყოფნა-არყოფნის ზღვარზე დგას და როცა ზნეობრივ-სულიერი ფასეულობის ყველა ნორმა მოირღვა. ასეთ დროს საიღუმენიო კვერთხის აღპყრობა და ამადლევა, ჭეშმარიტად ღვთის დიდი მოწყალების და პიროვნული თავდადების ხილული სახეა, რის დასტურადაც 2006 წლის 24 აპრილს კათოლიკოს-პატრიარქმა მეორე გამშვენებული ჯვრის ტარების უფლებით დააჯილდოვა. „ეს დიდ პატივთან ერთად, დიდი პასუხისმგებლობაც იყო ჩემთვის. მივხვდი, პატრიარქი კიდევ უფრო მეტს მოითხოვდა ჩემგან“ – იგონებს დედა იღუმენია.

დედა ქეთევანმა სამთავროს წმიდა ნინოს დედათა მონასტრის ჩაუქრობელი ლოცვის ლამპარი და სამონასტრო ცხოვრების მდიდარი ტრადიცია მიირქვა, რომელიც საბჭოური კერპთმსახურების დევნილებაში გამოატარეს მონასტრის ძველი თაობის გარდაცვლილმა იღუმენია ზოილემ და იღუმენია ანამ; ნივთიერად კი უადრესად შეჭირვებული იყო მონასტერი. ძველი თაობის ხუთიოდ მონოზონი ორსამ მიწურ ოთახში ცხოვრობდა და საკვებიც აღარ ჰქონდათ. როცა მონასტრის

გაძლოდა იტვირთა იღუმენია ქეთევანმა, „ხაზინაში“ 3 მანეთი იყო. დედა ქეთევანი მიენდო სულიერ წინამძღვარს, უწმიდესსა და უნეტარეს ილია II-ს და მისი ღოცვა-კურთხევით, სამონასტრო საქმიანობას შეუდგა. პირველყოფლისა, მონასტერმა დაიბრუნა მიტაცებული კუთვნილი ისტორიული საცხოვრებლის ნაწილი ნაგებობა და კარ-მიდამო.

90-იანი წლებიდან, მისი უწმიდესობის ღოცვით და მრევლის საქველმოქმედო ღვაწლით, სამთავროს საგანეში დაიწყო კომპლექსური მშენებლობა: ტაძრის აღდგენითი სამუშაოები და მონასტრის საცხოვრებელი სენაკების შენება-განახლება. გაფართოვდა და გაიწმინდა წმიდა ნინოს

ის, სასანთლე, სამკერვალო სახელოსნოები, გაიხსნა მცირე ბიბლიოთეკა, არქივი და კომპიუტერული მომსახურების კაბინეტი, დაარსდა ჟურნალი „მაყვლოვანი“ და სხვა მრავალი ნივთიერი სიკეთე აღსრულდა და აღესრულება სამთავროს დედათა მონასტერში საქართველოს კათოლიკოს – პატრიარქის, მცხეთა-თბილისის მთავარეპისკოპოსის, ბიჭვინთისა და ცხუმ-აფხაზეთის მიტროპოლიტის, უწმიდესისა და უნეტარესის ილია II-ის ღვაწლით, დედა იღუმენია ქეთევანის მისადმი სრული მინდობითა და მონასტრისათვის თავდადებით, აგრეთვე – მორწმუნე მრევლის ქველმოქმედებით.

იღუმენია ქეთევანის სულიერმა სიმტკიცემ, სიმხნემ და შრომამ მრავალი ქრისტიანი მიიზიდა და შემოკრიბა საგანის გარშემო, რომელიც რიცხოვრით ვად საგრძნობლად გაიზარდა. დღეისათვის მონასტერში ორმოცდაათამდე დედა მოღვაწეობს; ხოლო მონასტერში განსწავლილი დედათა რიცხვი, რომლებიც სამონოზვნო ცხოვრებას „მაყვლოვანში“ ეზიარნენ და სულიერად წარმატებულნი, სხვადასხვა მონასტრების წინამძღვრებად ეკურთხნენ – მათი რიცხვიც მრავალია. სამთავროს მონასტერი პირველი მონასტერია, სადაც საბჭოური დიქტატურის დამხობის

სამთავროს წმიდა ნინოს დედათა მონასტერი 1986 წ. არქიმანდრიტი გაბრიელი (ურგუბაძე), იღუმენია ქეთევანი (იმ დროს სამონოზვნე ნინო), დეკანოზი ალექსანდრე (თანდილაშვილი) მორჩილი მარინე-მარიამ (ნიაური).

მონასტრის სამლოცველო; აიგო და იხატება სატრაპეზო; მოიჭედა სახარება და ძელიცხოვლისათვის დამზადდა ვერცხლის, ძვირფასთვლებიანი ლუსკუმა; კიოტში დაბრძანდა წმიდა ნინოს ნაწილებიანი ხატი, საკურთხეველში დაიდგა გამშვენებული შვიდტოტა; კანკელის ხატებს ჩაუტარდა რესტავრაცია; გააკეთდა სეფისკვერ-

შემდეგ სრულად აღორძინდა ზოგადცხოვრებულთა სამონასტრო ტიპის წესგანგება, რისთვისაც, უწმიდესის ღოცვა-კურთხევით, დიდად დაშვრა მაღალღირსი დედა ქეთევანი.

სამთავროს დედათა მონასტრის აღორძინებას, ისე როგორც ზოგადად სულიერი ცხოვრებას, თან სდევდა ძლიერი სუ-

ლიერი ბრძოლა, რომელიც ხილულად და უხილავად მიმდინარეობს დღესაქამომდე. საცდურები, რომელიც სავანეს შიგნიდან და გარედან ატყდება თავს და რომელიც, უწინარეს ყოვლისა, მონასტრის სულიერი წინამძღვრის მხრებზე გადადის: „წინამძღვრობის პირველ წლებში ჩემზე მოწვენილ სხვადასხვა განსაცდელს ზოგჯერ უსასობამდე მიყვავდი, როცა სულიერ ბრძოლაში გამოუცდელს ახალ-ახალი განსაცდელი მატყდებოდა. ამიტომ, სულიერდ გაჭირვების ჟამს, ხშირად მიხდებოდა მის უწმიდესობასთან და მამა გაბრიელის სენაკში სტუმრობა“. დედა იღუმენიამ ოცი წლის მანძილზე მრავალი განსაცდელი დაითმინა: იყო დევნა, შეურაცხყოფა, ცილისწამება თუ უსამართლობის ჭირთათმენა – მაგრამ იყო დიდი სიყვარული და თანადგომა სულიერი მამისა, უწმიდესისა და უნეტარესის ილია II-ისა, რომლის „ბეჭტსაშუალი“ მუდამ იფარავდა დედა იღუმენიას და სამთავროს დედათა მონასტერს, რომელიც კათოლიკოს-პატრიარქის არა მარტო საპატრიარქო მონასტერია, არამედ, მისი უწ-

მიდესობის თქმით: სამთავროს წმიდა ნინოს დედათა მონასტერი მისი სულიერი სამშობლოა, რომელთანაც უწმიდესის ბავშვობა და ყრმობა, სიჭაბუკე და სიჭარ-

ნინოზა. 2011 წელი
უწმიდესი და უნეტარესი ილია II სამთავროში

მაგეც ერთნაირად არის დაკავშირებული. მონასტერში როგორც ლოცვითი ტიპიკონი, ასევე ყოველდღიური ცხოვრებაც მისი უწმიდესობის ხელმძღვანელობით წარემართება, რომლის ზოგადი სამი კანონი ასე განაწესა: „1. არ განიკითხო; 2. რაჟამს მოყვასი ბრალს გდებდეს, თავს ნუ იმართლებ, სთხოვე შენდობა და განშორდი; 3. ყოველ ადამიანში დაინახე მხოლოდ სიკეთე, მიმართე მას კეთილი სიტყვით, თუ ეს არ ძალგდის – ნურაფერს ეტყვი.“

დედა იღუმენიას მთელი ცდა და ღვაწლი მიმართულია ქართული სამონოზვნო სულისკვეთების, მისი ტრადიციების აღდგენა-დამტკიცებისაკენ, რაც უწინარეს ყოვლისა მართლადსარების დაცვაში და მის მსახურებაში გამოიხატება. დედა იღუმენიას მეთვალყურეობით, მონასტერი მტკიცედ იცავს საღვთისმსახურო ლოცვების ათონურ (ძველ ქართულ) ტიპიკონს; განუხრებლად სრულდება სამონასტრო ცხოვრების უპირატესი წესდება, რომ – „მონასტერში უმთავრესია ლოცვა“. ღვთისმსახურების ერთ-ერთ უმთავრეს ნაწილს წარმოადგენს გალობა, რომელიც სამთავროს წმიდა ნინოს დედათა მონასტერში დიდი სულიერებითა და ღვთივსათნო,

სამხმიანი ქართული საგალობლების ტრადიციების დაცვით აღევლინება.

იღუმენია ქეთევანი არაოდენ სიტყვით, არამედ, საქმით, პირადი მაგალითით, სწავლის სავანის დედებს და დებს, რასაც იგი მონასტრის სულიერ მოძღვართან თანხმობაში აღასრულებს, როგორც ამას წმიდა ალექსი შუშანია გვასწავლის: „ორთა ამათ შორის ურთიერთშეკითხვა და რჩევა თანხმობით უნდა წარმოებდეს. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ორნივე შეცდებიან და დაუტევებენ გზასა მას საღმრთოსა“.

მონასტრის სულიერი დედა ცდილობს, რომ მონასტერში ქართული სამონასტრო სკოლისათვის დამახასიათებელი სულიერ-კულტურული საქმიანობაც აღორძინდეს, რისთვისაც, იღუმენიას ლოცვა-კურთხევით, მონასტერი გამოსცემს შურნალს, რომელსაც დედა იღუმენიამ უწოდა „მაყვლოვანი“ და მისი რედაქტორობის პატივი წილად მხვდა. იგი ყველანაირად შეეწევა და ხელს უწყობს შურნალის გამოსცემას; ცდილობს, სამეცნიერო-სასულიერო საქმე აღორძინდეს და სამომავლოდ, სამონასტრო ცხოვრებისათვის დამახასიათებელი, კულტურული საქმიანობა გაშალოს. შურ-

ნალში თანამშრომლობენ ისეთი თვალსაჩინო მეცნიერები, როგორებიც არიან ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი მარინე ცინცაბაძე, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი ვაჟა კიკნაძე, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი ქეთევან ბეზარაშვილი და სხვები.

დედა იღუმენიას ლოცვა-კურთხევით, მზადდება „ფსალმუნთა“ ახალი გამოცემა მეცნიერ ელგუჯა გიუნაშვილის ხელმძღვანელობით.

იღუმენია ქეთევანის ავტორიტეტი უაღრესად დიდია მონასტერსა და მრევლში. სავანეში მისი კურთხევის გარეშე არაფერი კეთდება; მონასტერში მომლოცველთა და სტუმართა ნაკადი არ ნელდება რომელთაც სიყვარულით იწყნარებს დედა იღუმენია.

შურნალი „მაყვლოვანი“ დიდი სიყვარულით ულოცავს დედა ქეთევანს იღუმენიობის 20 წლისთავს. უსურვებს დღეგრძელობას, მზეგრძელობას და დიადი საქმეების აღსრულებას, ღვთის სადიდებლად.

მარიამ ნიაური

ATONIS WMIDA MTIS VATOPEDIS WMIDA SAVANIS MILOCVA

ათონის წმიდა მთის ვატოპედის წმიდა სავანის მონასტრის წინამძღვარმა არქიმანდრიტმა ეფრემმა აღდგომის ბრწყინვალე დღესასწაული მიულოცა სამთავროს წმიდა ნინოს დედათა მონასტრის იღუმენია ქეთევანს.

ვატოპედის წმიდა და დიდი სავანის წინამძღვარი, არქიმანდრიტი ეფრემი, ეპისტოლეში აღნიშნავს: „გვესურს სულიერი სიხარული თქვენს ღვთისმსახურებას გაეზიაროთ“ და აღდგომის ზეიმს – „სიცოცხლის მიერ სიკვდილის ძღვეას“ ახარებს დედა იღუმენიას და მონატრის დედებს. აღდგომის მადლმოსილებასთან ერთად, მისი მადალღირსება ეფრემი ეპისტოლეში მიმდინარე მოვლენებზე საუბრობს და თანამედროვე აპოსტასურ რეალობაზე გულისტკივილს გამოთქვამს, რომ მსოფლიო „სულ უფრო და უფრო შორდება ღმერთს“ და რომ „თანამედროვე მსოფლიოში ამდენ უბედურებას აქვს ადგილი“.

ეპისტოლე ათონის წმიდა მთის ტკივილს უზიარებს სამთავროს წმიდა ნინოს დედათა სავანეს და მის წინამძღვარს, იღუმენია ქეთევანს, მიმართავს: „ილოცეთ, ქრისტეს მიერ საყვარელო იღუმენია, რათა შეიბრალოს აღდგომილმა ღმერთმა თავისი ქმნილება...“

ათონის წმიდა მთა. ვატოპედი.
ნეტარი მამა იოსებ ვატოპედელი სულიერ შვილთან,
არქიმანდრიტ ეფრემთან ჯვარზე მოხვევისას

20 WELI IRUMENIAD

ოცი წელი გავიდა იმ დღიდან, რაც უწმიდესმა და უნეტარესმა, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, ილია II-მ სვეტიცხოველში მოციქულთა ხსენების დღეს, 1991 წლის 13 ივლისს, იქადაგა და განუცხადა მრავალრიცხოვან მრევლს, რომ მცხეთის სამთავროს წმიდა ნინოს დედათა მონასტერს ახალი იღუმენია ეყოლებოდა.

იქვე გადასცა გამშვენებული ჯვარი და კვერთხი.

დედა ქეთევანი სამთავროში აღიკვეცა მონოზენად 1991 წლის 13 მარტს. მანამდე, თბილისში, საპატრიარქოში იყო ჯერ მორჩილი, შემდეგ კი – სამონოზენე, ნინოს სახელით. პატრიარქის სიახლოვეს ყოფნამ მას რწმენა განუმტკიცა და გააძლიერა. უპირველესად, მორჩილება ასწავლა. ამის დასტურია მამა გაბრიელთან დაკავშირებული ცნობილი ისტორია: ერთ დღეს, მამა გაბრიელი მონასტრის დედებთან ტრაპეზობდა. მან დედა ქეთევანს (მაშინ სამონოზენე ნინო) წყლიანი თასი მოატანინა და მასში სათითაოდ ჩააბანინა ხელები, დედებს, შემდეგ კი ეს თასი დედა ქეთევანს მიაწოდა და უთხრა, რომ დაეღია. დედა ქეთევანმა უყოყმანოდ შესვა ნაბანი წყალი. მამა გაბრიელმა იგი გულში ჩაიკრა.

საიდან დაიწყო დედა ქეთევანის მონასტრისკენ მიმავალი გზა? ამაზე ბევრჯერ მიფიქრია, რადგან მე მას სტუდენტობიდან ვიცნობდი. მაშინ, პედაგოგიურ უნივერსიტეტში, ვერავინ იფიქრებდა, რომ ეს ნიჭიერი და გონიერი ახალგაზრდა ფილოლოგი, რომელსაც ამ სფეროში წარმატებული კარიერის გაკეთება შეეძლო, „ეკლესიასტეს“ მსგავსად დაასკენიდა, რომ „ყოველი ამო არს“ და რომ ერთადერთი ჭეშმარიტი გზა უფლის გზაა.

დედა ქეთევანი, ერობაში, იხოლდა კობალიანი, ლეჩხუმში დაიბადა. მათ ოჯახში ექვსი და-ძმა სიყვარულით და სიკეთით იზრდებოდა. იგი იყო ტყუპისცალი, ნაბოლარა. ბავშვობაში ხშირად სტუმრობდა ბებიას ბარდნალაში, ლადო ასათიანის სოფელში. დღემდე ახსოვს უდროოდ გარდაცვლილი პოეტის მამა, სევდიანი და მხრებში მოხრილი მეჭი. „რა კარგი იყო ბარდნალა...“ – წერდა ლადო. დედა ქეთევანმა შესანიშნავი ლექსი უძღვნა თანასოფელელ პოეტს.

ლექსების წერა დედა ქეთევანმა ადრევე დაიწყო. ის პოეზიის ენით საუბრობს საქართველოს გამირულ წარსულზე, წმინდანებზე, ღვთისა და მოყვასის სიყვარულზე, სათნოებაზე. იგი რამდენიმე პოეტური კრებულის ავტორია. მის ლექსებზე საგალობლები შექმნეს კომპოზიტორებმა, მათ შორის განსაკუთრებით აღსანიშნავია ლექსი „ღმერთო მაღალო“, რომელზეც ცნობილმა კომპოზიტორმა იოსებ კეჭაყმაძემ შექმნა საგალობელი. საქართველოსადმი და პატრიარქისადმი მიძღვნილი საგალობლები სიტბოთი და სულიერებით აღავსებს მრევლს. დიდმა ქართველმა კომპოზიტორმა, ბიძინა კვერნაძემ, დედა ქეთევანის ლექსზე „საქართველო“ შექმნა ცნობილი ბალადა.

დედა ქეთევანი შესანიშნავად გალობს. იგი მონასტრის მგალობელ დედებთან ერთად მრავალ საგალობელს ასრულებს. იღუმენია თავისუფალ დროს სკვნილებს ქსოვს. მას ვერასოდეს ნახავთ უსაქმოდ. იგი უმეტეს დროს ატარებს სენაკში, სადაც მოღვაწეობდნენ იღუმენია ზოილე, იღუმენია ანა, სადაც ბავშვობის წლები გაატარა უწმიდესმა და უნეტარესმა ილია II-მ. ეს სენაკი დღემდე პატრიარქის სენაკად იწოდება.

იღუმენია ქეთევანის ავტორიტეტმა

მრავალ ადამიანს გაუხსნა უფლისკენ სავალი გზა. უპირველესად მისი ნათესავები გაყვნენ იღუმენიას ნაკურთხ გზას. მონასტერში მოღვაწეობენ მისი და – დედა თეოდორა, და დისშვილი, დედა ნანა (ქუთათელაძე), ნიჭი-

ული ადამიანი ელოდება იღუმენიას, მისგან რჩევას და ნუგეშს იღებს და დალოცვილი, ბედნიერი და კმაყოფილი მიდის. ბევრისგან გამიგონია, ბრძენი ადამიანია, ღირსეული დედა, სამთავროს იღუმენიათა ტრადიციების გამგრძელებელიაო. დედა ქეთევანს სურს, ის ოცნებები განახორციელოს, რაზეც მის წინამორბედებსაც უფიქრიათ, მაგრამ შეუფერებელი დროისა და გარემოებათა გამო მათი განხორციელება ვერ მოუხერხებიათ. იღუმენიას სურს მონასტრის მიმდებარე ტერიტორიაზე აშენდეს პატრიარქის რეზიდენცია, სასტუმრო, სასწრაფო (ქსენონი) და სხვა სახის ნაგებობები.

ღმერთო მალალო (ოქსო იღუმენა ქეთევანის, მთლიანად იოსებ კეჭავაძისა)

სავალბოები „ღმერთო მალალო“
ტექსტი – იღუმენია ქეთევანისა,
მუსიკა – კომპოზიტორ იოსებ კეჭავაძისა

ერი ხატმწერი, მრავალი ორიგინალური ხატის ავტორი.

დედა ქეთევანი მუდამ მაძიებელი, ახალი იდეებით აღსავსე ადამიანია. მისი უპირველესი საზრუნავი მონასტერია. იგი წესრიგზე, ტიპიკონის ზუსტად შესრულებაზე, დედათა საყოფაცხოვრებო პირობებზე, მათ ჯანმრთელობაზე ზრუნავს, რომ მონაზვნის რთული ცხოვრება ყოფითმა პრობლემებმა არ შეაფერხოს და არ დაამძიმოს. ოფიციალური თუ არაოფიციალური პირი, მთხოვნელი, რჩევის საკითხავად მოსული, მადლიერი, შემომწირველი, დაღხინებული თუ გაჭირვებ-

ერთი წლის წინ დიდი ხნის ჩანაფიქრი განხორციელდა. პატრიარქს ოცი წლის წინ უბრძანებია, კარგი იქნება თუ გაზეთს გამოსცემს მონასტერიო. და აი, მოგვიანებით მონასტერში დაარსდა ჟურნალი, რომელსაც სახელი დედა ქეთევანმა შეურჩია – „მაყვლოვანი“, წმიდა ნინოს სავანეში დაბადებულ ჟურნალს უკეთესი რა უნდა რქმოდა?!

დედა ქეთევანი, 2006 წელს დამსახურებული ღვაწლისათვის, მეორედ დაჯილდოვდა მეორე ჯვრის ტარების უფლებით.

მონასტერში ყოველდღიურად მოდიან ახალგაზრდა გოგონები და სტუმრად დარჩენას ითხოვენ. ეცნობიან სამონასტრო ცხოვრებას, სწავლობენ მორჩილებას, განიმტკიცებენ რწმენას, ესწრებიან წირვებს და მამა ლაზარეს საინტერესო ქადაგებებს. ასე რომ, სამთავროში სამონასტრო ცხოვრება შეუფერხებლად მიედინება და მრევლიც ყოველდღიურად მრავლდება. აქ მათ ეგულებათ ისეთი სიწმიდეები, როგორცაა წმიდა ნინოს მაყვლოვანი, ძელიცხოვლის ნაწილი, პირველი ქრისტიანი მეფე-დედოფლის მირიანისა და ნანას საფლავები, გაბრიელ ბერის სასწაულმოქმედი საფლავი.

ფილ. მეცნ. დოქტორი
შარლოტა კვანტალიანი

QUTAISISA DA QARTLIS MTAVAREPISKOPOSI TIMOTE GABASVILI

ტიმოთე გაბაშვილი XVIII საუკუნის ერთ-ერთი გამორჩეული მოღვაწეა. მღვდელმთავრობასთან ერთად, იგი არის მოგზაური, მწერალი, ფილოსოფოსი, ლიტერატორი, დიპლომატი. ტიმოთე, გაბაშვილთა განთქმული გვარის წარმომადგენელია.¹ ტიმოთეს დაბადების ადგილი და წელი უცნობია. სავარაუდოდ, იგი XVII ს. მიწურულსაა დაბადებული ქართლში. 1729 წლამდე, ტიმოთე დავით გარეჯის უდაბნოს იოანე ნათლისმცემლის ლავრაში მოღვაწეობს. აქ იგი დაუახლოვდა ბესარიონ ორბელიშვილს, რომელიც მწვავე ანტიმწვალებლური ტრაქტატის „გრდემლის“ ავტორია. ბესარიონი, 1730 წელს ქართლის კათალიკოსად აკურთხეს; ამავე დროს, ტიმოთეც ტოვებს წმინდა დავითის ლავრას და იმერეთში გადადის. რამდენიმე მწირო ცნობის მიხედვით ირკვევა, რომ ძალიან მალე ის ქუთათელ მთავარეპისკოპოსად აკურთხეს. ტიმოთეს ადრევე მიუქცევია იმერეთის მეფის ალექსანდრე V-ის ყურადღება. (1720-1752 წყვეტილად) ალექსანდრე V ვახტანგ V-ის კარზე იზრდებოდა და, ჩვენი აზრით, შესაძლოა, ტიმოთე მას უკვე ქართლშიც ყავდეს ნანახი და გაცნობილი. ალექსანდრე V ორმაგ დიპლომატიურ თამაშს ეწეოდა: ოსმალების მიმართ მაქსიმალურად მამებლური პოლიტიკის გატარებასთან ერთად, ვახტანგ VI-ის უშუალო მხარდაჭერით, მას რუსეთთანაც დაუმყარებია დიპლომატიური კავშირი.²

ჩვენი ვარაუდით, ტიმოთემ სწორედ იმიტომ მიაშურა იმერეთს, რომ მეფე ალექსანდრესთან, მას ადრევე ჰქონდა კავშირი და ახლა მისი მოწვევის საფუძველზე აღმოჩნდა თურქთაგან განადგურებული საქუთათლოს კათედრაზე. ამას მოწმობს როგორც მისი სწრაფი დაწინაურება ქუთათელ მიტროპოლიტად, ასევე ისიც, რომ რუსეთში მნიშვნელოვანი მისიის ხელმძღვანელად ალექსანდრე V-მ სწორედ ტიმოთე ამოარჩია. ტიმოთე, რუსეთის ოფიციალურ პირებთან მიმოწერაში არაერთხ-

ელ ახსენებს იმ ფაქტს, რომ მას გარდა წერილობითი გზავნილებისა, იმერეთის მეფისგან საიდუმლო ზეპირი დავალებაც ჰქონდა, ასეთ დავალებებს კი, მეფე ახლად გაცნობილ პირებს არ ანდობდა.

1737 წელს, შანშე ქსნის ერისთავთან ერთად, ტიმოთე რუსეთს მიემგზავრება. ტიმოთემ, რუსეთის იმპერატორ ანა იოვანეს ასულს, ალექსანდრე V-ის სათხოვარი წერილი წაუღო და სათხოვარს დასავლეთ საქართველოს საინტერესო რუკა დაურთო. ამ რუკაზე, დაწვრილებითაა აღნიშნული დასავლეთ საქართველოს ტერიტორიაზე არსებული ძვირფასი ლითონებისა და სხვა წიაღისეულის საბადოები, ოსმალთა ჯარის განლაგების პუნქტები და რაოდენობა და ამასთანავე, დატანილია ეკლესია-მონასტრები. ზოგიერთი მკვლევარის აზრით, რუკა თვით ტიმოთე გაბაშვილის ქმნილებაა.³ რუკის ასლი, თავის დროზე, რუსეთში საფრანგეთის კონსულს ჟ. ფრ. გამბას პარიზშიც უნახავს.⁴

1738 წელს ტიმოთე პეტერბურგში ჩავიდა. მან სხვა დიპლომატიურ საქმეებთან ერთად, წირვის აღსრულების უფლებაც მოითხოვა. მართლაც, თხოვნის პასუხად, ტიმოთეს ნება დაერთო ვასილის კუნძულზე, ანდრია პირველწოდებულის ტაძარში აღესრულებინა მღვდელმსახურება. ამავე ეკლესიაში, მას რუსი დიაკვანი დოროფეევი მღვდლად ხელდაუსხამს. 1739-1740 წწ. იგი პეტერბურგშია და სამშობლოში დაბრუნებას არ ჩქარობს. პირიქით, რუსეთის მთავრობას ნებართვას სთხოვს, იმერეთში რთული ვითარების გამო, კარგა ხანს დარჩეს რუსეთში. გაიცა უმაღლესი განკარგულება ტიმოთესთვის საცხოვრებელ ადგილად, მოსკოვის დონის მონასტერი გამოეყოთ. ამ შემთავაზებაზე, ტიმოთე სასტიკ უარს აცხადებს და მზად არის, ასეთ შემთხვევაში, დაუყოვნებლივ იმერეთში დაბრუნდეს. საქმე ის არის, რომ მოსკოვის დონის მონასტერში, იმ დროისთვის, ვახტანგ VI-ის შთამომა-

ვლები ცხოვრობდნენ; ტიმოთემ კი, მათ წინააღმდეგ, ალექსანდრე V-ის წაქეზებით, საქმე აღძრა. ამის გამო, ცხადია, მათთან ცხოვრება ტიმოთეს არანაირად არ აწყობდა. თავის მხრივ, როდესაც რუსეთის სინოდი და საგარეო საქმეთა კოლეგია, ასეთ განკარგულებას გასცემდა, თითქოს დასცინოდა იმერეთის მეფის ელჩს.

1740 წელს ტიმოთე მართლაც უკან, იმერეთისკენ გამოემგზავრა. ალექსანდრე იმერთა მეფეს რუსეთის ხელისუფლებამ მხოლოდ „ოქროს ფარჩა“ და „სიასამურის ბეწვეული“ გამოუგზავნა, სხვა სერიოზულ სათხოვარზე კი (ჯარით დახმარება, ყოველწლიური სარგოს დაწესება და ა. შ.), დიპლომატიური უარი შეუთვალა.⁵

1740 წელსვე, სამშობლოში გამომგზავრებამდე, ტიმოთე მოსკოვს ეწვია. ფრაგმენტული ცნობის საფუძველზე, ცხადი ხდება, რომ კრემლის ღვთისმშობლის მიძინების ტაძარში, მას სხვებთან ერთად, მონაწილეობა მიუღია სომეხი არქიეპისკოპოსის – მინასის მართლმადიდებლობაზე მოქცევის საეკლესიო ცერემონიაში.⁶

1740 წლის შემდეგ, ტიმოთეს ბიოგრაფიაში ერთგვარი სიცარიელეა. მის პირად წერილებში რუსეთის ოფიციალური პირებისადმი (მიმართვა ყიზლარის ციხის კომენდანტს, წერილი საგარეო საქმეთა კოლეგიას, თხოვნა წმინდა სინოდს), ტიმოთე თავის ბიოგრაფიას 1740-1762 წწ. შორის საკმაოდ განსხვავებულად და არაზუსტად აღწერს. ამ მიმართებებიდან ისე ჩანს, თითქოს ის 1740-დან 1762 წლამდე სამშობლოში არ დაბრუნებულა და ყიზლარის მახლობლად ჩერქეზებთან ტყვედ ჩავარდნის შემდეგ, პირდაპირ იერუსალიმს და ათონზე გამგზავრებულა.⁷ სხვა საბუთებიდან ირკვევა, რომ 1742-1749 წლებში ტიმოთე იმერეთშია და ქუთათელის ტახტზე ზის. საგარეოდ, 1749 წელს, ოსმალთა მომძლავრების გამო, ის ტოვებს იმერეთს და ქართლში გადადის. აქ ის ერთხანს, ეპარქიის გარეშეა დარჩენილი. 1749 წელს ანტონ I კათალიკოსი, ტიმოთეს ბოლნისის გაჩანაგებული და გაუქმებული ეპარქიის ღალასა და კულუხს უბოძებს. ამ დრომდე, იგი კვლავ ქუთათელი მიტროპოლიტის წოდებას ატარებს. 1753 წლიდან კი, ტიმოთე უკვე თავის თავს „გორისა და

სამთავროს“ მიტროპოლიტს უწოდებს.⁸

1753 წ. 30 მაისს ერთ საბუთშიც ტიმოთეს „ქუთათელ მიტროპოლიტყოფილი, ქართლის მთავარეპისკოპოსი“ ეწოდება.⁹ აქ ერთი მნიშვნელოვანი საკითხი წამოი-

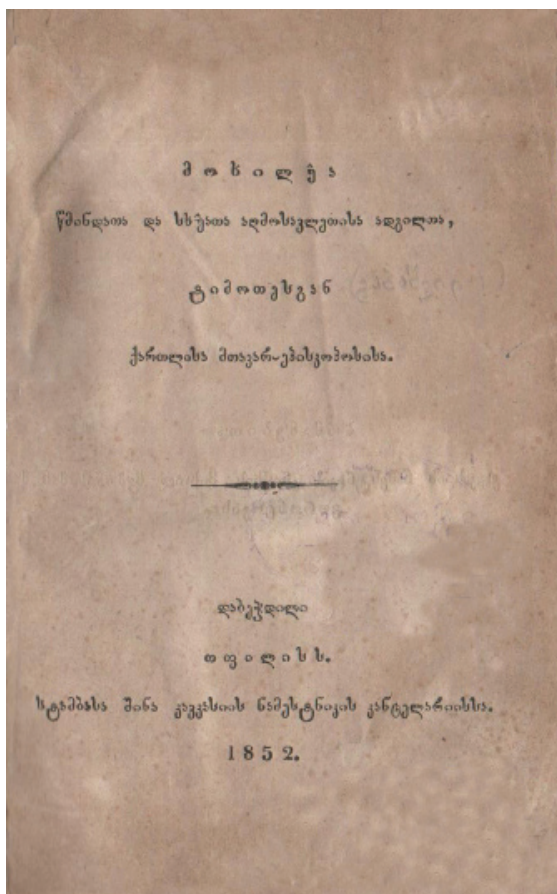
მცხეთა. სამთავრო.
XIX ს.

ჭრება, რომელზედაც, დღემდე, არც ერთ მკვლევარს არ გაუმახვილებია ყურადღება. 1753 წელს, ტიმოთეს, სამთავროს „ღვთაების ტაძარში“ მოსახსენებელი წიგნი გაუჩენია. ამასთან დაკავშირებით, ერთი კითხვა იჩენს თავს: ჯერ ერთი, დღევანდელი ვითარებით, სამთავროს მთავარი ტაძარი ფერისცვალების სახელობისაა, სამთავრის კი – ღვთაებისა. ამასთანავე, უფრო ლოგიკური იქნებოდა ტიმოთესთვის ებოძებინათ გორისა და სამთავრის ეპისკოპოსობა (თუნდაც გეოგრაფიული ფაქტორის გათვალისწინებით), ვიდრე გორისა და სამთავროსი. შეიძლება გვეფიქრა, რომ რუსული ენისა და ორთოგრაფიის გავლენით, რომელიც უკვე შემოიჭრა საქართველოში, „სამთავრის“ („სამთავნელი“) „სამთავროდ“ („სამთავრელი“) გადაიქცა, მაგრამ ამ აზრს ზოგიერთი გარემოება ეწინააღმდეგება. მათგან ერთ-ერთი ის არის, რომ ვახუშტი ბატონიშვილის სიტყვით: „მირიან, ალაშენა ეკლესია მაცხოვრისა, ღვთაებისა, სამთავრო“¹⁰ (ხაზი ჩვენია, ვ.კ.). ამგვარად, ვახუშტის მიხედვით, სამთავროს ტაძარი ღვთაების სახელობისაა. მეორე კი, ის არის, რომ არსებობს ამავე, 1753 წლის ცნობა, რომ სამთავნელ მიტროპოლიტ ბენედიქტეს, სამთავრის ღვთაების მონასტრისათვის ვერცხლით მოჭედილი სახარება შეუწირავს¹¹. ასე

რომ, შეუძლებელია, 1753 წელს სამთავროს მიტროპოლიტად ერთდროულად ორი პირი ყოფილიყო.

საბოლოოდ, საკითხი დამატებით კვლევას მოითხოვს, მაგრამ ჯერჯერობით, შესაძლოა მივიჩნიოთ, რომ ტიმოთე გორის გარდა, მართლაც სამთავროს მიტროპოლიტი იყო.

1755 წელს, ტიმოთე გაბაშვილი ერეკლე II-სა და თეიმურაზ II-ის პირადი დავალებით, წმინდა მიწის და ათონის მიმოხილვისთვის მიემგზავრება. გარდა იმისა, რომ ტიმოთე სარწმუნოებრივი მიზნებისათვის იღწვის, ანუ მისთვის მართლაც

მნიშვნელოვანია იერუსალიმისა და ათონის მთის ყველა ქრისტიანისათვის სათაყვანო წმინდა ადგილების მიმოხილვა და მოლოცვა, მას გარკვეული დიპლომატიური დავალებებიც ჰქონია. ამ საქმეში ტიმოთეს დიდ დახმარებას უწევდა მრავალი ენის ცოდნა. მაგალითად, მან ძალიან კარგად იცოდა თურქული ენა, მეტნაკლებად კი: რუსული, სომხური და ბერძნული ენები. ტიმოთემ ოსმალეთი სხვადასხვა მიმართულებით გადასერა, კონსტანტინოპ-

ოლში კი, შვიდი თვე დარჩა.¹² გზაში, წმინდა ადგილების გარდა, ის დაწვრილებით აღწერს და ინიშნავს გზებს, ქალაქებს, ციხე-სიმაგრეებს, ნავსადგურებს, წიაღისეულის საბადოებს და ა.შ. მას აინტერესებს ქართული კვალიც, და თუ სადმე, ამ მხრივ საინტერესოს წააწყდება, საგანგებოდ აღნიშნავს. სწორედ დიპლომატიური ცნობები გადასცა ტიმოთემ სტამბოლში შეხვედრილ ქართველებს (სოფ. ალიდან). ამ გზით, ჯერ კიდევ მოგზაურობის დამთავრებამდე, ზეპირი გზაწინა გაუგზავნა ერეკლესა და თეიმურაზს. 1755 წელსვე, ის ათონის წმინდა მთაზეც მისულა. ამას ივერიის ქართველთა მონასტერში დაცული XI საუკუნის ქართულ ხელნაწერზე არსებული ხუცური მინაწერი გვამცნობს: „დმერთო მაღალო და ხატო დიდებულო პორტაიტისაო! შეიწყალე ქუთათელ-ყოფილი და არქიეპისკოპოსი ქართლისა ტიმოთე (გაბაშვილი), რომელიც მივიწიე მთასა ამას, მონასტერსა ქართველთასა. ქორონიკონი იყო – უმგ (1755)“.¹³

ტიმოთემ იერუსალიმის ქართველთა ჯვრის მონასტერში ბევრი ისეთი ფრესკა აღწერა და შეძლებისდაგვარად გადმოიხატა, რომლებიც შემდგომში, არც ერთ მოგზაურს აღარ უნახავს (მათ შორის შეიძლება დასახელდეს: მირიან მეფის, ვახტანგ გორგასლის, ბაგრატ მეფის პორტრეტები). ტიმოთემ ამ მოგზაურობის ვრცელი და ძალიან საინტერესო აღწერილობა დაგვიტოვა, რომელსაც „მიმოსლვა“ ეწოდება.

1759 წელს ტიმოთე ქართლში ბრუნდება. სამწუხაროდ, ცნობები მისი საქართველოში მოღვაწეობის შესახებ არ მოგვეპოვება. ქართლში მას არეული სიტუაცია დახვდა. კათოლიკოს-პატრიარქ ანტონ I-ის გარშემო გაურკვეველი სიტუაცია სუფევდა. ანტონი იძულებული შეიქნა საქართველოდან გადახვეწილიყო. ტიმოთე, თავის მოგზაურობის ბოლო ნაწილში, საერთოდ არაფერს ამბობს ქართლში შექმნილი სიტუაციის შესახებ, რაც აშკარად გამიზნულადაა გაკეთებული, რათა თავი აარიდოს გაუგებრობებს. როგორც ჩანს, ქართლში არეული სიტუაციის გამო, რის შესახებ მან ათონზევე შეიტყო, ტიმოთეს ათონის ივერიის მონასტერში სქემის შე-

მოსვა გადაუწყვეტია, მაგრამ შემდეგ, იერუსალიმში ჩასულს გადაუფიქრებია.

ქართლში ტიმოთეს ეპარქია აღარ დაუბრუნეს და ის იძულებულია, კვლავ, როგორც მოღვაწეობის დასაწყისში, დავით გარეჯის ლავრას შეაფაროს თავი. 1761 წელს, ტიმოთე გაბაშვილი, ამჯერად საბოლოოდ, ტოვებს საქართველოს და რუსეთს მიემგზავრება. 1762 წელს იგი ყიზლარში ჩადის და ადრე ნახსენებ მოხსენებით ბარათებს გზავნის რუსეთის სახელმწიფო მოხელეებთან და ოფიციალურ დაწესებულებებში. 1763 წელს, რუსეთის მმართველებმა მას ნება დართეს ასტრახანში ეცხოვრა და ემოღვაწა. 1764 წელს კი, ტიმოთეს და მის თანმხლებ პირებს, რუსეთის სინოდი გარკვეულ ჯამაგირსაც უნიშნავს. სინოდისთვის მირთმეულ ახალ განცხადებაში, ტიმოთე ჩივის ასტრახანის პავის მავნებლობაზე და თავის მძიმე ფიზიკურ მდგომარეობაზე. საქართველოდან განდევნილი მიტროპოლიტი ითხოვს ნება მისცენ, სადმე სხვაგან იცხოვროს. 1764 წლის ივლისში, რუსეთის სინოდი მართლაც ნებას რთავს ტიმოთე გაბაშვილს მოსკოვში გადასახლდეს; მაგრამ იმავე წლის ივლისის ბოლოს, ტიმოთე გარდაიცვალა და 29 ივლისს (ძვ.სტ.) ასტრახანის მიძინების ტაძარში დაკრძალეს მრავალი ქართველი საეკლესიო თუ საერო პირის გვერდით. ასე დასრულდა ამ მრავალტანჯული და მრავლისმნახველი მიტროპოლიტის ხორციელი ცხოვრება...

ტიმოთე გაბაშვილმა „მიმოსღვის“ გარდა, ორიოდ სხვა თხზულებაც დაგვიტოვა. მანვე კომენტარი დაურთო და გადაწერა რამდენიმე ფილოსოფიური და თეოლოგიური ნაწარმოებიც. ტიმოთეს ნაწარმოებთაგან ერთ-ერთია ქრისტიანული დოგმატიკის საცნობარო წიგნი „მარწუხი“ (XVIII ს-ის 50-იანი წწ.); მას შეუქმნია აგრეთვე „გარდამოცემული ერთობისათვის და წმინდათა ეკლესიათასა...“ – დოგმატურ-პოლემიკური თხზულება; მისი ბოლო ნაწარმოებია: „დღესასწაულისათვის უფროსად კურთხეულისა და დიდებულისა დედოფლისა ჩვენისა ღმრთისმშობელისა მარიამისა“; ეს თხზულება ღვთისმშობლისადმი (და ქრისტე მაცხოვარისადმი) საქართველოს გადასარჩენად აღვლენილ

ვრცელ ვედრება-გალობას წარმოადგენს. სწორედ ამ „ვედრებიდან“ მოხმობილი მცირე ნაწყვეტით გვსურს დავამთავროთ ტიმოთე გაბაშვილის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის ეს მცირე მიმოხილვაც, მით უფრო, რომ ტიმოთეს, ამ სავედრებლისთვის, მარჯვენა აშიაზე მიუწერია: „... (ოდეს) სამთავროსა, მწუხარებისთვის პარაკლისი იხდებოდეს, ბოლოს ეს ლოცვა მიაბან“, (ქარაგმების გახსნით):

„ვითარცა დედოფალმან, მხევალი ნინო მოგვივლინა მისთა წილხვდომილთა ამათ და მოგვაქცივნა წარმართობისაგან... რომელმან ღვაწლით შემოსილი წმინდა მოწამე გიორგი მოგვანიჭე ზედამდგომელად და ნაწილთა და სასწაულითა მისითა ადესილი არს ქვეყანა ჩვენი... რომელმან მცველად და ცხებად, წყაროდ ცხოვრებისად მოგვმადლე აქა კვართი შენი საუფლო, და უხრწნელისა ქალწულისა სამოსელი და სარტყელი საუნჯეთ წარუპარველად [მოჰმადლე] ქვეყანასა ჩვენსა... და ნუ გულის-წყრომითა გვაგმობს ჩვენ და ნუმცა რისხვითა შენითა მსწავლი ჩვენ!“

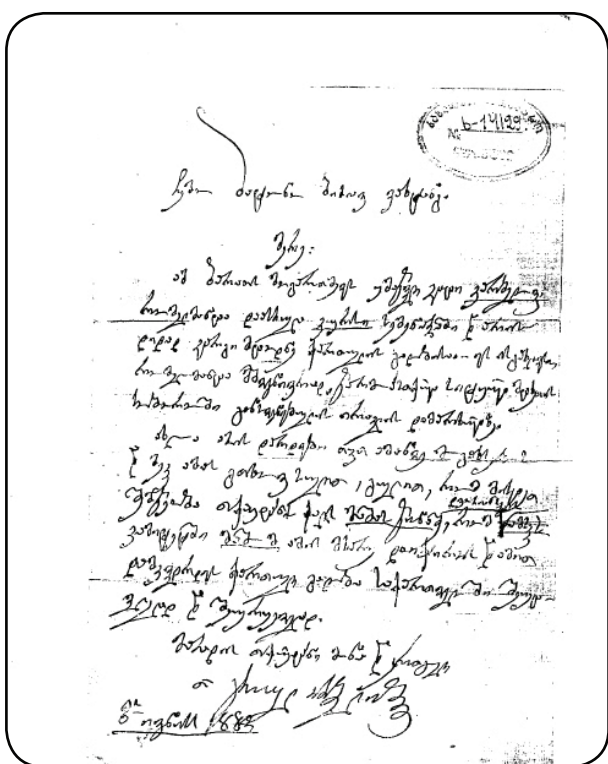
ისტ. მეცნ. დოქტორი
ვაჟა კიკნაძე

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. კ. კეკელიძე, ძველი ქართული მწერლობის ისტორია, ტ. I, თბ., 1980, გვ. 356.
2. ქვ. ჩხატარაიშვილი, დასავლეთ საქართველო XVIII ს. I ნახევარში, საქართველოს ისტორიის ნარკვევები, ტ. IV, თბ., 1973, გვ. 462.
3. ელ. მეტრეველი, ტიმოთე გაბაშვილის „მიმოსღვა“, თბ., 1956, გვ. 089-095.
4. ე. ფრ. გამბა, მოგზაურობა ამიერკავკასიაში, ტ. I გამოსცა მ. მგალობლიშვილმა, თბ., 1987, გვ. 102.
5. ელ. მეტრეველი, დასახ. წიგნი, გვ. 097-098.
6. ლ. მელიქსეთ-ბეგი, ქუთათელ ტ. გაბაშვილის ბიოგრაფიისათვის, სსრკ მეცნ. აკად. საქართველოს ფილიალის მოამბე, ტ. 1, №8, გვ. 638.
7. ელ. მეტრეველი, დასახ. წიგნი, გვ. 0100-0114.
8. ქრონიკები, შეკრებილი თ. ჟორდანიას მიერ, ტ. III, თბ., 1967, გვ. 223
9. ქრონიკები, ტ. III, გვ. 225.
10. ვახუშტი, აღწერა სამეფოსა საქართველოსა, ქართლის ცხ., ტ. IV, თბ., 1973, გვ. 348-349.
11. ქრონიკები, ტ. III, გვ. 228.
12. ვ. კიკნაძე, სტამბოლი და აია სოფია ქართველ მოგზაურთა ჩანაწერებში, ჟურნალი „ფიროსმანი“, 2009 №9, გვ. 26-27.
13. ქრონიკები, ტ. III, გვ. 235.

GRIGOL ORBELIANIS WERILI

საქართველოს თეატრის, მუსიკის, კინოსა და ქორეოგრაფიის სახელმწიფო მუზეუმის ხელნაწერთა ფონდში აღმოჩნდა პოეტ გრიგოლ ორბელიანის დღემდე უცნობი ბარათი, რომელიც ვახტანგ ორბელიანისადმი მიწერილი; წერილი კიდევ ერთი ნათელი დასტურია იმისა, რომ ორბელიანთა წარჩინებული გვარის წარმომადგენლები მუდმივად და აქტიურად ერთვებოდნენ მშობლიური ქვეყნისა და ერისათვის საჭირობოროტო, მნიშვნელოვან ისტორიულ პროცესებში.

ჩემო ბატონო, ბიძიავ ვახტანგ.

მერე:

ამ ბარათს მოგართმევს ყმაწვილი კაცი კარბელოვი, რომელმანცა დაასრულა კურსი სემენარიამში და არის დიდად კარგი მცოდნე ქართულის გალობისა... ეს ის ვახტანგ, რომელმანცა მშვენივრად წარმოჰსთქვა სიტყვა მცხეთის სობოროში განსვენებულის ირაკლის დამარხვაზე.

ახლა ამის დარდები თვით ამანვე მოგახსენოს და მეც ამას გთხოვ სულით, გულით, რომ მისცეთ შემწეობა თქვენის ქალის, მაშასწინაშე, რომ დგორიანოვის კომიტეტში მაშამ ამის მხარე დაიჭიროს და მით დამკვიდრდეს ქართული გალობა საქართველოში შეუცვლელად და შეურყენელად.

მარადის თქვენი მიწა და ერთგული
რ გრიგოლ ორბელიანი
 8 ივნისი 1883.

მხცოვანი პოეტის წინამდებარე წერილი მის კეთილსა და მოუსვენარ ბუნებაზე, ქველმოქმედებაზე და მამულზე ზრუნვის მარადიულ სურვილზე მეტყველებს.

გამოჩენილი ქართველი პოეტი გრიგოლ ორბელიანი თავის ბიძას, ვახტანგ ვახტანგის ძე ჯამბაკურ ორბელიანს თხოვს, შეეწიოს, კარბელაშვილთა, სიმღერა-გალობით საქართველოში განთქმული გვარის ერთ-ერთ წარმომადგენელს, ვასილ კარბელაშვილს, რათა შუამდგომლობა გაუწიოს „სათავადაზნაურო კომიტეტში“.

ბარათში მოხსენიებული „ყმაწვილი კაცი კარბელოვი“ იმ დროისათვის უკვე

სემინარიადამთავრებულია და გალობის „კარგ მცოდნედ“ ითვლება. სწორედ მან, როგორც ეს გრიგოლ ორბელიანის ბარათიდან ირკვევა, „მცხეთის სობოროში“ განსვენებული ირაკლის დამარხვაზე, სამგლოვიარო გალობა შეასრულა...

ლოგიკურია ის ფაქტიც, რომ მღვდელმა ვასილ კარბელაშვილმა დახმარებისათვის სწორედ დიდ მამულიშვილს გრიგოლს მიმართა, რომელმაც თავის მხრივ, ეროვნულ მოდგაწევებთან ბიძას და ბიძაშვილთან, ვახტანგ და მარიამ ორბელიანებთან უშუამდგომლა.

ქართული საეკლესიო გალობის გადარ-

ჩენისთვის ზრუნვა XIX საუკუნის 60-იანი წლების დასაწყისში კიდევ უფრო გაცხოველდა, რადგან საეკლესიო მუსიკალური მემკვიდრეობის დაკარგვის გარდაუვალი საფრთხე აშკარად გამოიკვეთა; დაპყრობილი და უფლებააყრილი ქართული ეკლესია ვეღარ პატრონობდა ერის საგანძურს. მისი უმდიდრესი ქონება რუსი ბიუროკრატების ხელში აღმოჩნდა, მაგრამ ყველაფრის მიუხედავად, საქართველოს უფლებააყრილი სამღვდელთა მანც ახერხებდა ქვეყნის გადაშენება-გადაგვარების მოსურნეთათვის წინააღმდეგობის გაწევას. ქართული გალობის გადარჩენა – აი რა გახდა ეროვნულ-სარწმუნოებრივი კულტურის მესვეურთა მიზანი. სათანადოდ იყო გაცნობიერებული გალობის არსი, რაობა და მნიშვნელობა, როგორც ერისა და ეკლესიის მორალურ-პოლიტიკური ძლიერების ერთ-ერთი მძლავრი საშუალება.

ვინ იყვნენ ეს ორბელიანები, ვინც ასეროვად გაითავისა საგალობლების შეკრება-აღდგენა-გადარჩენის პრობლემა?

უპირველეს ყოვლისა, უნდა აღვნიშნოთ, თვით გრიგოლ ორბელიანის შემდეგ, ვახტანგ ორბელიანი, მისი ასული მარიამი (მაშო), ალექსანდრე ორბელიანი და იოსებ ორბელიანი.

გრიგოლ ორბელიანმა 62 წელი იმსახურა კავკასიის მხედრობის უწყებებში და იმორჩილებდა ლეკებს დაღესტნის მაღალ მთებში: „ხოლო ომის დაცხრომისა და ზარბაზნების ქუხილის“ შეწყვეტის შემდეგ კი, უმაღლ კარავშივე მიუჯდებოდა მაგიდას და ბარათებში ნათესავ-მეგობრებს აუწყებდა მემამოხე აულების დალაშქვრისა და მურიდების ამოხოცვის შესახებ... „ყველაფერი ეს კახეთის სისხლის დაღადისიაო“ – წერდა მათ გრიგოლი¹.

ბრძოლაგამოვლილ რომანტიკოს პოეტს XIX საუკუნის 70-იანი წლებიდან კიდევ უფრო გაუმძაფრდა სევდა სამშობლოში შექმნილი მძიმე რეალობის გამო:

„თავად-აზნაურობა დაემხო, ქართული წირვა-ლოცვა და გალობა შემცირდა, ძველებური კარგი ზნე და ხასიათი ქართველი კაცისა და ქალისა დაიკაგა“ – წერდა იონა მეუნარგია გრიგოლ ორბელიანის

შესახებ დაწერილ თავის მონოგრაფიაში². მაგრამ ცხოვრების სიყვარული და ჯანსაღი ადამიანური ხალისი არასოდეს ჩამქრალა წლებით დამძიმებულ ბერიკაცში³.

თადარიგის გენერალმა გრიგოლ ორბელიანმა არც შემდგომ შეანელა აქტიური ცხოვრების რიტმი: სწორედ ამ „ბერიკა-

გრიგოლ ორბელიანი

ცის“ მიერ ბიძაშვილისადმი, მარიამ (მაშო) ორბელიანისადმი, ზემოთხსენებული სარეკომენდაციო ბარათის გაგზავნის შემდეგ დაიწყო რეალური ნაბიჯების გადადგმა ქართული საგალობლის გადასარჩენად – წინამდებარე გამოუქვეყნებელი წერილი ერთგვარ ე.წ. „სასტარტო“ წერილად ითვლება, რაც ცოტა მოგვიანებით მნიშვნელოვანი რეალური შედეგებით დაგვირგვინდა.

ქართული გალობის „შკოლის“ გახსნისათვის, გრიგოლ ორბელიანი ფინანსურადაც ზრუნავდა. აი რას წერდა ამის თაობაზე 1878 წლის გაზეთი „დროება“ (№180, გვ. 3):

„აღმოჩნდნენ თბილისში ისეთი კეთილი პირნი, რომელნიც ზრუნავენ ამჟამად ქართული გალობისათვის, არ ზოგავენ ამ კეთილი საქმისათვის ფულად შესაწირავს, ოღონდ გაიმართოს ქართული გალობის შკოლა.

ამ სექტემბრის 3-ს თავად ორბელიან-

1. აკ. გაწერელია – „გრ. ორბელიანი“, თბ. 1950 წ. გვ. 8-9.

2. ი. მეუნარგია – „ქართ. მწერლ.“ 1954 წ. გვ. 99-100.

3. ასათიანი – „გრ. ორბელიანი“, ნარკვევები, 1946 წ. გვ. 42.

თა ეკლესიაშიდ იყვნენ მოწოდებულნი ქართული გალობის მცოდნე პირნი: გურული მღვდელი მაქსიმე ჩხატარაშვილი და უფროსი კარბელაშვილი, შესადარებლად იმისა, თუ რომლის გალობა იქმნება უმჯობეს, ნოტებზედ გადასატანად, ანუ ყურთა სმენისათვის საამო. აქ დაესწრნენ გენერალი გრიგოლ ორბელიანი, გენერალი იოსებ ორბელიანი, არხიმანდრიტი მაკარი და სხვა.

წირვის შემდეგ თავადმა გრიგოლ ორბელიანმა მიიპატიჟა ჩაიხედ ყველანი და დიდი მადლობა გადაუხადა, ამ საქმის მზრუნველობისთვის „არხიმანდრიტ მაკარის და აღუთქვა შემწეობა.“⁴

გაზეთი „დროება“ ხშირად აშუქებდა გალობის თემას, მის პრობლემებს, აღმავლობისა და შეფერხების სხვადასხვა ეტაპებს. 1878 წლის №143 ნომრის მე-3 გვერდზე ვკითხულობთ:

„ჯერ კიდევ მე-18 საუკუნის II ნახევარში ერეკლე II დაინტერესებულა საეკლესიო მგალობელთა საქმიანობით და სასულიერო პირთათვის გაუხსნია „მშვენიერი შკოლა, სადაც დახელოვნებით სწავლობდნენ ქართულ გალობასა და მწიგნობრობას.“ ამ „მშვენიერი შკოლის“ კურსდამთავრებულ მოწაფეთა შორის იყვნენ: გერონტი I, ბიძინა არქიმანდრიტი, პატარა გერონტი II, რომლისაგანაც გრიგოლ კარბელაშვილს (გასილის მამას) უსწავლია გალობა. იგი იყო ბრწყინვალე მგალობელი და საკმაოდ განსწავლული ადამიანი.

1861 წელს კიდევ ერთი ორბელიანი, სახელად, ალექსანდრე, იღწვოდა ქართული საგალობლების გადასარჩენად. აი, რას წერდა იგი 1861 წელს ჟურნალ „ცისკარში“ გამოქვეყნებულ წერილში, სათაურით: „ივერიანელთა სიმღერა – გალობა და დიდინი“: „ნუ დაივიწყებთ თქვენი მამაპაპის ეკლესიების გალობას, რომელიცა ეს ხმა მოგვაგონებს ჩვენს კეთილსა და ქრისტეანობრივსა ნამდვილსა“.

ცნობილია გრიგოლ ორბელიანის დაპირისპირება „თერგდალეულებთან“, რაც საქართველოს ისტორიაში „მამათა და შვილთა ბრძოლის“ სახელითაა შესული: ილია ჭავჭავაძესთან, აკაკი წერეთელთან, გ. წერეთელთან და რუსეთში სწავლამიღებულ და სამშობლოში სამოღვაწეოდ

მღვდელი ვასილ კარბელაშვილი შემდგომში ეპისკოპოსი

დაბრუნებულ სხვა ახალგაზრდებთან; განსხვავებული იყო ე.წ. „მამებისა და შვილების“ აზრები და შეხედულებები პროცესზე, საერთოდ მწერლობაზე, ლიტერატურის დანიშნულებაზე, მწერლობისა და საზოგადოების ურთიერთობაზე.

სხვადასხვა თაობის წარმომადგენლთა ყველაზე კოლორიტული სახეების ურთიერთპოლემიკას ფართო გამოხმაურება მოჰყვა ქართულ საზოგადოებაში. ერთადერთი, რაშიც აბსოლუტური თანხვედრა ჰქონდათ დაპირისპირებულ მხარეებს, ეს იყო ღვთისმსახურების საკითხი და ის, რაც საგალობლების გადარჩენას ეხებოდა.

საგალობლების აღდგენის აუცილებლობაზე მიუთითებდნენ აგრეთვე გიორგი წერეთელი და პეტრე უშიკაშვილი; ისინი ამ საკითხისადმი მიძღვნილ სპეციალურ წერილებში აღნიშნავდნენ, რომ „გალობა მხოლოდ ეკლესიის საკუთრება კი არ არის, არამედ ხალხისაცო.“⁵ „ქართული გალობა... ხალხის კილოზე შემუშავდა და ათასი წლის განმავლობაში საქართველოს ტაძრებში და მეჯლისებშიაც კი გაისმოდა“⁶

აი რას წერდა წმიდა ილია მართალი

5. გაზეთი „ივერია“, №39, 1878 წ.

6. ეთ. ლონდარიძე „ვილიმონ ქორიძე“, 1993 წ. გვ. 30-31.

4. გაზეთი „დროება“, №180, გვ. 3.

(ჭავჭავაძე) ქართული გალობის არსისა და მნიშვნელობის შესახებ: „გალობა ისეთივე მოთხოვნილებაა, ისეთივე საჭიროებაა, ისეთივე განუყრელი თვისებაა ადამიანის ბუნებისა, როგორც ცრემლი, როცა კაცი ან ჰხარობს ან ჰგოდებს, როგორც კვნესა, – როცა გული მხიარული და ბედნიერი.“

ძლიერ უთანაგრძნობდა ქართული გალობის აღდგენის საქმეს აკაკი წერეთელიც. მან 1884 წლის 22 თებერვალს გაზეთ „დროების“ №40-ში გამოაქვეყნა სტატია სათაურით: „რამოდენიმე სიტყვა ქართული გალობის აღდგინების შესახებ“: „კომიტეტს (იგულისხმება „სათავადაზნაურო“ ანუ „დვორიანსკი კომიტეტი“ - ნ.ა.) თუ გულწრფელად ჰსურს გალობის აღდგინება, უნდა აირჩიოს მცოდნე პირი. იმან უნდა მოიაროს მთელი საქართველო, ყოველ კუთხეში და ყოველგან დაუგდოს ყური საერთო კილოხმებს, თვითონაც შეისწავლის; ნამეტანი, რაც შეჰპარვია გალობას – გამორიცხოს, რაც აკლია – შეავსოს, აღადგინოს ნელ-ნელა, აუჩქარებლად და სხვებსაც ასწავლოს: ამგვარად შედგება სკოლა და გალობაც თანდათან სისრულეში მოვაო“⁷ – წერდა აკაკი.

გრძნობდა რა საგალობლების გადარჩენის აუცილებლობას, ქართველი ინტელიგენცია ეძებდა ისეთ ადამიანებს, ვინც ერთგულად, თავდადებითა და მაღალპროფესიონალიზმით მიუდგებოდა ამ რთულ, საპატიო და საშვილიშვილო საქმეს; სწორედ ამგვარ პიროვნებებად იქნენ მიჩნეულნი **კარბელაშვილები** – „კარგი გალობით განთქმული გვარის წარმომადგენლები“.

ვასილ გრიგოლის ძე კარბელაშვილი (1858-1936წწ.) და მისი ძმები – ფილიმონი, ანდრია, პოლიევქტოსი და პეტრე, ქართულ საგალობლებში ფრიად განსწავლულნი იყვნენ.

1867 წელს მშობლებმა ისინი სასწავლებლად გორიდან თბილისში ჩამოიყვანეს. ძმებმა თბილისის სემინარიიდან დაიწყეს ქართლ-კახური სიმღერა-გალობის გავრცელება. ვასილმა თბილისის სასულიერო სემინარია 1882 წელს დაამთავრა და მარიამ (მამო) ვახტანგის ასულ ორბელიანის მორალური და ფინანსური თანადგომით

გამგზავრა მოსკოვის კონსერვატორიაში სწავლის გასაგრძელებლად. მუსიკას პროფესორ კაშკინის ხელმძღვანელობით სწავლობდა. მისი სურვილი იყო სრულყოფილად შეესწავლა სამუსიკო დამწერლობა, რათა საერო სიმღერები და საეკლესიო საგალობლები ნოტებზე გადაეტანა... მაგრამ გარკვეული მიზეზების გამო, ვასილ კარბელაშვილი დროზე ადრე დაბრუნდა სამშობლოში, სადაც წმიდა ბარბარეს ეკლესიაში, დიაკვნად დაადგინეს.

ანტიიმპერიალისტური პოლიტიკის მომხრე ვასილ კარბელაშვილი და მისი ძმა პოლიევქტოსი, **კირიონ საპაგლიშვილის** თანამოაზრენი და თანამებრძოლნი, ბუქარესტში გამომავალ ჟურნალში „Православный Восток“-ში თანამშრომლობდნენ და ხელს უწყობდნენ მის არალეგალურად გავრცელებას საქართველოში. ჟურნალი განსაკუთრებული ანტიიმპერიალისტური მიმართულებით გამოირჩეოდა, სადაც მკაცრად იყო მხილებული საქართველოს ეგზარქოსის და სხვა რუსი ჩინოვნიკების მიერ გატარებული ანტიქართული პოლიტიკის ჭეშმარიტი არსი.

ვასილ კარბელაშვილი თავის თანამოაზრე მეგობართან და მეუღლესთან, მარიამ ჩიჯავაძესთან, ერთად შემახაში (დღევანდელი აზერბაიჯანი) გადაასახლეს.

გაზეთი „დროება“ 1884 წლის №41-ში (გვ.3) „ცოტა გალობის მცოდნეს“ ავტორობით გამოქვეყნებულ სტატიაში „წერილი რედაქტორთან“ ისევ და ისევ კარბელაშვილთა შესახებ წერს: „ესლა ქართლ-კახეთში კარბელაშვილებზედ უკეთ თითქმის არავინ იცის გალობა. ისიც კარგად იციან, რომ ესენი გალობის საქმეში მხურვალე მონაწილეობას მიიღებენ. ერთმა მათგანმა, მგალობელმა **პოლიევქტოსმა** (ვასილის ძმამ) გამოუცხადა კიდევ სამღვდელოების კრებას თავისი სურვილი: „მზად ვარ ჩემი შრომა შევწირო საზოგადო ინტერესს და არავითარი ფასის აღება არ მინდა გალობის საქმეშიო“.

კარბელაშვილთა გვარის ეროვნულსა და საღვთო მისიაზე წერს გაზეთი „ცნობის ფურცელი“ (1897 წ. №137, 9 მარტი), სათაურით „ქართლ-კახური გალობის ნოტები“.

„**კარბელაანთ გვარი** ერთადერთი გვარია

7. გაზეთი „დროება“ 1884 წ. № 40. 22/II.

მთელს ქართლში, რომელშიც სისრულით დარჩენილა ქართული საეკლესიო გალობა და, რასაკვირველია, ამისთანა კაცისგან ნოტებზედ გადაღება მით უფრო საჭირო იყო, რომ საზოგადოდ მივიწყებულია და

მარიამ ორბელიანი

ახლა, რასაკვირველია ნოტების დახმარებით ეს ნაკლი შეივსება და გალობაც გაგრძელდება.

დიდი ხნის სანუკვარი ოცნების ახდენას იუწყება 1897 წლის გაზეთი „ცნობის ფურცელი“: „ჩვენ მივიღეთ ქართლ-კახური გალობის ნოტების კრებული, რომელშიაც მოთავსებულია „მწუხრი“ ე.წ. „კარბელაანთ კილოზე“, გადაღებული მღვდელ ვასილ კარბელაშვილის მიერ. „კარბელაანთ კილოს“ გალობა განთქმულია ჩვენში... ეს წყნარი, აუჩქარებელი, დინჯი, შეუდრეკელი, გულმხურვალებით აღსავსე გრძნობა-ვედრება უზენაესისადმი, მთელი საუნჯეა ქართველი ერისა, მისთვის დაშვრენ ჩვენნი სულმნათნი წინაპრნი, ძმანი წმიდა საბა განწმედლის ლავრისა: იოანე, გიორგი, იოანე მტბევარი, კათოლიკოსი არსენ იყალთოელი და მრავალი სხვა... დიდმა ხანმა განვლო მას შემდეგ... სულიერი საუნჯე ჩვენი ინახებოდა ჩვენს მონასტრებში, სადაც ბერობა და სასულიერო მწერლობა აყვავებული იყო“⁸ – წერდა მამა ვასილ კარბელაშვილი ნოტების კრებულის წინასიტყვაობაში.

8. გაზეთი „ცნობის ფურცელი“, 1897 წ. №227. (გვ.1-2).

გაზეთ „ცნობის ფურცელის“ სტატიაში წერილის ავტორი მიანიშნებს გალობის „ნელ-ნელა დავიწყების მიცემის“ მიზეზებზე, რაც უპირველესად, საქართველოს რუსეთთან შეერთებითაა განპირობებული. „გარნა დრონი იცვალენ; მონასტრული ცხოვრება შემცირდა, **შემცირდა თვით გუნდი ბერებისა**, ამ დაულაღა მშრომელ მოღვაწეთა, ჩვენის ეკლესიის დიდებისა და აყვავებისათვის თავდადებულთა. მათ შემცირებასთან ერთად ნელ-ნელა დავიწყებას მიეცა ის ტკბილი ქართლ-კახური ლილინი, რომლითაც ქართველები ეკლესიაში ადავლენდნენ ხოლმე ზეცად თვისს გულმხურვალე ლოცვებსა, ავედრებდნენ უზენაესს თვისს სამშობლოსა.

ეს ტკბილი-ლილინი გალობა მხოლოდ კარბელაანთ გვარში დარჩა. ამ გვარის წარმომადგენელი დღეს ოთხნი ძმანი კარბელაშვილები არიან. მათში მტკიცედ არის დაცული ზემოხსენებული კილო გალობისა. იმათგან ერთმა ძმამ, მამა ვასილ კარბელაშვილმა, იმდენი ამაგი დასდო ქართველობასა, რომ განსაცდელი ააცდინა ქართლ-კახურის გალობის კილოსა – გადაიღო ნოტებზე“⁹.

XIX საუკუნის 90-იანი წლებიდან საქართველოში კიდევ უფრო ფართოვდება საგალობლებზე ზრუნვის არეალი. 1890 წლის 17 აპრილის (№79) ნომერში გაზეთი „ივერია“ იუწყებოდა: „ტფილისის სამღვდელოების ახალი ბლადოჩინი მამა სოლომონ შოშიაშვილი ძალიან ცდილობს ეკლესიების გაუმჯობესობას და ხშირად ჰმართავს სამღვდელოების კრებას ყოველნაირ საეკლესიო საჭიროებაზედ მოსალაპარაკებლად.

პირველ კრებაზედ ბლადოჩინმა აუხსნა მღვდლებს, თუ რამდენად საჭიროა, ყველა ეკლესიის ღიაკვანმა იცოდეს კარგი გალობა, რომ ეკლესიაში ცუდის გალობით მლოცავთ სასოება არ დაეკარგოთ. ეს აზრი ბლადოჩინისა მღვდლებმა მოიწონეს და დაავალეს მღვდელ ვასილ კარბელაშვილს, ესწავლებინა ღიაკვანებისათვის გალობა და გასამრჯელო ღიაკვანებისგან თვეში თითო მანეთი აეღო.

ეგ ზარქოსმა უკვე ნება დართო და ახლა ღიაკვანები იკრიბებიან ავლაბრის

9. გაზეთი „ცნობის ფურცელი“, 1897, №227, (1-2). 16 ივნისი.

წმიდა მარინეს სამრევლო სკოლაში ოთხ-შაბათობითა და პარასკეობით, საღამოს 7 საათზე და იქ მღვდელი კარბელაშვილი ასწავლის გალობას. გარეშეთაც, ვისაც ჰსურს გალობა ისწავლოს, შეუძლია იაროს დანიშნულს დროს... არ იქნება ურიგო, სხვა ძმებმაც მიჰბადონ ვასილ კარბელაშვილს, თავიანთ საბღალღოწინიშიაც შეკრიბონ დიაკვნები და ასწავლონ რიგიანი გალობა.

ძმანი კარბელაშვილები მღვდლები არიან სხვადასხვა ადგილას: კახეთსა, ქართლსა და ტფილისში. თუ განსვენებული მათი მამა, მარტო ერთი კაცი ცდილობდა ყოველგან გაეგრძელებინა გალობა, ახლა მისი შვილები განახორციელებენ მამის აზრს.

P.S. უნდა აღინიშნოს, რომ კარბელაშვილები მთელი ცხოვრება იბრძოდნენ ქართული ეკლესიის ავტოკეფალიის აღსადგენად.

ამრიგად, 1896-1898 წლებში უდიდესი შრომისა და თავგანწირვის ფასად, ვასილ კარბელაშვილმა გამოსცა „ქართლ-კახური“ საგალობლების I კრებული. დაიბეჭდა და დღის სინათლეზე გამოიტანა აგრეთვე ქართული სასულიერო მწერლობის უძველესი ნიმუშები.

1900 წელს გაზეთი „დროება“¹⁰ უკვე მაღლიერებით მოიხსენიებს იმ ადამიანებს, ვინც ითავა „საგალობლების ნოტებზე დაწერა“. სამადლობელი სტატიის ადრესატები არიან: ფილიმონ ქორიძე და ვასილ კარბელაშვილი, იპოლიტოვ-ივანოვი (ვინც „წირვის წესი“ დააწერინა).

„იმედია შთამომავლობა ამ მოღვაწეთა შრომას ღირსეულად დააფასებსო“ – წერდა გაზეთი „დროება“.

ცალკე აღნიშვნის ღირსია მარიამ ვახტანგის ასულ ორბელიანის წვლილი, შეტანილი ქართული საგალობლების გადარჩენის საკითხში, რადგან გრიგოლ ორბელიანის თხოვნით, სწორედ მისი თაოსნობითა და ფინანსური მხარდაჭერით გაემგზავრა ვასილ კარბელაშვილი მოსკოვის კონსერვატორიაში სასწავლებლად.

თამამად შეიძლება ითქვას, რომ XIX საუკუნის ბოლოსა და XX საუკუნის 20-იან წლებამდე საქართველოში არ ყოფილა არც ერთი პროგრესული და მნიშვნელოვანი მოვლენა, რაშიც აქტიური წვლილი არ შეეცანა მარიამ (მაშო) ვახტანგის ასულ ჯამბაკურ-ორბელიანს.

გამოჩენილი ქართველი პოეტის, ვახტანგ ორბელიანის ასული, მარიამი (მაშო) (1852-1941წწ.) მეფისნაცვლის ადიუტანტის, ალექსანდრე ივანეს ძე ორბელიანის მეუღლე იყო.

ამრიგად, ქართული სასულიერო მუსიკალური განძის – საგალობლების აღზევების მიზნით, გრიგოლ ორბელიანის ხელით დაწერილ ამ პატარა ბარათში, ეპოქალური მნიშვნელობის ოთხი საზოგადო მოღვაწის გვარია აღნუსხული, ესენია: **გრიგოლ ორბელიანი**, კეთილი ქველმოქმედი პოეტი, ვინც თავისი გულისხმიერებით ცდილობდა ახალგაზრდა მღვდლის წარმართვა-დაკვალიანებას. (როგორც შემდეგ განვითარებულმა მოვლენებმა ცხადჰყვეს, სწორედ აქედან დაიწყო ქართული საგალობლების გადარჩენის სანუკვარი იდეის პრაქტიკულად განხორციელება); გამოიკვეთა ეროვნული საქმის ორი დიდი ქომაგის: **მარიამ (მაშო) ვახტანგის ასულ ჯამბაკურ-ორბელიანისა** და მისი მამის, რომანტიკოსი პოეტის, **ვახტანგ ორბელიანის** პიროვნული ღვაწლი.

... და ბოლოს, „ქართული გალობის კარგი მცოდნე“ – ვასილ კარბელაშვილი, ვინც თავისი საქმიანობით რეალობად აქცია გრიგოლ ორბელიანის მიერ ბიძისადმი მიწერილ ბარათში ჩაქსოვილი უდიდესი ნატვრა... და მართლაც, ამის შემდგომ აღორძინდა და საბოლოოდ „დამკვიდრდა ქართული გალობა საქართველოში, შეუცვლელად და შეურყეველად.“...

ნინო არჩვაძე

10. გაზეთი „დროება“, 1900 წ.

~ NETAR XAR SEN AKAKI ~

(WMIDA EQVTIMES GAMOUQVEYNEBELI WERILIDAN)

წმიდა ექვთიმე დვთისკაცი (თაყაიშვილი)

წმიდა ექვთიმე დვთისკაცი სტატიაში „აკაკი და ზეპირსიტყვიერება“ აღნიშნავს, რომ აკაკის სახეში ჩაქსოვილია მთელი საქართველოს ნახევარი საუკუნის ისტორია, მისი თვითშეგნების განვითარება, ერთობის ქადაგება, მამულის სიყვარული, პოეზია და დიდებული ენა“. წერილში წმიდა ექვთიმე, რომელიც აკაკი წერეთლის თანამოღვაწე იყო, საზგასმით აღნიშნავს:

„არავის ისე კარგად არ ესმოდა ჩვენში ხალხური სიტყვიერების მნიშვნელობა, როგორც აკაკის. ის გრძნობდა თავის შემოქმედების ძირითად კავშირს სახალხო პოეზიასთან და სულ იმის ცდაში იყო, როგორმე საფუძველი ჩაეყარა ხალხური სიტყვიერების შეკრებისათვის. ამ მიზნით „კრებულის“ დაარსა 1897 წელს და პირველ ნომერში ამ კრებულისა მშვენიერად განგვიმარტა მნიშვნელობა ზეპირსიტყვიერებისა, ლექციებიც გვიკითხა, ზოგი ნიმუშები კიდევ დაბეჭდა, მაგრამ საჭირო დახმარება ჩვენი ვერ ჰპოვა. ჩვენ

სასიქადულო მგოსანს ხშირად უთქვამს, ქართველი ერი არ გაქრება, თუ მისი სახალხო პოეზია არ დაიკარგაო. ჩვენ ვიტყვით – ის ერი არ გაქრება, რომელსაც აკაკი მოეველინა...“

წმიდა ექვთიმე დვთისკაცის არქივში დაცულია ხელნაწერის (№1106) გამოუქვეყნებელი ტექსტი, იგი წარ-

მოადგენს წმიდა ექვთიმე თაყაიშვილის მიერ წარმოთქმულ სიტყვის კონსპექტს, რომელიც მან აკაკის გარდაცვალებიდან მეორმოცე დღეს წარმოსთქვა. წერილის გამოუქვეყნებელ ნაწილს ვაცნობთ მკითხველს, სადაც წმიდა ექვთიმე აღნიშნავს, რომ „ხალხური პოეზია იმასვე განიცდის, რაც არქეოლოგიურ ნაშთებს მოსდის, ერთიც და მეორეც ისპობა...“

წმიდა ექვთიმე საზოგადოებას შეახსენებს აკაკის ანდერძის ერთ პუნქტს, სადაც იგი იბარებს: „არ მინდა არც გვირგვინი, არც სიტყვა, არც ცერემონია... ზეპირსიტყვიერებისათვის ფონდი შეკრიბეთ, თუ ჩემი პატივისცემა გსურთ“.

წმიდა ექვთიმემ კრებას ამ სიტყვებით მიმართა:

„თუ ჩვენ მართლა ვგლოვობთ მას (აკაკის): პატივს ვცემთ, გვიყვარს – მისი ანდერძი უნდა შევასრულოთ. ყველამ გამოვიდოთ შეძლებისამებრ წვლილი ამ ფონდისათვის, ღარიბმა და მდიდარმა. ღარიბისაგან ერთი კაპეიკიც ერთ თუმნათ შეიწირების. ნუ დარჩება საქართველოში ნურც ერთი კაცი, რომელმაც არ მიიღოს მონაწილეობა დიდებული მგოსნის სურვილის განსორციელებაში. მის სიცოცხლეში არ გამოვიდეთ ეს, ახლა მაინც გამოვიდეთ. ახლა მაინც დავამტკიცოთ პატივისცემა საქმით, რეალური და არა ცარიელის სიტყვებით. დიდებული მგოსნის სიკვდილმა თუ მართლა გაგვაერთიანა, ეს ერთობა საქმით აღვნიშნოთ.

ძველი ჩვენი ზნე და სენი უკუ ვაგდოთ. რა არის ჩვენი, ქართველების ძველი ზნე და სენი? – ერთმანეთის ჭამა, ბრტყელ-ბრტყელი სიტყვა და წყალ-წყალა საქმე. დაე, აკაკის სიკვდილის შემდეგ მიზნათ დავისახოთ: ერთმანეთის ნდობა, დიდი დიდი საქმე და ცოტ-ცოტა ლაპარაკი...

...

მე არ გგლოვობ შენ აკაკი, მე მხოლოდ გეტყვი:

ნეტარ ხარ შენ აკაკი, რომელმაც უხვად ღვთისაგან უხვად ჩაბერილი მიწაში არ დამარხე და შენი ერის სამსახურს და დიდებას მოახმარე.

ნეტარ ხარ შენ აკაკი, რომელმაც შენი ერი შეიყვარე და ერმა შენ შეგიყვარა.

ნეტარ ხარ შენ აკაკი, რომელმაც ყველაფერი გააკეთე, რისი გაკეთებაც შეგეძლო.

ნეტარ ხარ შენ აკაკი, რომელმაც ერი შეიგნე და ერმა შენ შეგიგნო.

ნეტარ ხარ შენ აკაკი, რომელიც ქართველობით ამაყობდი და ქართველობა შენით ამაყობს.

და ეს სიყვარული უკვდავი ძეგლი იქნება შენთვის, სხვა ძეგლი შენ არ გესაჭიროება!

სიტყვა შენ არ გესაჭიროება, რადგანაც შენ მეფე იყავი სიტყვისა, გვირ-

ქუთაისის კლასიკური გიმნაზია. XIX ს. სადაც ერთ პერიოდში სწავლობდნენ წმიდა ექვთიმე და აკაკი

გვინი შენ არ გესაჭიროება, ვინაითგან შენ თვით გვირგვინი იყავი საქართველოსი...

WMIDA GIORGI MTAWMINDELIS MORVAWEOBA (MCIRE MIMOXILVA)

წმიდა გიორგი მთაწმიდელი

გიორგი მთაწმიდელი (1009-1044) საბერძნეთის ათონის წმიდა მთის „ივერთა მონასტრის“ ერთ-ერთი თვალსაჩინო წარმომადგენელია. X საუკუნეში ჩასახულმა ათონის მთის ქართულმა რელიგიურმა-კულტურულმა კერამ უაღრესად დიდი როლი ითამაშა ქართულ ეროვნული ცნობიერების ამაღლებაზე. წმინდა გიორგი მთაწმიდელის ათონის ივერიის ღვთისმშობლის ეკლესიის წინამძღვრობა ემთხვევა საქართველოს ისტორიის უმნიშვნელოვანეს პერიოდს, როდესაც საქართველოს სახელმწიფოებრივი გაერთიანების იდეა ძაღღონეს იკრებს ამ იდეის საბოლოოდ

დაგვირგვინებისათვის. აქედან გამომდინარე, გიორგი მთაწმიდელის მნიშვნელობის შესახებ საუბარი მოითხოვს ფართო კულტურული კონტექსტის წარმოდგენას. უპირველეს ყოვლისა, განვსაზღვროთ, X საუკუნისათვის რას ნიშნავდა საბერძნეთის ამ წმინდა მთაზე ქართული სასულიერო კერის ჩასახვა.

ათონის, როგორც „წმინდა მთის“ საკრალური მნიშვნელობა, ყოველადწმიდა ღვთისმშობლის სახელს უკავშირდება. გადმოცემის თანახმად, დედაღვთისა, მარიამი იოანე მახარებელთან ერთად კვიპროსის კუნძულისაკენ მიემგზავრებოდა გემით. მოგზაურობისას ქარიშხალმა გემი ათონის მთის კონცხზე გამორიყა. ამის შემდგომ ათონი შეიქნა ერთგვარ „ხსნის ადგილად“, არა მარტო განდევილი ბერებისათვის, არამედ ყველა მართლმადიდებელთათვის – საკრალურ ადგილად და მართლმადიდებლობის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან კულტურულ ცენტრად. ქალკედონის ნახევარკუნძულის, ზღვის დონიდან 2000 მეტრზე, მდებარე ათონის მთის აღმოსავლეთის კონცხზე პირველი მონასტერი აშენებულა წმიდა კონსტანტინე დიდის (324-337 წწ.) მეფობისას. მის შემდგომ სხვადასხვა ეროვნების მორწმუნე-პილიგრიმთა სვლა ათონისაკენ არ შეწყვეტილა. ქართველთა დიდ ჯგუფს ათონზე ვხედავთ 965 წლისათვის, როდესაც მცირე აზიიდან, ოლიმპის მთიდან მოსული ბერები აქ სახლდებიან, ხოლო 969 წ. ათონის მთაზე ქართველები იოანე მახარებლის საკუთარ ეკლესიასა და სენაკებს აგებენ, 980-83 წელს კი ღვთისმშობლის სახელზე შენდება „ივერთა მონასტერი“, რომელსაც ბერძნები „ივირონად“ მოიხსენებენ. ათონის მთის „ივერიის მონასტერი“ შეიქნა ქართველთა სულიერების კერად, რომელსაც ასევე დიდი კულტურულ-პოლიტიკური დატვირთვა ეძლეოდა. ამ ფაქტის ნათელი დადასტურებაა ათონის ივერიის მონასტრის ორი წინამძღვარის – წმიდა ექვთიმე მთაწმიდელისა და წმიდა გიორგი მთაწმიდელის ღვაწლის გათვალისწინება. ამ ნიშნით, ათონის ივერიის მთის მოღვაწეებს ჰქონდათ ერთგვარი მისია – მსგავსად III საუ-

კუნის დიდი მამებისა: გრიგოლ ღვთისმეტყველის, ბასილი დიდისა და გრიგოლ ნოსელიისა, თამამად შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ათონის მთის წმიდა მამებმა – ექვთიმე მთაწმინდელმა და გიორგი მთაწმინდელმა, საფუძველი ჩაუყარეს ქართულ საღვთისმსახურო პრაქტიკაში, ქართულ ენაზე კანონიკური საღვთისმეტყველო ლიტურატიურის შექმნას, რომელმაც განსაზღვრა ქართულ ცნობიერებაში ახალი ეტაპის დასაწყისი. ამდენად, მათ მოღვაწეობას საეტაპო მნიშვნელობა ენიჭება. ათონის მთაზე ქართველი ბერების ყოფნა არანაკლებ მნიშვნელოვანი იყო ასევე ბერძნულ-ბიზანტიური სამყაროსთვისაც: ჯერ კიდევ წმიდა ექვთიმე ათონელის წინამძღვრობისას, როდესაც იგი ათონელ ბერძენ სასულიერო პირებს თანადგომას უწევდა, ასევე – ბიზანტიის კარზე მომხდარი სამეფო გადატრიალების შემდეგ, როდესაც ბიზანტიის სამეფო კარმა დასახმარებლად ათონის მთის ქართველთა მონასტერს მიმართა. სწორედ ამ დროს ათონის მთის მკვიდრი, ყოფილი მთავარსარდლის, თორნიკე ერისთავის წინამძღოლობის შედეგად მოპოვებული გამარჯვების საფასით აშენდა ათონის მთის ერთ-ერთი ღირსშესანიშნავი ტაძარი „ივერიის ღვთისმშობლის ეკლესია“, რომელიც დღესაც ფუნქციონირებს ბერძნულ საპატრიარქოს გამგებლობაში. უნდა ითქვას, რომ XVII საუკუნის დასაწყისში ქართული საპატრიარქოსაგან მასზე იურისდიქციული უფლებით ჩამორთმეული უძველესი ქართული სასულიერო კერის დაბრუნების მოლოდინით ვართ XXI საუკუნეში მცხოვრები ქართველი მრევლი. ამდენად, ათონის წმიდა მთის ქართველთა სავანის უაღრესად დიდი დატვირთვიდან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია მისი ერთ-ერთი წინამძღვრის ღვაწლის გააზრება. გიორგი მთაწმინდელის მნიშვნელობის გათვალისწინებისას უნდა განისაზღვროს თუ რა ტრადიციები დახვდა გიორგი მთაწმინდელს საზოგადოდ ქრისტიანულ სამყაროში და რა ღვაწლი შეიტანა მან XI საუკუნის ქართულ რეალობაში.

IV–X სს. ფარგლებში – IV ს. დასაწყისში საქართველოში ქრისტიანობის სახელმწიფო რელიგიის აღიარებისას და VIII–X სს. ქართული ქრისტიანული კულტურის ეროვნული სახის ჩასახვის პერიოდში, განსაკუთრებით დიდ დატვირთვას იძენს რამდენიმე მნიშვნელოვანი ქრისტიანული კერის არსებობა. მათ შორის იერუსალიმის საბაწმინდის მონასტრის (VIII ს.), ამას გარდა, IX საუკუნის დასაწყისიდან ტაო-კლარჯეთის 20-მდე ქართულ მონასტრის რელიგიურ-კულტურული კერის, სადაც ყალიბდება ქართული ქრისტიანული კულტურის

ეროვნული სახე, ხოლო X ს-დან ტაო-კლარჯეთის ღირსეულ მემკვიდრედ გვევლინება საბერძნეთის წმინდა მიწაზე მდებარე ივერიის ღვთისმშობლის სახელზე დაარსებული ქართველთა მართლმადიდებლურ-სულიერი კერა. საბერძნეთში მდებარე ქართული საპატრიარქოს იურისდიქციაში შემავალი ახალი რელიგიური ცენტრის დაარსება თანხვედრია საქართველოში მომხდარი პოლიტიკური გარდაქმნებისა. კერძოდ, X ს. დასასრულსა და XI საუკუნის 60-იან წლებში სამეფოებად დანაწევრებულ საქართველოს მიწა-წყალზე ადგილი ჰქონდა გაერთიანების რთულ პროცესებს: ეს იყო ბაგრატ III (975-1014), გიორგი I-ის (1014-1027), ბაგრატ IV-ის (1027-1072) მეფობის წლები, რომლის დროს, გარდა საგარეო პოლიტიკაში განსაკუთრებულად მტკივნეულად მიმდინარე ბიზანტიურ-ქართული ურთიერთობისა, რომელიც პრაქტიკულად გამოიხატა ბიზანტიის საპატრიარქოში აფხაზეთის გაერთიანების მცდელობით; ადგილი ჰქონდა შიდა დაპირისპირებულობებს; მაგრამ, მიუხედავად უაღრესად რთულად მიმდინარე პოლიტიკურ-რელიგიური პროცესებისა, XI საუკუნის 60-იან წლებისათვის იგი დამთავრდა საქართველოს მნიშვნელოვანი ნაწილების გაერთიანებით. საკითხი დგას შემდეგნაირად: საქართველოში მოვლენებს ჰქონდა ადგილი რელიგიურ-კულტურულ სფეროში? კერძოდ, IV–X საუკუნეები აღინიშნება ეროვნული კულტურის ჩასახვის პერიოდად, რომლის დროს ბერძნულ-ბიზანტიურ სამყაროში ჩამოყალიბებული კანონიკის საფუძველებზე ქართულ რეალობაში იქმნება სასულიერო მწერლობისა და ხელოვნების დარგების ნიმუშები. როგორც ცნობილია, ქრისტიანულ სამყაროში მართლმადიდებლობამ მისცა საშუალება ყოველ ერს საკუთარ ენაზე ჩაეტარებინა ღვთისმსახურება და ეროვნულ ენაზე გადმოეცა ნააზრევი. ამ მხრივ IV–X საუკუნეების ქრისტიანული პერიოდის ქართულმა რეალობამ წარმოგვიდგინა სრულიად გამორჩეული თვისობრიობა, როდესაც მართლმადიდებლური მრწამსის სრული დაცვით ქართულ რეალობაში იქმნება ქართული ქრისტიანული კულტურის თვითმყოფადი სახე: ბგერის, ფერის, ფორმის დამოუკიდებელ ტრადიციით. კერძოდ, ბიზანტიური ტაძრის მკაცრი ფერისა და ფერწერის მკვეთრი ფერების შესამების სანაცვლოდ, ქართულმა დაამკვიდრა თბილ ფერთა თანაარსებობის ტრადიცია; ამას გარდა, VIII–X სს. ქართულ ხუროთმოძღვრულ ტრადიციაში ჩამოყალიბდა საეკლესიო არქიტექტურის რამდენიმე სკოლა: კახეთის, ზემო ქართლის, ტაო-კლარჯეთის და აფხაზეთის, სადაც ბერძნულ-ბიზან-

ტიური გუმბათის გრანდიოზულობის სანაცვლოდ, ქართულ საეკლესიო არქიტექტურაში შემუშავდა პროპორციათა ჰარმონიულობის ტრადიცია, ასევე – ბერძნული ერთხმიანი გალობის სანაცვლოდ, ტაო-კლარჯეთის სამწიგნობრო კერაში საფუძველი ეყრება ქართულ მრავალხმიან გალობას – ქართული სამხმიანი გალობის სახით. მისი სრულყოფილი ასახვა, რომლის დროს ქართული საგალობლის სამი ხმა გალობის ბოლოს ერთ ხმაში (უნისონში) ერთიანდება¹. სწორედ ქართული საგალობო ტრადიციის არსებობამ განაპირობა VIII–X სს, ღვთისმსახურების განაწესის შესასრულებლად ოთხივე წიგნის – „პარაკლიტონის“, „იადგარის“ „მარხუანისა“ და „ხატიკის“ თარგმნისას მათთვის ქართული გალობის შეწყობა, რომელიც კორნელი კეკელიძის განმარტებით, წარმოადგენს ქრისტიანული ტრადიციის უპრეცედენტო შემთხვევას². ამდენად, ქართული სასულიერო ლიტერატურის, არქიტექტურის მიღწევებმა XI საუკუნისათვის, საბოლოოდ განსაზღვრეს ბერძნული ტრადიციებისადმი ერთგვარი მონური მიმბაძველეობის რღვევა, რომელიც ჯ. აფციაურის მითითებით, ქართულ რეალობაში VIII საუკუნიდან – იოანე საბანისძის დროიდან დაწყებული, ხოლო „XI საუკუნისათვის ქართული კულტურული ტრადიცია აღწევს იმ სიმაღლეებს, როდესაც მისთვის უკვე ბერძნული საპატრიარქოსაგან შეუძლებელი იყო ხელის შეშლა“³.

ამდენად, IV –X სს. მიუხედავად საქართველოში არსებული ავბედითი მოვლენებისა: ირანის მოძალადეობისა და არაბეთის მიერ საქართველოს შუაგულში თბილისის საამიროს შექმნისა, ქართული აზროვნების პროცესები არათუ შენელებულა, არამედ სწორედ ამ პერიოდში ყალიბდება ეროვნული სახე ქართული ქრისტიანული კულტურისა. ამას გარდა, XI საუკუნეში სახელმწიფოებრიობის გაერთიანების გზაზე მდგარ ქვეყანას სჭირდებოდა ძლიერი საეკლესიო ინსტიტუტის თანადგომა. ამ პერიოდისათვის ქართულ ეკლესიას მინიჭებული ჰქონდა ე.წ. შეუვალობის უფლებები, რომელიც გახდა თავშესაფარი სამეფო დეცენტრალიზაციისათვის მხარდამჭერი პირებისათვის. ამ უმნიშვნელოვანესი პრობლემის გადასაწყვეტად, ბაგრატ IV-მ ათონიდან გამოიწვია წმინდა გიორგი მთაწმიდელი. ამავე დროს საქართველოს გაძლიერებაში ბიზანტია ხედავდა

მასზე გავლენის დაკარგვის საშიშროებას და ამისათვის ცდილობდა მასზე პრიორიტეტების შენარჩუნებას. წმინდა გიორგი მთაწმიდელი იყო ის პიროვნება, რომელმაც ანტიოქიის პატრიარქის წინაშე მოწვეულ კრებაზე დაასაბუთა ქართული ეკლესიის დამოუკიდებლობა. ამავე დროს, სწორედ წმიდა გიორგი მთაწმიდელმა ხმა აღიმადლა სქოლასტიზმისა და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში სარწმუნოებისადმი ერთგვარი ფასადური დამოკიდებულების აღმოსაფხვრელად. ამავდროულად იგი არა მარტო ქადაგებებით, არამედ, საქართველოში ყოფნისას პრაქტიკული დახმარებებითაც თანადგომას უწევდა შეჭირვებულ მოსახლეობას. ამდენად, ეს იყო პიროვნება, რომელიც ქართული საქმის ერთგვარი პატრონი იყო. სწორედ ამგვარი მიდგომა ედო საფუძველად, როდესაც წმიდა გიორგი მთაწმიდელმა 80 ბავშვი ჩამოიყვანა ათონზე განათლების მისაღებად და ათონის წმინდა მიწაზე ქართველი ადამიანის ყოფნის განსამტკიცებლად. უაღრესად მნიშვნელოვანია, რომ ჩვენ დრომდე მოაღწია გიორგი მცირეს მიერ აღწერილმა „წმიდა გიორგი მთაწმიდელის ცხოვრებამ“, სადაც ავტორი მისი ცხოვრების რეალურ სურათს გვიხატავს. „ცხოვრებაში“ ყველაზე შთამბეჭდავი ეპიზოდი გახლავთ გიორგი მთაწმიდელის გამოსვლა კონსტანტინეპოლში ბიზანტიის იმპერატორის კონსტანტინე X დუკას (1059-1067) წინაშე, ქართული ეკლესიის საკითხების განხილვასთან დაკავშირებით. მათ შორის სომხური ეკლესიის მწვალებლობასთან ქართული ეკლესიის გატოლებისა და ქართული ეკლესიის ავტოკეფალობის საკითხებთან დაკავშირებით. ეს ის პერიოდია, როდესაც ბიზანტიის ეკლესიაში მწვავედ იდგა მონოფიზიტობის საკითხი. ამასთან დაკავშირებით, იმპერატორმა კონსტანტინე IX-მ რამდენჯერმე მოიწვია სომხეთის ეკლესიის კათალიკოსი პეტრე კონსტანტინეპოლში. მაგრამ მცდელობა უშედეგო აღმოჩნდა. ამის შემდგომ კონსტანტინოპოლის პატრიარქის კონსტანტინე III ლიხუდუსის (1059/10 – 1063) მიერ სირიელი და სომეხი მონოფიზიტები განიდევნენ. ბერძნულ საპატრიარქოში ეჭვი დაებადათ ქართველთა მონოფიზიტობაში. „ცხოვრებაში“ განსაკუთრებული სიმძაფრით არის წარმოდგენილი ის ეპიზოდი, როდესაც წმიდა გიორგი მთაწმიდელი გამართული ბერძნულით თუ როგორ დამაჯერებლად პასუხობს იმპერატორს შემდეგი სიტყვებით: „ესე არს სარწმუნოება მართალი ნათესავისა ჩვენისა და რაჟამს ერთგვის გვიცნობიეს, არღარა მიდრეკილ ვართ მარცხნივ გინა მარჯულ და არცა მივდრკები, თუ ღმერთსა

1. მ. ცინცაბაძე, ქართული კულტურის პარადიგმა (IV–X სს.), კრებ: ბიზანტინოლოგია საქართველოში, თბ., 2007; იგივე გამოკვლევა იხ: ჟურნ. „მაცნელოვანი“ №2, 2010.

2. . კეკელიძე, ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორია, I, თბ., 1980;

3. ჯ. აფციაური, გიორგი მცირის “ გიორგი მთაწმიდელის ცხოვრება”, თბ., 1980;

ათონის წმიდა მთა. ივირონი.

უნდეს“⁴ ამას გარდა, კრებაზე ივერონის მონასტრის წინამძღვარს ახსენებენ ანტიოქიის საპატრიარქოსადმი ყველა ეკლესიის მორჩილების შესახებ. რაზეც წმიდა გიორგი მთაწმინდელი მრავალმნიშვნელოვნად მიუთითებს მოციქულ ანდრია პირველწოდებულის მიერ ქართლის მოქცევის შესახებ. აქედან გამომდინარე, ყველგან წმიდა გიორგი მთაწმინდელი ქმნის მყარ საფუძველს საქართველოს მომავლისათვის: ეს იყო ათონზე წინამძღვრობის პერიოდში, როდესაც ბერძნების შევიწროვებისაგან იცავს ივერიის მონასტერს, თუ ანტიოქიის პატრიარქთან კამათისას, როდესაც ასაბუთებს ქართული ეკლესიის დამოუკიდებლობას. ამავე დროს, მან საქართველოში ყოფნისას ამხილა როგორც მეფის, ბაგრატ III მმართველობა, ისე საერო პირთა და სასულიერო წოდების მანკიერი მხარეები. სწორედ პრაქტიკული საჭიროების მიზნით, მან თარგმნა „მცნება მღვდელთა მიმართ“, ასევე „მცნება წმიდისა უამისწირვისა მღვდელთა მიმართ“ და სხვა. ამავე დროს წმიდა გიორგი მთაწმინდელმა ბაგრატ IV-ის დავალებით შეიმუშავა სახელმწიფოებრივი მოწყობის რეფორმა, რომელიც ერთგვარ წინამძღვრად შეიძლება ჩაითვალოს დავით აღმაშენებლის რეისურბნისის რეფორმისა, რომლის საფუძველზე, საქართველოს სახით, ახლო აღმოსავლეთში შეიქმნა ერთ-ერთი ძლიერი ქრისტიანული, პარლამენტის პრინციპებზე მდგარი, მონარქიული

სახელმწიფო. საქართველოს მომავლის გაძლიერების ფიქრით იყო დატვირთული წმიდა გიორგი მთაწმინდელის პრაქტიკული ქმედებები თუ მისი შემოქმედებითი მოღვაწეობა. კერძოდ, გიორგი მთაწმინდელის მოღვაწეობა ემთხვევა იმ პერიოდს, როდესაც ქართულ ეკლესიაში საღვთისმსახურო ლიტურატურა XI საუკუნის 60-იან წლებისათვის ახალ, გამართულ რედაქციების შექმნას მოითხოვს, რომელიც ზედმიწევნით დაახლოებული იქნებოდა ბერძნულ ორიგინალთან და გათვალისწინებული უნდა ყოფილიყო ქართველ წმინდანთა ხსენებები. წმიდა გიორგი მთაწმინდელს, ერთგვარად ახალი მეთოდი შემოაქვს, რომელსაც რამოდენიმე ასპექტი გააჩნია: 1) იგი უპირველეს ყოვლისა ხელახლა თარგმნის საღვთისმსახურო ლიტურატურას. მათ შორის „სვინაქსარის“ ახალ რედაქციას, რომელმაც კანონიკური მნიშვნელობა შეიძინა; 2) ამ პერიოდისათვის, როდესაც „იადგარში“ ჰიმნოგრაფიული ნაწილის მნიშვნელობის გაზრდის შემდგომ ჩამოყალიბდება პირობა, მისგან ახალი ტიპის სახელმძღვანელოს გამოყოფისა, წმიდა გიორგი მთაწმინდელი ქმნის „თვენს“, რომლის შესახებ კორნელი კეკელიძეს წერს, რომ „წმიდა გიორგი მთაწმინდელის „თვენის“ მსგავსი არც ბერძნულს მოეპოვებაო“; 2) საღვთისმსახურო ლიტურატურის ახალი რედაქციების თარგმნისას, იგი იყენებს არა ერთ, არამედ რამდენიმე ბერძნულ წყაროს. მათ შორის ივანე ლოლაშვილის აღნიშნვით, „სვინაქსარისთვის“ პეტრე-წმინდას და სვიმე-

4. გიორგი მცირე „ცხოვრება ნეტარისა მამისა ჩვენისა გიორგი მთაწმინდელისა“// ძველი ქართული ლიტურატურული ძეგლები, თბ., 1978, გვ.3028

ონ-წმიდას და სხვათა⁵. კერძოდ, საღვთისმსახურო მიზნებიდან გამომდინარე, წმიდა გიორგი მთაწმინდელმა ლიტურგიკული კრებულების ახალი რედაქციების შექმნისათვის შეიმუშავა თავისებური მეთოდი: იგი ძველი თარგმნების გამოყენებისას, მათ შორის ექვთიმესეული რედაქციის გათვალისწინებისას, მიმართავს ერთგვარ გამორჩევის პრინციპს და მათ კვლავ ბერძნულთან ადარებს, ასევე, ქართველ წმინდანებისადმი მიძღვნილი კრებულების შექმნისას, თავისი ჰიმნოგრაფიული მასალის ჩართვით, იგი ქმნის ახალ რედაქციას. სწორედ მისი ღვაწლის შედეგია, რომ ბერძნულიდან ნათარგმნმა საღვთისმსახურო ლიტურგურამ ამ პერიოდისათვის მიიღო კანონიკური სახე და იგი სავალდებულო შეიქნა ქართული მართლმადიდებელი ეკლესიისათვის. ამ მხრივ წმიდა გიორგი მთაწმინდელის შემოქმედება სასულიერო მწერლობის სხვადასხვა დარგს შეეხო: ბიბლიოლოგიას, აპოკრიფებს, დოგმატიკას, ჰომილეტიკას, აგიოგრაფიას, საეკლესიო სამართალს, რომლითაც მან ხელი შეუწყო სასულიერო მწერლობის განვითარებას. კერძოდ, ბიბლიოლოგიაში მას დახვდა ექვთიმე მთაწმინდელის თარგმანები, შესაბამისად მისი თარგმანი ბიბლიის ზოგიერთ წიგნს შეეხო, როგორცაა დავითნი, სახარება-ოთხთავი, პავლე – სრული და საქმე მოციქულთა. მათ შორის დიდი ყურადღება დაუთმო „დავითნის“ თარგმანს, რომელიც შეუსწორებია რამოდენიმე ბერძნული რედაქციის მიხედვით, ასევე „სამოციქულოს“ თარგმანს მან წარუძღვარა სათანადო განმარტებები. ეგზეგეტიკურ დარგში წმიდა გიორგი მთაწმინდელის თარგმანებიდან უნდა აღინიშნოს ბასილი დიდის „ექსტოა დღეთათვის“, რომელიც ადრევე ყოფილა ნათარგმნი უცნობი ავტორის მიერ, ასევე ბასილის თარგმანი გაუგრძელებია მის ძმას, გრიგოლ ნოსელს. კონსტანტინოპოლის კრების კანონს „მრწამსთან“ დაკავშირებით. ეს უკანასკნელი წარმოადგენს საბოლოო რედაქციას, რომელსაც კანონიკური მნიშვნელობა მიუღია, წმიდა გიორგი მთაწმინდელს ეკუთვნის აგრეთვე „მსჯელობები ღვთაებების“ მიმართ. მათ შორის იოანე დამასკელის „სიტყვა ღმრთისმეტყველებისათვის უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესი“.

გიორგი მთაწმინდელის შემოქმედებიდან განსაკუთრებით აღნიშნავენ მის დამსახურებას ლიტურგიკულ დარგში. როგორც ცნობილია, ქართულ ჰიმნოგრაფიის ისტორიაში ორი უმნიშვნელოვანესი თარიღი უკავშირდება VIII საუკუნეში საბაწმინდის მონასტერში

ე.წ. ჰიმნოგრაფიულ რეფორმასა და X საუკუნის ბოლოს ქართული ეკლესიის მიერ იერუსალიმური ანუ აღმოსავლური ტრადიციის სანაცვლოდ, კონსტანტინეპოლის ეკლესიის ლიტურგიკული პრაქტიკისადმი დაქვემდებარებას. ეს კი იმას ნიშნავდა, რომ უნდა შექმნილიყო ის საღვთისმსახურო კრებულები, რომლებსაც კანონიკური მნიშვნელობა დაეკისრებოდა. როგორც აღინიშნა, წმიდა გიორგი მთაწმინდელმა უპირველეს ყოვლისა შექმნა „სვინაქსარის“ ახალი რედაქცია, რომელიც მანამდე არსებობდა ექვთიმე მთაწმინდელის მიერ ნათარგმნი, შემოკლებული რედაქციის სახით. სწორედ ექვთიმეს აღნიშნული „სვინაქსარი“ დაედო საფუძვლად წმიდა გიორგი მთაწმინდელის ცნობილ „თვენს“. წმიდა გიორგი მთაწმინდელის „თვენი“ შედგენილია რამოდენიმე ბერძნული ჰიმნოგრაფიული კრებულის საფუძველზე, სადაც 12 თვის ყოველ დღეზე შექმნილია სათანადო გალობა, აქედანაა მისი სახელწოდებაც. როგორც ცნობილია, ჰიმნოგრაფიის ისტორიის კონტექსტში „თვენი“ წარმოადგენს X ს-მდე გავრცელებულ „საწელიწადო იადგარის“ განვითარების შემდგომ ეტაპს., როდესაც იგი იადგარს გამოეყო დამოუკიდებელი სახით. წმიდა გიორგი მთაწმინდელმა „თვენში“ შეიტანა ასევე მასალა, რომელიც ბერძნულ „სვინაქსარში“ არ გვხვდება. ეს არის ქართველ წმინდანთა ხსენებები: წმიდა იოანე და ეფთვიმე მთაწმინდელის, წმიდა ილარიონ ქართველის, წმიდა ნინოს. ამდენად, „თვენი“ წარმოადგენს მთელი წლის საგალობლების კრებულს, რომელიც შემკულია განმკვეთი ნიშნებით. ლ. ჯღამაიას გამოკვლევაში ვკითხულობთ: „გიორგი მთაწმინდელის „თვენში“ შესული საგალობლები (კანონი) 8 ან 9 გალობისაგან შედგება... ჰიმნოგრაფიულ კანონს უძღვის რამდენიმე მცირე ფორმის გალობა, სტიქარონი. პირველ სტიქარონს, „უფალო ღაღატყავსას“ მოსდევს რამოდენიმე „სხუანი“, რომელიც სხვადასხვა წყაროდან თარგმნილ მასალას გულისხმობს“. „პალესტინური ტრადიციის ქართული იადგარებისაგან განსხვავებით, წმიდა გიორგი მთაწმინდელს კანონის წინ შემოაქვს ერთ-სტროფიანი გალობა – წარდგომა... როგორც მცირე გალობის გარკვეული სახე. გიორგი მთაწმინდელმა იგი აქცია ჰიმნოგრაფიული განგების აუცილებელ ელემენტად და განგებაში მკაცრად განსაზღვრა მისი ადგილი“.⁶ გიორგი მთაწმინდელის მიერ ლიტურგიკულ დარგში ნათარგმნი წიგნებიდან, გარდა აღნიშნული „დიდი სვინაქსარისა და „თვენისა“,

5. ი. ლოლაშვილი, გიორგი მცირე “ ცხოვრება გიორგი მთაწმინდელისა” თბ., 1990;

6. ძველი ქართული მწერლობის ძეგლები, IX. გიორგი მთაწმინდელის “თვენი” (სექტემბერი). გამოსცა, გამოკვლევა, საძიებლები და ლექსიკონი დაურთო ლალი ჯღამაიაშ, თბ., 2007.

მას უთარგმნია: „სახარება – გამოკრებილი საწელიწდო“ „პავლე – გამოკრებილი საწელიწდო“, „სტიქარონნი საწელიწდო დღესასწაულისანი, რომელნი თუეთაცა თანა სწერია“, „სტიქარონნი თვითავაჯნი ძლისპირნი, ვითარცა არიან ბერძნულად“, „კუალად იგივე სტიქარონნი ძლისპირთა ქუეშე და მათვე შინა მარხვათა სტიქარონნი“, „დიდი პარაკლიტონი“, „დიდი მარხვანი“, სადაც მას უცვლელად გადმოუღია ექვთიმეს ნათარგმნი კრებულიდან მუსიკალურ-საგალობო „ხმანი“, ასევე მას უთარგმნია „ზატიკნი მრავალფერითა კეთილთა აღსავსე“, „საწინასწარმეტყველო საწელიწდო“, „დიდი კურთხევანი“. საკითხთან დაკავშირებით დასკვნის სახით კორნელი კეკელიძე აღნიშნავს შემდეგს: „ამნაირად, როგორც ვხედავთ, გიორგის გადმოუთარგმნია თითქმის მთელი კომპლექსი საღვთისმსახურო წიგნებისა და ამ მხრივ ქართული ეკლესია სავსებით უზრუნველუყვია“⁷.

ნათარგმნი ლიტერატურის გარდა გიორგი მთაწმინდელის კალამს ეკუთვნის ორიგინალური აგიოგრაფიული თხზულება – „იონანესა და ექვთიმეს ცხოვრება“. მასში უაღრესად მნიშვნელოვანი ცნობის შეტანით – ქართველების ცხოვრების შესახებ „სპანიაში“, მას დღეს ფაქტობრივი მასალის დანიშნულება ეძლევა ქართველთა ეთნოგენეზის გარკვევის თვალსაზრისით. იმ მხრივ, რომ იგი წარმოადგენს ერთადერთ წერილობით დოკუმენტს იბერიულ-ქართველი ეთნოსის ყოფნისა ესპანეთის მიწაზე, რომელსაც ახ.წ. II საუკუნემდე „იბერია“ ეწოდებოდა. გიორგი მთაწმინდელი ავტორია ასევე ერთი აკროსტიქიანი იამბიკოსი, რაც მეტყველებს მის პოეტურ ნიჭიერებაზე.

ამდენად, გიორგი მცირეს „გიორგი მთაწმინდელის ცხოვრებისა“ და გიორგი მთაწმინდელის შემოქმედებითი მემკვიდრეობის გათვალისწინებით, შეიძლება ითქვას, რომ გიორგი მთაწმინდელის სახით საქართველოს ისტორიას ჰყავდა ის პიროვნება, რომელიც ღრმად ჩასწვდა ეთნიკური ქართველის რაობას და ერთ მთლიანობაში დაინახა მისი წარსული, აწმყო და მომავალიც. სწორედ ქართველი ადამიანის წარსულის ჭვრეტით მან დააფიქსირა ქართველის ყოფნა „სპანიაში“, რომელსაც დღეს იბერიულ-ქართული თვითმყოფადი ცივილიზაციის დასადგენად ერთადერთ წერილობითი წყაროს ფუნქცია ეკისრება. ამავე დროს, იგი, როგორც სასულიერო პირი, ცდილობდა მისი თანამედროვე ქართველი ადამიანის ზნეობრივ სრულქმნას, როდესაც თარგმნიდა თუ ქმნიდა საღვთისმეტყველო ლიტერატურას. გიორგი მთაწმინდელმა, ასევე, მომავლის ჭვრეტით განსაზღვრა, ათონის წმინდა მთაზე ქართველი ადამიანის ყოფნის აუცილებლობა, როდესაც ქართველი ბავშვები მიიყვანა ათონზე, ქართველ მოღვაწეთა იქ ყოფნის განსამტკიცებლად.

ამდენად, გიორგი მთაწმინდელის შემოქმედებითი მოღვაწეობის სიღრმე და მისი ღვაწლის მრავალსახოვნება მიგვითითებს მასზე, რომ XI საუკუნის საქართველოს ჰყავდა ღრმად მოაზროვნე პიროვნება, რომელმაც საქართველოსთვის თავისი სიცოცხლეც უშურველად გასწირა. მისი შემოქმედებითი თუ საზოგადოებრივი ღვაწლის გათვალისწინება უაღრესად მნიშვნელოვანია ქართული ეკლესიისა და ქართული კულტურის ისტორიის პრობლემების გადასაჭრელად.

ფილ. მეცნ. პროფესორი
მარინე ცინცაბაძე

7. კ. კეკელიძე, ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორია, I, თბ., 1980.

QVAZE KVETIS OSTATI

სამთავროს წმიდა ნინოს დედათა მონასტერში, უწმიდესისა და უნეტარესის ილია II-ის ლოცვა-კურთხევით, მეორე წელია, მიმდინარეობს მოციქულთასწორთა მეფე მირიანისა და ნანა დედოფლის საფლავების აღდგენა-განახლება. ამ საშვილიშვილო საქმის ხელმძღვანელ-კონსულტანტები არიან წმიდა ნიკოლოზის ტაძრის დეკანოზი ბესარიონი (მენაბდე) და ხელოვნებათმცოდნე ქეთევან აბაშიძე. ბაღდახინის ავტორია ნიკო ზაზუნაშვილი, ხოლო საფლავის ქვების მაკეტის ავტორია არქიტექტორი არჩილ მენაბდე.

ალი მოქანდაკე და ქვის ოსტატი, ეკლესიის სამსახურში დგება. ბატონი გიორგი მონაწილეობდა წმიდა აბო თბილელის ტაძრის მშენებლობაში და გააკეთა კანკელის ფრაგმენტი – ჯვარცმა, შემდეგ მუშაობა მოუწია 40 მოწამის ტაძარში.

წმიდა ნიკოლოზის ტაძარში, კანკელის ქვაზე მუშაობისას იგი ეხმარებოდა და ოსტატდებოდა სულიერი მოძღვრის, ტაძრის წინამძღვრის, დეკანოზ ბესარიონის (მენაბდე) ხელმძღვანელობით, სადაც კანკელის სვეტები და ქვა-ჯვრები გამოკვეთა.

ახალგაზრდა ქვის ოსტატს სიმხნე და

რწმენა შესძინა სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის, უწმიდესისა და უნეტარესის ილია II-ის თანადგომამ და ნდობამ. რომელიც მისმა უწმიდესობამ გამოუცხადა ახალგაზრდა ოსტატს.

ბატონ გიორგის წილად ხვდა საპატრიარქო საქმე – მოციქულთასწორ წმიდა მეფე მირიანისა და წმიდა ნანა დედოფლის საფლავის ქვების რელიეფური კვეთა, რითაც იგი დიდ სიხარულთან ერთად დიდ პასუხისმგებლობასაც განიცდის და აღნიშნავს: „– ძალიან ბედნიერი ვარ, რომ წილად

უწმიდესი და უნეტარესი ილია II, დეკანოზი ბესარიონი (მენაბდე) და არქიტექტორი გიორგი ლალიაშვილი

საფლავის ქვების ჩუქურთმებით შემკობა უწმიდესმა და უნეტარესმა ილია II-მ მიანდო და აკურთხა ქვაზე კვეთის ოსტატს, ბატონ გიორგი ლალიაშვილს.

ბატონმა გიორგიმ სამხატვრო აკადემია დაამთავრა 2006-07 წლებში, მოქანდაკის სპეციალობით. ჰყავს მეუღლე და ქალიშვილი, ნინო. დვთის განგებით, აკადემიის დამთავრების უმაღლეს, როგორც პროფესიონ-

მხვდა საქართველოში ქრისტიანობის სახელმწიფო რელიაგიად დამუფუნებელთა საფლავის გამშვენება, მაგრამ დიდ პასუხისმგებლობასაც ვგრძნობ. მიხარია, მაგრამ რიდის განცდაც მაქვს“.

საფლავის ქვებზე რელიეფურად არის დამუშავებული საქართველოში ქრისტიანობის პირველგამავრცელებელთა: წმიდა ანდრია პირველწოდებულის, წმიდა სვი-

მონ კანანელის და წმიდა მატათას. დიდი ოსტატობით შესრულებული გამოსახულებები, ცალკე მხარეს იკითხება მოციქულთასწორთა: წმიდა ნინოს, წმიდა მეფე მირიანისა და წმიდა ნანა დედოფლის ფიგურები და ცალკეული სიუჟეტის ფრაგმენტები, რომელთა დეტალებიც, ავტორის თქმით: „ასე, თანდათანობით იქმნება“.

როგორც ბატონი გიორგი აღნიშნავს: „საფლავის ქვების გაკეთებაში დიდი წვლილი მიუძღვის უწმიდესს, მისი მონაწილეობით დიდად გამშვენდა ქვები. უწმიდესი და უნეტარესი თითქმის ყოველდღე მოდის სახელოსნოში და რამე რომ მაინტერესებს და დახუსტება მინდა, როგორ გაკეთდეს ესა თუ ის დეტალი, ხშირად – კომპოზიციაც, მის უწმიდესობას ვეკითხები. მაგალითად, წმიდა მეფე მირიანის გამოსახულების ფორმები სვეტიცხოვლის სვეტიდან გადმოვიღეთ და მკურობელს კვერთხი რომ უკავია ხელთ – კათოლიკოს-პატრიარქ ილია II-ის კურთხევით შევასრულე; აგრეთვე, ყველას შესამოსელი, რა და როგორ უნდა ეპყრათ ხელთ: ფერი, ჯვარი, ცალკეული სიმბოლო და კიდევ ძალიან ბევრი რამ, უწმიდესის რჩევით გაკეთდა... პატრიარქმა გაანაწილა და მისი მითითებით შესრულდა მთლიანად, კომპოზიცია სადაც წმიდა ნინო, პეროქავრა სივნიელი და სალომე უჯარმელია გამოსახული, აქეთ-იქით კანდელებიც კათოლიკოს-პატრიარქის კურთხევით გამოიკვეთა, რათა კომპოზიციურად გამართული ყოფილიყო. აქვე, ცენტრში, სიმბოლურად გამოიკვეთა სალომე უჯარმელის მიერ უჯარმაში აღმართული ჯვარი“.

მოციქულთასწორთა ქვებზე ამოკვეთილი კომპოზიციების, პორტრეტების თუ ჩუქურთმების რელიეფური დამუშავება შესრულებულია XI საუკუნის ნიმუშების მიხედვით, საფლავის ქვებზე იკითხება დიდი ოსტატობით შესრულებული კომპოზიციები: თხოთის მთაზე წმიდა მირიანის მოქცე-

არქიტექტორი გიორგი ლაღიაშვილი

ვა, მაყვლოვანში წმიდა ნანა დედოფლის განკურნება, წმიდა მეფე მირიანის მუხლდრეკა წმიდა ნინოს წინაშე, მტკვრისა და არაგვის შესაყართან ქართველთა ნათლისღებისა და სხვა – მნახველში აცოცხლებს ქართული ხელოვნების უბადლო ტრადიციას. როგორც თავად ოსტატი ბრძანებს: „ჩუქურთმები აღებულია სამთავროს ძველი კანკელიდან“, რომელსაც ქვის ოსტატი „დაწნული კალათის“ სახელწოდებით იხსენიებს და მათი დეტალები სამთავროს მონასტრის ტერიტორიაზე აღმოაჩინეს და ამ დეტალებიდან ამოვიღეთ ჩუქურთმები და ფაქტიურად კვლავაც გაცოცხლდა ეს თემა სამთავროში“.

ქვის მხატვრულად დამუშავების ოსტატმა ბატონმა გიორგიმ ქართული ტრადიციული ხუროთმოძღვრული ჩუქურთმა გააცოცხლა და წმიდა მეფე-დედოფლის საფლავის ქვები ფაქიზი კვეთით გაამშვენა.

სამთავროს წმიდა ნინოს დედათა მონასტერი ღოცავს ბატონ გიორგის და უსურვებს ნაყოფიერ შრომას ღვთისა და ერის სადიდებლად.

სამთავროს წმიდა ნინოს დედათა მონასტერი

SITYVISGEBÄ BERISA EQVTIME GRZELISA SOSTENIS MIMART _ SOMEXTA MOZRVRISA

X ს-ში ბაგრატ V-ის დროს, 1046 წ. ღტილას კრებაზე, არტანუჯში, მოხდა სომეხ მონოფიზიტებსა და ქართველ მართლმადიდებლებს შორის სარწმუნოების საკითხებზე სიტყვისგება, რომლის დროსაც ქართველმა მოძღვარმა ექვთიმე გრძელმა (იერუსალიმელმა) საჯაროდ განაქიქა სომეხ მონოფიზიტთა მოძღვარი სოსთენი. ამ პაექრობის ოქმებმა ჩვენამდე მოაღწია. იგი გამოსცა მიხეილ საბინინმა წიგნში „საქართველოს სამოთხე“ და ამ თხზულებაზე ცნობებს გვაწვდის კორნელი კეკელიძე.

ტექსტი იბეჭდება შემოკლებით. ახალქართულზე გადმოიღო და მოამზადა მარიამ ნიაურმა

ღვთისმსახური მეფის, ბაგრატის დროს, შედგა კრება ღტილას, რომელიც ერისკაცთა კრება უფრო იყო, ვინემ სამღვდელთა.

იყო ვინემ მონოზონი, ნათესავით სომეხი, მათი მოძღვარი და წინამძღვარი სჯულისა, სახელად სოსთენი, კაცი ენამანქანა, მათი განდრეკილი სარწმუნოების დიდადმცოდნე.

ერთხელ იგი ჩვეულებისამებრ, მივიდა ბაგრატ მეფესთან და ზვაობითა და ამპარტავენებით დაიწყო თავისი სჯულის, მონოფიზიტობის ქება, ხოლო ჩვენი მართლმადიდებელი სარწმუნოების – გამობა და ძაგება. იმხანად არავინ გამომჩნდა მისი მოპაექრე – უმეცრების გამო ვერ შეძლეს სოსთენის წინააღმდეგობა. მაშინ მეფეს მისმა ბიძაშვილმა, დავითმა, ურჩია, რომ სხვა ვერავინ შეძლებდა სოსთენის სიტყვისგებას, გარდა ექვთიმე გრძელისა, რომელიც იმჟამად იერუსალიმიდან ჩამოსულიყო და ანჩის მთავარეპისკოპოსთან იმყოფებოდა. გახარებულმა მეფემ უმაღლ მოუწოდა ანჩის მთავარეპისკოპოსს, რათა მათთვის წარედგინა იერუსალიმიდან ჩამოსული ბერი ექვთიმე.

მწუხრისას მთავარეპისკოპოსი ანჩისა მამა ექვთიმესთან ერთად მოვიდა სასახლეში და მეფესთან წარდგინებამდე, ექვთიმე ბერმა მთავარეპისკოპოსის ძმისაგან შეიტყო, რომ სომხეთის სახელგანთქმული მოძღვარი სოსთენი, თავისი დისწულითა და მხლებლებითურთ, მეფესთან იმყოფებოდნენ და წინაშე მეფისა განიხილავდნენ რჯულსა ჩვენსა და მათსა; წინააღმდეგომი სოსთენისა ვერავინ ჰპოვეს და ექვთიმეს იმედი ჰქონდათ.

იერუსალიმელი ბერი ექვთიმე შეძრწუნდა, ეს რომ გაიგო – პირველად უცხოობისთვის და მეორედ განუმზადებლობისათვის. და გამოსახა ჯვარის სახე პირსა თვისსა და გულსა და ემთხვია ეპისტოლეს უფლისას, რომელიც „ხელითა თვისითა მიუწერა ავგაროზ მთავარს“ და აღიხილა ზეცად გონების თვალნი, სულთითქუნა სულითა და თქუა:

„უფალო იესო ქრისტე, ღმერთო ჩვენი, თანაარსო და თანასწორო მამისა და წმიდისა სულისა შენისაო, რომელმან გამოუთქმელითა განგებითა შენითა, ხორცმესხმისა შენისათა განაგე

ცხოვრება ჩვენი; რომელმან უბრძანე ქადაგთა შენთა წმიდათა მოციქულთა და მთავართა: სახელისა ჩემისათვის ნუ წინასწარ იწურით, ვითარცა რა სთქუათ, ანუ რა სიტყვა მიუგოთ, რამეთუ მოგცე თქუენ პირი და სიბრძნე, რომელსა ვერ უძღონ წინააღმდეგოდ და სიტყვისგებად ყოველთა წინააღმდეგოდ თქუენდა. და, აჰა, მიყვავ მე სიტყვის საგებლად სამსჯავროსა ამას და არა უწყი, რა ვთქვა, ანუ რასა ვიტყოდე, არამედ შენ მასწავლე, ჰოი, სახიერო, აღთქმისა შენისაებრ უტყუელისა და ნუ იყოფინ, ვითარცა უმეცრებისა ჩემისა მიერ შეურაცხ იქმნა სიმტკიცე მართლისა აღსარებისა შენისა წინაშე ურწმუნოთა“.

ასე ილოცა ბერმა მწვალებელთან სიტყვისგების წინ და შევიდა და წარსდგა წინაშე მეფისა. მეფემ ჯერისაებრ მოიკითხა იგი და უბრძანა დაჯდომა.

მაშინ ჰკითხა სოსთენმა მეფეს:

– მაშ, ეს არის სიტყვისმგებელი ჩემი, რომელიც მომიყვანე?!

– დიახ, ნამდვილად ეგ არის. – უპასუხა მეფემ.

და კვლავ ნაცვალნი უგო სოსთენმა მეფეს:

– თუ არის ვინმე სჯულისმცოდნე, ყველას ერთად მოუწოდე, რათა ყველა ერთად, ვითარცა ცოცხითა, მოვგავო; და მაშინ გეუწყოს ძალა სარწმუნოებისა ჩვენისა და უძღურება თქვენნი. და კიდევ ამას ვთხოვ თქვენს მეფობას, რათა ამგვარი ბრძანება გასცე: უკეთუ მე მძლიონ შენმა სჯულისმეცნიერებმა, მაშინ შიშველი გამიყვანონ შენი სასახლიდან, ხოლო, უკეთუ მე ვძლიო მათ, მაშინ ისინი გაიყვანონ შენგან განძარცვულნი და შიშველნი (იგულისხმება სასულიერო შესამოსელი – მ.ნ.).

ქართველთა მეფემ კი მშვიდად მიუგო სოსთენს:

– საღმრთო სჯულის და მართლის სარწმუნოების სიტყვისგებისას ჯეროვნად არ მიმაჩნია საქმე ხუმარათა და მეზობელთა და მახლობელთა; არამედ ყოველთა დაწყნარებითა ჯერ-არს გამოძიება საღმრთო სჯულისა და

მართლის სარწმუნოების, განრჩევად ღუარძლისაგან წვალებისათა.

მაშინ მეფის მწიგნობართუხუცესმა სოსთენს ურჩია, რომელიც მათი ბოროტი მწვალებლობის თანაზიარი იყო და მართლმადიდებლობის შინაგამცემი, სომეხთა მოძღვარს ურჩია, რომ სიტყვისგების დაწყებამდე, ბერი ექვთიმე ცუდი რამ სიტყვით, საერო და გარეწარი მეტყველებით შეაშინოს და განიციხოს, რადგან ბერი უდაბნოთა შინა იყო აღზრდილი და იქ იყო მისი ცხოვრება, ხოლო კაცობრივი სიტყვისგება არა რა იცისო; ამასვე ჩასჩურჩულებდა მეფის გვერდით მჯდომი მისი დისწულიც.

მაშინ ამგვარი სიტყვით მიმართა მწვალებელმა სოსთენმა იერუსალიმელ ბერს, ექვთიმეს:

– პირველად მსურს, მამაო, გვითხრა, თუ როგორ მოაღწიე აქამდე, ანუ რა გზით მოხველ? გზას შედგომილმა გზად პირველ დღეს რა საზრდელი მიიღე და დღის რომელ ჟამს ისერე, ან სად დაისვენე, სად დაიდე სავანე? ანუ რამდენ ხანს გეძინა ღამით, ან თუ იფხიზლებდი და რას ფიქრობდი გზადმომაგვალი?...

ბერმა ექვთიმემ მიუგო სოსთენს:

– პავლე მოციქული იტყვის: „ოდეს იგი ვიყავ ყრმა, ვიტყოდი ვითარცა ყრმა და შერაცხილ ვიყავ, ვითარცა ყრმა; ხოლო ოდეს ვიქმენ მამაკაც, დავუტევე სიყრმისა იგი“. და რასაცა ახლა შენ ამბობ, მაგნაირი მღერება სიყრმეშივე დავუტევე მე; ხოლო აწ შენ სრული ჰასაკისა ხარ, მაგრამ სიტყვით და გონებით – ყრმეებრი. მაგრამ მე შენ ცბიერი და განმრყენელი სიტყვით კი არ გიპასუხებ, არამედ – ჭეშმარიტებით:

მე ჯერ პირველად მოვდივარ უფლის აღდგომის წმიდა ქალაქ იერუსალიმიდან, უფლის ძმის, წმიდა იაკობ მოციქულის საყდრითგან, და ანტიოქიიდან და რომიდან – წმიდა პეტრე მოციქულთა თავის საყდრიდან და მერმე – ალექსანდრიიდან, წმიდა მარკოზ მახარებლის საყდრითგან, და მერმედ – კონსტანტინეპოლით და საყდრით წმიდა იოანე მახარებლისა. ამ საპატრიარქოს საყდართაგან მოვდი-

ვარ და მსოფლიო კრებათა მართალი აღსარება მისწავლია, მტკიცე და ჭეშმარიტი სარწმუნოება მიპყრია და აწ მოვსულვარ, რათა ვამხილო ბოროტად მადიდებლობა თქვენი; ხოლო შენ არ იცი, საიდან მოდიხარ. არგიანით და მარმაშენით მოხვალ და მოგაქვს წვალება ნესტორისა და სევეროზისა და პეტროზ მკაწვრელისა, და იკადრებ ყვედრებად ერსა ღუთისასა და წინაგანწყობად წმიდისა მართლისა სარწმუნოებისა.

სოსთენი შეაშინა მამა ექვთიმეს ძლიერმა სიტყვამ და ცოტა დაუტკბა ბერს:

– შემინდე, მამაო, განცხრომით თქმული სიტყვისათვის; ახლა კი აღსდევ, განემზადე და წარმომიდექი. ამიერიდან გკითხავ და შენ პასუხს გამცემ.

ექვთიმე იერუსალიმელმა მიუგო:

– არა ეგრეთ განაგო ჭეშმარიტებამან ღუთისამან, რათა მართლმადიდებელნი წარვსდგებოდეთ მწვალებელთა წინაშე, არამედ შენ უფრო გმართებს წარმოსდგე, ვითარცა განსაკითხავი და დასასჯელი, და რამეთუ ესრეთ არს წესი, რომ მეფენი თქვენნი წინაშე მეფეთა ჩვენთა და მღვდელთმოდღვარნი მღვდელთმოდღვართა ჩვენთა წინაშე წარმოსდგებიან და შიშით და ძრწოლით თაყვანისცემენ; ხოლო, თუ ესე არ გსურს, მაშინ ვისხდეთ აქ მკითხე და მე მოგაგებ პასუხს.

და იწყო ექვთიმე იერუსალიმელმა წარმოთქმა მართლმადიდებლის სარწმუნოებისა, ერთარსისა და განუყოფელი სამებისათვის და წმიდა სამების მეორე პირის – ძე ღმერთის განკაცებისათვის და მასში ორი ბუნების შეერთებისათვის: განუყოფელად, განუყრელად, შეურევნელად, უქცევად, როგორც იქადაგა წინასწარმეტყველთაგან და მოციქულთაგან, გვეუწყა განცხადებულად და რწმენა სოფელსა და წმიდათა მღვდელთმოდღვართა და დამტკიცდა კრებითა მსოფლიოთა.

და შეახსენა კვლავაც ექვთიმე გრძელმა სომეხთა მოძღვარს – სოსთენს, რომ ისინიც თანაეზიარებოდნენ წმიდა გრიგოლს, სომეხთ განმანათლებელს, შემდეგ „აღერიენ სპარსთა თანა...“ და

ესრეთ აღასრულეს ნება ეშმაკისა: „და უღალატეთ მეფეს თქვენსას, განუდექით ბერძნებს და შეუერთდით სპარსთა და გამართეთ კრება დვინში და დასჩხაბეთ განდრეკილი სარწმუნოება წვალებისა იაკობიტთა!... და კიდევ გეტყვით თქვენ წიგნებში მოხსენიებულ გრიგოლ სომეხთა განმანათლებელის შესახებ, რომელსაც ღმერთმა წინასწარ გამოუცხადა ცხოველსმყოფელი სარწმუნოებიდან თქვენი გარდაქცევის შესახებ, რომ ცხვრები მგლებად იქცევიან და სხვა ცხოვართა შეუტყვენო“.

შემდგომ მამა ექვთიმემ დაიმოწმა სომეხ ქალკედონიტთა – მართლმადიდებელთა პაექრობა მონოფიზიტ სომეხებთან, რომელსაც სომეხები „პატმოთინს“² უწოდებენ!

სომეხთა მოძღვარი სოსთენი პატმოთინის ხსენებამ განარისხა და შესძახა:

– წყეულ იყავნ, რომელმაც გასწავა შენ პატმოთინი და აღგჭურვა მით ჩვენთან საბრძოლველად!

იერუსალიმელმა ბერმა კი წარსთქვა შეჩუენება ყოველთა ერთბუნებიანთა და სამწმიდაოს გალობის შემრყენელთათვის:

– წყეულ იყავ პეტროზ მკაწვრელი, რომელმან გასწავა ხაჩეცარი და განწვალა გალობა „სამწმიდაარსობისა“.

– რატომ არის მწვალებლობა ჩვენეული წესი?!

ბერმა მიუგო:

– წერილთა ძალსა ვერ გულისხმაყოფთ და ფრიად სცდებით უგულისხმოებით. მაგის შესახებ გეტყვით, წმიდა წერილის სწავლებით და წმიდა კრებათა მიხედვით, რომლითაც მამებმა ფრიად შეაჩვენეს სიტყვა ეგე თქვენი და გმობად შერაცხეს პეტროზ მკაწვრელის მიერ ხელყოფა „სამწმიდაო“ გალობისა, რომელმაც ლოცვას: წმიდაო ღმერთო, წმიდაო ძლიერო, წმიდაო უკვდავო, შეგვიწყალებ – დაუმატა: „რომელი ჩვენთვის ჯვარს ეცვი“. და განყო და ცალკე

1. იაკობიტები – სირიელ და მესოპოტამიელ მონოფიზიტთა სექტა, რომელიც ჩამოაყალიბა იაკობ ბარადემ (VI ს.)

2. პატმოთინი – უწყება, ისტორია; „ავანდაგირი“ – „გაუწყებს განგებასა სომეხთისასა წიგნი, რომელსა ეწოდების ავანდაგირი, რომელ არს პატმოთინი“.

დააყენა ძე ღმერთი – გვამოვანი იგი ძალი მამისა და ცალკე – ჯვარცმული, თითქოსდა ძლიერთაგან კიდევ სხვა იყო ვინმე, ანუ ვნებულად შერაცხა უკეთურ-მან მან ძისა თანა მამა და სულიწმიდა... წარვედინ მგმობარი თქვენი მოძღვრება და შეჩვენებულ იყავნ...

შემდგომ ექვთიმე იერუსალიმელი იმ-ოწმებს წმიდა გრიგოლის, წმიდა ღმერთ-შემოსილი ათანასის და ნეტარი ვასილის სწავლებას და განუმარტავს, რომ „სამწმიდაობით“ ლოცვა მხოლოდ ძის მიმართ არ არის გამოთქმული, არამედ წმიდისა ერთარსისა სამებისათვის ითქმის და რომ წმიდა სერაბიმნი სამგზის „წმიდაობით“ გვამცნობენ სამ ჰიპოსტასს – ყოვლად არსს ღმრთეებისას, ხოლო საერთო სიტყვით – უფალი – გვამღევენ ყოვლადწმიდა სამების ერთიანი არსისა და მეუფების გულისხმისყოფას... ბერი შეახსენებს სოსთენს საეკლესიო გარ-დამოცემას, რომლის მიხედვითაც, გან-საცდელის უამს ზეცადღაღვანილი ყრმა დამოძღვრეს ანგელოზებმა „სამწმიდაო“ გალობით ესრეთ: წმიდაო ღმერთო, წმი-დაო ძლიერო, წმიდაო უკვდაო, შეგვიწყ-ალენ ჩვენ.

დასასრულ კი ასე დამოძღვრა ექვ-თიმე ბერმა სომეხთა მოძღვარი: – საკ-ვირველია, როდესაც ვინმე ცვლის იმ გალობას, რომელსაც სერაბიმები გა-ლობენ და სასწაულითა სარწმუნო ქმ-ნილა, რომელიც წინასწარმეტყველთაგან ქადაგებულა, მოციქულთაგან დამტკიცე-ბულა, წმიდა მღვდელთმოძღვართა და კრებულთაგან განცხადებულა. და ახლა კი ვინ უნდა იყოს ესრეთ გონმიხდილი, რომელმაც ყოველივე ეს წესი და მოძ-ღვრება დატოვა და პეტროზ მკაწვრე-ლის მოძღვრებას შეუდგა? – დიდი სი-ცოფე და უგუნურებაა ეს. და რომელნიც „წმიდაო ღმერთოსთან“ „ჯვარცმას“ ამ-ბობენ, ანუ სამებასა ოთხობა შემატონ – ფრიად შევაჩვენებთ ჩვენ და ეშმაკთა თანა შევრაცხთ...

... მაშინ სოსთენს მისმა დისწულმა, იერემიამ, უთხრა:

– ადექი, წავიდეთ, რამეთუ ვიძლიენ-

ით.

მაგრამ სოსთენმა კვლავ გააგრძელა მამა ექვთიმესთან კამათი და პეტროზის მოძღვრების ქება.

ექვთიმე ბერმა კვლავაც დაუყო პირი:

– სამართლიანად და ჯეროვნად განიდევნა და შეურაცხყოფილ იქმნა და დაემხო უკეთური პეტროზ მკაწვრელი მღვდელმთავრის პატივისაგან და განიდევნა, რადგან, ზემოთქმულთან ერ-თად, ყოვლადწმიდა ქალწული მარიამი არ აღიარა ღვთისმშობლად, რაც უსჯუ-ლო ნესტორისაგან ისწავლა, და შემდგომ მივიდა და შეაცდუნა ერი ეგე თქვენი უსწავლელი, და რომლისა სახსენებელი და მიმდევარნიც მისნი წარწყმიდა უკუ-ნისამდე.

მაშინდა წარმოსდგა სოსთენი და წას-ვლა დააპირა.

ქართველთა მეფემ ჰკითხა:

– გაქვსდა-რა სიტყვად ჩვენდა ანუ სრულიად იძლიე?

სოსთენმა უპასუხა:

– მე არა თუ კაცთაგან ვიძლიე, არამედ ჭეშმარიტებისაგან.

ხოლო მეფემან კვლავაც ჰკითხა:

– რატომ არ მოიქცევი მართლმადიდე-ბლობაზე?

– მარმაშენი³ როგორ დავტოვო? – მი-უგო სოსთენმა.

– მის ნაცვლად ჩვენ მოგცემთ სხვას, – შესთავაზა მეფემ.

– ასე ადვილად ვერ დავტოვებ მე მარმაშენს! – სთქვა სოსთენმა და შერ-ცხვენილმა დატოვა კრება.

... ხოლო უთაოთა სომეხთა მარცხვე-ნელისა და პირისდამყოფელის – წმიდი-სა და ღმერთ-შემოსილი მამისა, ექვთიმე იერუსალიმელისა (გრძელის) მიერ ეს-რეთ იდიდა წმიდა მართლმადიდებელი სარწმუნოება ჩვენი, რომელ იქმნა ძეგლ მართლისა სარწმუნოებისა. და მეფე ბაგრატ და ყოველი საერონი და სასუ-ლიერონი ადიდებდნენ და აკურთხებდნენ ცხოველისმყოფელსა ღმერთსა მამასა და ძესა და სულსა წმიდასა, რომელსა შვენის დიდება და თაყვანისცემა უკუ-ნისამდე. ამინ.

3. არგინი და მარმაშენი – სომეხთა მონასტერი, რომლის წინამძღვარი იყო სოსთენი (კ. კეკელიძე, „სამოთხე“, ტ. 1).

~ UFALMAN AWFIMA CECXLI ~

მართლმადიდებლურმა სარწმუნოებრივმა ზნეობამ მრავალი ერი და სახელმწიფო აღაშენა, აღამაღლა და განაბრწყინა, რომელთა შორის ერთ-ერთი პირველთაგანია საქართველო. ქართული კულტურულ-ზნეობრივი სახე მსოფლიო ისტორიის თვალსაჩინოებაა. ქართული სულის სიწმიდემ უდიდესი თვითმყოფადი კულტურა შექმნა და კაცობრიობას მრავალი საეკლესიო თუ საერო მოღვაწე შესძინა, რომელთა ზნეობრივ-მორალური სიმაღლე ყოველი დროის პროგრესულ ნაწილს აოცებდა. . .

დღეს კი, აპოკალიფსურ სინამდვილეში, მსოფლიო ე.წ. გლობალიზაციამ მოიცვა, რომელიც სხვა არაფერია, თუ არა წმიდა წერილისაგან უწყებული „უსჯულოების საიდუმლო“ და იგი უზნეობის მორევში ითრევს ერებს; ზნეობრივმა უსჯულოებამ საქართველოზეც იმძლავრა და ღვთის ერს ნაირსახის ცოდვები მოეძალა, რომელთაგან, უკანასკნელ ხანს, მასმედია და საზოგადოება პროპაგანდას უწევს სოდომურ ცოდვას (ჰომოსექსუალიზმს).

წმიდა წერილი, ძველ აღთქმაში, სოდომ-გომორულ ცოდვაზე გვაუწყებს: „დაღდება სოდომისა და გომორისა განმრავლდა ჩემდა მომართ და ცოდვანი მათნი დიდ არიან ფრიად, გარდავიდე უკუე და ვიხილო, უკეთუ დაღადებისაებრ მათისა ჩემდა მომავლისა იქცევიან (დაბ. 18.20). ქრისტიანობის პირველ საუკუნეებში სოდომური ცოდვის მომქმედნი (ჰომოსექსუალები, ლესბიანები და მისთანა) სიკვდილით ისჯებოდნენ, მომდევნო საუკუნეებში კი – ეკლესიიდან განდევნით; თანდათანობით, საუკუნეთა მანძილზე, მართლმადიდებლური სწავლებიდან გარდახდომის პარალელურად, სოდომურ ცოდვას ჯერ „სექსუალურ პსიქოპატიად“ იხსენიებენ, შემდეგ – „სექსუალურ ორიენტაციად“ სახელდებენ, რომელსაც რეკლამას უწევენ და საზოგადოებაში თანდათან მისი ლეგალიზება ხდება. თუკი ადრე

ამ ცოდვის მომქმედნი სისხლის სამართლის დანაშაულით ისჯებოდნენ, დღეისათვის სახელმწიფო კანონმდებლობით, ეს ღვთისმგმობი ცოდვა ლეგალიზებულად ცხადდება „დემოკრატიულ“ ქვეყნებში, როგორცაა: კანადა, დანია, ირლანდია ნორვეგია, ნიდერლანდია, ესპანეთი, დიდი ბრიტანეთი და სხვა.

ქრისტიანები დღეს სასტიკ სულიერ დევნას განიცდიან, ფიზიკურ დევნაზე გაცილებით მწვავეს და აუტანელს – სულიერ წამებას, რასაც ზნეობრივი დაცემის ხილვით განიცდიან და განსაკუთრებით – საკუთარი ხალხის წახდენით.

წმიდა მართლმადიდებელი ეკლესია, რომელიც ხედავს, რომ „ყოველი სოფელი ბოროტსა ზედა დგას“, ამ მომაკვდინებელ ცოდვაში მყოფებისათვის ლოცულობს და ევედრება უფალ იესო ქრისტეს, რათა სინანული მიანიჭოს მათ და განწმიდოს ისინი აღსარებით და ღირსეოს მონანულნი შენდობისა და ზიარებისა, რამეთუ უფალი და მისი წმიდა ეკლესია არასოდეს არ განაგდებს მონანულ ცოდვილს.

აქვე მოგვაქვს ამონარიდი „რუის-ურბნისის კრების ძეგლის წერიდან“, რომელშიც უმკაცრესად არის დაგმობილი მომაკვდინებელი სოდომური ცოდვა. ცნობილია და მკითხველს კიდევ ერთგზის შევახსენებთ, რომ „რუის-ურბნისის კრების ძეგლის წერა“ საეკლესიო კრებაზე მიიღეს, რომელიც გაიმართა 1103 წელს აფხაზთა და ქართველთა, რანთა და კახთა მეფისა წმიდა დავით აღმაშენებლის ინიციატივით. კრების თავმჯდომარე იყო კათოლიკოს-პატრიარქი იოანე IV.

ქართული სამართლის ამ ერთ-ერთ საუკეთესო წყაროში ცალკე მუხლი აქვს გამოყოფილი სოდომური ცოდვის გმობა-მხილება და იგი, როგორც ბუნების საწინააღმდეგო უმძიმესი დანაშაული, მომაკვდინებელ ცოდვად არის განკანონებული, რომელსაც ქვეყნის დაღუპვა შეუძლია

„რუის-ურბნისის კრების ძეგლისწერა“

მუხლი 18-19

ღვთის გამამწარებელი უბილწესი საძაგლობა, სოდომელთა ცოდვა, არ ვიცით, როგორ შეეთვისა ამ მოდგმას. მან სულ ჩამოაშორა იგი და გააუცხოვა ღმერთისგან. ვისთანაც მან განსასვენებელი პოვა, მათთვის ვადგენთ შემდეგს: მრავალგზის, მრავალი მოდგმის მიერ მრავალი და ურიცხვი ცოდვა ყოფილა ჩადენილი, როგორცაა: მტრობა, შური, სიძულვილი, კაცისკვლა, მრუშობა, ცრუფიცობა, ბოლოს ყოველი ბოროტების საწყისი – კერპთმსახურება და თაყვანისცემის გადატანა ღმერთებისაგან დაბადებულთა მიმართ. მაგრამ არც ერთი ამათგანის გამო არ აღელვებულა აუღელვებელი ღმერთი, როგორც თვითონ უთხრა აბრაამს: „სოდომისა და გომორის დაღდება მოვიდა ჩემამდე და ჩამოვედი სანახავად, არის თუ არ არა მათი დაღადებისამებრ მათი საქმეები“ (შდრ. შესაქ. 18, 20-21). ამის შემდეგ ნახეთ, თუ რა მოხდება! კაცთათვის ღვთისგან სამსახურებლად გაჩენილი ნივთები თავისი ბუნების საწინააღმდეგოდ როგორ შეიცვლიან ბუნებრივ ძალას და უცხო ცოდვის აღსაგველად უცხო ქმედების უნარს შეიძენენ: მუდამ აღმა მოძრავი ეთერის ცეცხლის მსუბუქი ბუნება როგორც რაღაც სქელი და მძიმე დაღმა ჩამოედინება და მძაფრი წვიმის საშინელებით ჩქევს გოგირდთან არეული, რათა დაფერფლოს მრავალი ადამიანის უკეთური სიბილწე. ხოლო ჰაერის ნაზი, თხელი და უფერული ბუნება, რომელიც ცოცხალ არსებათა სუნთქვისა და სიცოცხლის მიზეზია, შეიცვლის თავს ხშირი აღმურის სისქედ, ხელით საძიებელი სიბნელის ფერად და დამახრჩობელ კვამლად, ნიშნად რისხვისა. ამასთან ერთად, მიწა მყარი, მტკიცე და მასზე დამყარებულ სხეულთა მტვირთველი, ვეღარ იტვირთავს მათ საძაგელ სიბილწეს, პირველად შესძრავს თავის საფუძველს, სიღრმიდან ამოდუღებული ჰაერით ამოიტანს თავისი სიმტკიცის საფუძველს და მიწაში ჩააქცევს მათი მაღალი კოშკებისა და

ტაძრების სიმაგრეს. შემდეგ გააღებს მანამდე გაუღებელ პირს და ჩაყლაპავს არა არსებებს, არამედ უკვე დამწვარ ძვლებს და ოდესღაც ადამიანად ყოფილ რაღაც საწყალობელ ნეშტებს. წყალიც უცხოდ და შეცვლილად გამოიყურება მათთვის და აღარ არის შვების მომგვრელი და მოსახმარი. იგი მათი ნეშტის აღსახოცავად მოედინება მათეული ქვეყნის მიწაზე, უფრო კი – მათ საფლავად ქმნილ ჯოჯოხეთზე და სხვა წყლების ბუნებისგან ისე შეცვლილი, რამდენადაც ისინი აჭარბებენ სხვა ადამიანებს წრეგადასული სიბილწით. ამ ურჯულოებამ უმრავლესი ქვეყნის დამპყრობელი ასურასტანელთა სამეფო სპარსთა და მიდთა ტყვედ აქცია და სრულიად აღმოფხვრა სახსენებელი არა მხოლოდ მეფისა და ძალაუფლების მქონეთა, არამედ სულ მოსპო კაცთა შორის მათი სახელი. ამ ცოდვამ დიდი და ცნობილი სომეხთა ნათესავი მეფით და მათი მთავრობითურთ არა მარტო დაამდაბლა და დაამხო, არამედ სრულიად აღიღო კაცთაგან სახელი მათი და დღეს არ იპოვება, მათ შორის სახელი არც მეფისა და არც მთავრისა, რომელსაც დაუმონებელი თავისუფლება ჰქონდეს, მთელი დედამიწა რომ მოიაროთ. ამ სიბილწემ, სპარსელთა მაღალი და რომის სამეფოს მარად მოწინააღმდეგე სამფლობელო, მხეცის ბუნების მქონე ავაზაკი კაცების თავდასხმებით მიწამდე დაამდაბლა და მათი ძალადობის მორჩილად დატოვა აქამდე.

არ ვიცით, თუ საიდან შემოადწია ამ უკეთურებამ ქრისტეს მოღვაწედ სახელდებულ ერში: „რაჲ ზიარებაჲ იყო ბელიარისი ქრისტეს თანა?“ (II კორინთელთა 6, 15), რომ უცხო ტომთა ხელში ჩავარდნით და მათი მახვილის მოქმედებით ისრაელის ნეშტიღა დაგვრჩა. თუ დავრჩით იმავე უკეთურებაზე, ვაი ჩემდა, თუ დავდუმდი და აღარ ვთქვი ეს ძნელი სათქმელი, ყველასთვის რომ ცხადია. ჩვენც ხომ უნდა მოვერიდოთ მას. ამისთვის ვამცნებთ ყველას – დიდსა და მცირეს, მდიდარსა და

ღარიბს, მეფესა და მთავარს, აზნაურსა და მდაბიოს, მღვდელსა და არამღვდელს, მოწესესა და ერისკაცს, მოხუცს, ახალგაზრდას და შუახნის კაცს, ყველა ვნებაზე უფრო საძაგელ სიბილწეს და ასე განვამტკიცებთ ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს სახელით: ყველა მართლმადიდებელ ქრისტიანს, ამ სიტყვათა მსმენელ სულს, რომელიც ამ ძეგლის წაკითხვის შემდეგ არ მიატოვებს სოდომური ცოდვის სიბილწეს და არა თუ საქმით არ მიატოვებს, არამედ ხუმრობით და სიტყვით იტყვის რაღაც საამისოს, ამის გამომხატველ და

გახრწნის ღვთის ტაძარს, მას ღმერთი გახრწნის. ამასთან ერთად ჩვენგან, საღვთო მონობის ღირსქმნილი უღირსი მონებისაგან, ვაი ჩვენდა, ისინი დაიმკვიდრებენ არა კურთხევას, არამედ საუკუნო შერცხვენასა და მხილებას.

ხოლო ვინაითგან ერთმანეთის თაყვანისცემის მიზეზად ჩვენ შორის მყოფი ღვთის ხატება არის აღსასრული და ქადაგებული ჩვენ დიდ მოძღვართა და მამათა მიერ. ცხადია, ღვთის ხატის თაყვანისმცემელი ღმერთს სცემს თაყვანს მისი საშუალებით და ღვთის ხატის მაგინებელიც

სოდომ-გომორის დასჯა

მიმსგავსებულ სიტყვას და საქმეს წარმოაჩენს, უთუოდ თავს დაატყდება ამ საწუთროში საშინელება და ცოცხლად ჯოჯოხეთში ჩამგდები რისხვა გოგირდში არეული სოდომური ცეცხლის მსგავსად. ხოლო იმქვეყნად ამ ცოდვის ჩამდენი მივა მასთან, ვინც დადის უფლის წინაშე და სწავს ირგვლივ ღმერთის მტრებს. ხორცის სიყვარული ღვთის მტრობაა და ვინც

ღმერთს აგინებს უეჭველად, როგორც წერს ამას წმიდათა შორის დიდი ბასილი.

ამიტომ ვადგენთ, რომ ეს ღვთის შემაწუხებელი და შეურაცხყოფელი ცოდვა სრულიად მოისპოს ყველა ენისა და ჩვენი მოდგმისაგან და ვინც ამიერიდან შეაგინოს თავისი სული, გონება და პირი ზემოთქმული უსახური ვინებით, ისიც განკანონებულ იქნეს.

ARSAREBIS SAIDUMLLO

(სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის,
უწმიდისა და უნეტარისის ილია II-ის 1983 წლის
საშობაო ეპისტოლეჲან ამონარიდი)

...ჩვენ ვლაპარაკობთ სინანულზე, აღსარებაზე, მაშინ, როცა ადამიანმა ხშირად არც კი იცის რა უნდა მოინანიოს, რა ითვლება ცოდვად. ზოგიერთს მიაჩნია, რომ ცოდვა ჩვენი თვისებაა, თითქოს იგი ჩვენი ბუნების ნაწილია. ცნობილია, რომ ადამიანი ღვთის მსგავსად არის შექმნილი. ის, რაც არ შეესატყვისება შემოქმედის სახეს, არ არის ჩვენი ბუნებისეული. მაშ, რას წარმოადგენს ცოდვა ღვთისმეტყველთა გაგებით? – ცოდვა ბოროტებაა, რომელიც პიროვნებაში მისი ნებით შედის. ბოროტება ანუ ცოდვა ადამიანის ბუნება კი არ არის, მისი მდგომარეობაა. პროკლე დიადოხოსის თქმით: „ბოროტისადმი ჩვენს მიდრეკილებას სძლევეს ბუნება სიკეთისა, რადგანაც სიკეთე არსებობს, ბოროტება კი არ არსებობს; უფრო სწორად, ბოროტება არსებობს მაშინ, როდესაც მას გამოავლენენ“ (საღვთისმეტყველო შრომები, 1972 წ. გვ.69). ცოდვა შედეგია ნების სისუსტისა ან სწეულებისა; იგი ამბოხია ღვთის წინააღმდეგ, რადგანაც ცოდვით ვარღვევთ მის მცნებებს. ამასთან, ის ერთგვარი სენია, რომელიც ცდილობს, დამკვიდრდეს ადამიანში და დაავადოს იგი. პიროვნება თავისი სურვილით უთმობს ადგილს ბოროტებას და შეჰყავს ცოდვა თავის სამყაროში, თანხმდება, იყოს მისი მორჩილი.

ასე რომ, ცოდვა უცხო, არაბუნებრივი მდგომარეობაა ადამიანისა და მისგან კაცი მხოლოდ სინანულითა და აღსარებით თავისუფლდება. ცოდვა მრავალგვარი არსებობს. ამ ეპისტოლეში მხოლოდ ზოგიერთ მათგანზე შევჩერდებით, ისეთზე, ხშირად რომ გვხვდება და გვაშორებს ღმერთს.

პირველი და ძნელადგამოსასწორებელი ცოდვა ამპარტავნებაა. ეს ის პირველი ცოდვაა, ანგელოზი ეშმაკად რომ აქცია.

ბიბლიაში ბევრგანაა თქმული ამპარტავნების შესახებ. ბრძენი სოლომონი ამბობს: მოდის მედიდურობა და მოჰყვება დამცირება (იგავნი 11,2); დამხოებას წინ უძღვის ამპარტავნება, დაცემას - ქედმაღლობა (იგავნი 16,18). იაკობ მოციქულთან ვკითხულობთ: ამპარტავნთა შეჰმუსრავს ღმერთი, ხოლო მდაბალთა მოსცის მადლი (იაკობი 4,6).

რა არის ამპარტავნება? მას ძალიან სხარტად და ლაკონურად განმარტავს ღირსი მამა იოანე კიბისაღმწერელი. ამპარტავნება უკიდურესი სილატაკეა სულისა. ფილოსოფია და მსოფლიო ლიტერატურა მდიდარია მრავალგვარი განსაზღვრებითა და მაგალითით ამ ნაკლისა, მაგრამ დასკვნა საერთოა: ქედმაღლობა მანკიერი გრძნობაა, საძრახი და ყოველად დამამცირებელი. იგი გვიჩვენებს, რომ პიროვნება არ იცნობს თავის თავს. ამპარტავნის სხვისი უპირატესობა აღიზიანებს. წმიდა ეფრემ ასურის თქმით, ამპარტავანი ვერ იტანს მასზე უკეთესს, ასეთისა ან შურს, ან ეჯიბრება მას. იგი ვინმეს შექებას საკუთარ დამცირებად და შეურაცხყოფად იღებს.

მეორე ცოდვა არის მრისხანება, რომელიც ხშირად გვხვდება და რომელიც დაკავშირებულია ქედმაღლობასთან, ეკლესიასტეს წიგნში ვკითხულობთ: ნუ მოსწრაფე ხარ სულსა შინა თვისითა გულისწყრომად, რამეთუ გულისწყრომა წიადთა შინა უგუნურთასა განისუენებს (ეკლ. 7,10). წმიდა პავლე მოციქული გვაფრთხილებს: ყოველი სიმწარე და რისხვა და გულის წყრომა და დაღადება და გამობად მოისპენ თქვენ შორის ყოველითურთ უკეთურებით (ეფესელთა, 4,31). უკეთური, მრისხანე ადამიანი პირველ რიგში საკუთარ თავს ვნებს, შემდეგ კი სხვებს. რისხ-

ვა უარყოფითად მოქმედებს გონებაზე, გულზე, ნერვიულ სისტემასა და საერთოდ მთელ ორგანიზმზე. ღირსი მამა იოანე კასიანე მრისხანებას სასიკვდილო შხამს უწოდებს. მივინვარე კაცი ველარ საზღვრავს; მან შეიძლება შეურაცხეოს სუსტი, დაამციროს, გაანაწყენოს უძლური, შეიძლება ისეთი საქციელი ჩაიდინოს, სულს მოუშუშებელ ჭრილობად რომ დარჩება სიცოცხლის ბოლომდე. გულისწყრომისა და გულფიცხელობისაგან მორჩილება, სიმშვიდე, სიმდაბლე გვეკურნავს. უფალი გვასწავლის: „აღიღეთ უღელი ჩემი თქვენ ზედა და ისწავეთ ჩემგან, რამეთუ მშუდ ვარ და მდაბალ გულითა, და ჰპოოთ განსუენებად სულთა თქუნთა (მათე 11,29).“ გულფიცხელნი და მრისხანენი საბრალონი; განერიდეთ ამ ცოდვას.

მიიძე ცოდვა, ტვირთად რომ გვაწევს ჩვენ, არის შური. იაკობ მოციქული წერს: სადა არს შური და ჯდომად, მუნ შფოთი და ყოველი ბოროტისა საქმე (იაკობი 3,16). ბრძენი სოლომონი ამბობს: „ნუ ისერებ კაცისა თანა მოშურნისა (იგავნი 23,6).

შური სხვა ადამიანის კეთილდღეობით, უპირატესობით ანდა სხვა რაიმე წარმატებით გამოწვეული წყენა და გაღიზიანებაა. იგი ყველას მიერ დაგმობილი, მაგრამ მაინც მრავალთათვის დამახასიათებელი ნაკლია, რომლის დამალვასაც საგულდაგულოდ ცდილობენ. შურმა შეიძლება კაცი ბოროტმოქმედად აქციოს. საოცარია, ეს ცოდვა მატერიალურ სამყაროში უფრო მეტად ვლინდება; იშვიათად თუ ვინმეს შეშურდეს ადამიანის სულიერი მიღწევებისა. არ შურთ იმისი, ვისაც უფრო დიდი სარწმუნოება და სიყვარული აქვს, ვინც მეტის მომთმენია, ვინც კეთილთა ნიჭთა მოპოვებას ესწრაფვის. იაკობ მოციქულის ეპისტოლეში ვკითხულობთ: ხოლო უკეთუ შური მწარე გაქუნდეს და ჯდომად გულთა შინა თქუნთა, ნუ იქადით და სტყუით ჭეშმარიტებასა ზედა (იაკობი 3,14). ე.ი. ნუ მოიწონებთ თავს ქრისტიანის სახელით და ნუ იცრუებთ, თითქოს შური იმდენად უბრალო რამ იყოს, რომ იგი ჭეშმარიტებას ზიარებული კაცისთვის დასაშვებად

წმიდა იოანე ნათლისმცემელი

მიიჩნიოთ. მოციქული პავლე კორინთელთა ეკლესიას აფრთხილებდა: რამეთუ სადაღა თქვენ შორის შური და ჯდომად და განწვალებანი, არა ვორციელვედა ხართა და კაცობრივ იქცევით (1 კორ. 3,3); შურით ანთებული ადამიანი კილავს და აძაგებს ყველას, ვისაც ეჯობება: მტერსა თუ მოყვარეს. ხშირად უნიჭოებს დიდი პრეტენზიები აქვთ, საქმით კი არაფერს აკეთებენ და ამ სამწუხარო გრძნობის მორჩილნი პატიოსან და უდანაშაულო ადამიანებს განიკითხავენ.

არ შეიძლება ერთდროულად იყო ქრისტიანი და ამავე დროს შურით შეპყრობილი. სიყვარული და შური ისევე შეუთავსებელია, როგორც ნათელი და ბნელი.

ძმანო და დანო ჩემო! განარიდეთ გულნი თქვენნი შურსა, ხედვიდეთ რა წარმატებას მოყვასისა თქვენისა, იხარებდეთ მის თანა. დაეხმარეთ ნიჭმიმადლებულს, გამოავლინოს თავისი შესაძლებლობანი. გახ-

სოვდეთ, ღმერთი თქვენს გულს ხედავს და მოგაგებთ სიმდიდრისაებრ გულისა თქვენისა.

აღნიშნულის გარდა არსებობს სხვა ცოდვებიც: პატივმოყვარეობა, სიზარმაცე, სასოწარკვეთილება, მრუშობა, სიძუნწე, სიძულვილი, ღვარძლი, განკითხვა... ისინი გვაშორებენ ღმერთს და შინაგან ჰარმონიას ურღვევენ ჩვენს სულს. ადვილი არ არის ცოდვებისაგან გათავისუფლება. ეს მით უფრო ძნელია, თუ ისინი უკვე ჩვეულებად ქცეულან. მთავარია, ადამიანს შინაგანად სძულდეს ცოდვა და მის მოკვეთას ცდილობდეს. თუ გაქვს სურვილი გამოსწორებისა, უკვე სწორ გზაზე დგახარ. ამ დროს უნდა იჩქარო ტაძრისაკენ. მიდი მღვდელთან, როგორც სულის მკურნალთან, და გაუმხილე შენი ნაკლოვანებანი. მისი ღოცვითა და კურთხევით, თვით ღვთისაგან მიიღებ შენდობას.

მღვდლის წინაშე თქმული აღსარება აუცილებელი პირობაა სინანულისა, რადგანაც მოძღვარს ღვთისაგან აქვს მინიჭებული უფლება ცოდვათა მიტევებისა.

ზოგჯერ ამბობენ: რა საჭიროა ეკლესიაში მღვდელთან მისვლა? განა არ შეიძლება, თვით უფალს უთხრა შენი ცოდვები და მონანიო მის წინაშე? – ასეთ ადამიანებს არ ესმით აღსარების საიდუმლო და მღვდლის შენდობის ძალა. **აღსარება განწმენდაა, მეორე ნათლობაა, როგორც მას წმიდა მამები უწოდებენ, იგი შერიგებაა ღმერთთან, შინაგანი სიმშვიდეა, დაწყნარებაა.**

როდესაც ჩვენი სულიერი ჭურჭელი განსპეტაკდება, თავმდაბლად და კრძალვით უნდა მივიღოთ წმიდა ზიარება.

რა არის ზიარება და რატომაა იგი აუცილებელი? წმ. ზიარება თვით უფალმა იესო ქრისტემ დაადგინა საიდუმლო სერობისას. წმ. მოციქულის, ლუკას, სახარებაში ვკითხულობთ: „იესო ქრისტემ მოიღო პური, ჰმადლობდა, და განტეხა და მისცა მათ და თქუა: ესე არს ჳორცი ჩემი თქუენთვის მიცემული, ამას ჰყოფდით მოსაჳსენებელად ჩემდა. ეგრეთვე სასუმელი შემდგომად სერობისა და თქუა: ესე სასუმელი - ახალი სჯული სისხლისა ჩემისაჲ თქუენთვის დათხეული“ (ლუკა, 22,19-20).

WESI ARSAREBISA

სულიწმიდის (პარაკლიტონის) სახელობის მონასტერი. ოროპოსი, საბერძნეთი, 2003.ათენის ბერძნულ-ქართული ინსტიტუტი

(იბეჭდება მცირე შემოკლებით)

1. აღსარება ერისკაცთა

ვაღიარებ მე, ცოდვილი (სახელი), წინაშე უფლისა ღვთისა ყოვლისამპყრობელისა, ყოვლადწმიდისა სამებისა, მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა, ყოველთა ჩემთა ცოდვათა, რაოდენი ვცოდე ნებსით, ანუ უნებლიეთ, სიტყვით გინა საქმით, ცნობით თუ უმეცრებით.

ვცოდე: წმიდა ნათლისღების აღთქმები არ დავიცავი, არამედ ყოვლადვე სიცრუე ვქმენი, დავაშავე და უხმარი გამოვდექი ღვთის წინაშე.

შემინდე, უფალო!

ვცოდე: მცირედმორწმუნეობით, ურწმუნეობით, ეჭვით, ბოროტ გულისსიტყვებში

დაყოვნებით, რომელთაც ეშმაკი აღმიძრავს ღვთისა და ეკლესიის წინააღმდეგ, თავდაჯერებულობითა და სიჯიუტით; ცრუმორწმუნეობით, მკითხაობით, საკუთარ თავზე დიდი წარმოდგენით, დაუდევრობით; საკუთარი ცხონებისადმი უსასობით, საკუთარი თავისა და ადამიანებისადმი უფრო მეტი მინდობით, ვიდრე ღვთისადმი.

ვცოდე: ღვთის მართლმსაჯულების დავიწყებითა და მისი წმიდა ნებისადმი ერთგულების უქონლობით; ღვთის განგებულებისადმი ურჩობით, საკუთარ ნებაზე ყოფნის სურვილით, კაცთმოთნეობით და ნივთებისადმი მიჯაჭვულობით.

ვცოდე: არ ვცდილობდი, შემეცნო ღმერთი, მისი წმიდა ნება, რომ განემტკიცებუ-

ლიყავი სარწმუნოებაში, მქონოდა შიში და მოწიწება ღვთისა, სასოება და მოშურნეობა მისი დიდებისადმი.

ვცოდე: ღვთის მრავალი დიდი და უსაზღვრო მოწყალების წილ, უმადურობითა და მათი არგახსენებით, ღმერთზე დრტვინვით, სულმოკლეობით, სასოწარკვეთილებით, გულის გასასტიკებით, ღვთისადმი სიყვარულისა და შიშის უქონლობით და მისი წმიდანების შეუსრულებლობით.

ვცოდე: ვნებათა დამონებით: გემოთმოყვარეობით, ანგარებით, სიამაყით, თავმოყვა-

ეების შებღალვით, ღვთის სახელის ამოდ სხენებით.

ვცოდე: საუფლო დღესასწაულებისადმი უპატივცემულობით, ტაძარში წაუსვლელობით, სიზარმაცისა და დაუდევრობისა გამო, ღვთისმსახურებაზე უგულო დგომით; უქმის-მეტყველებითა და სიცილით; კითხვისა და გალობის მიმართ უყურადღებობით, გონებაგაფანტულობით, წირვა-ლოცვის დროს ტაძარში აქეთ-იქით სიარულით, მსახურების დასრულებამდე ტაძრიდან გასვლით; უწმიდურებით ტაძარში სიარულით და სიწმიდეთა შეხებით.

ვცოდე: ლოცვისადმი დაუდევრობით, დილა-სადამოს ლოცვების, წმ. სახარების, ფსალმუნებისა და სხვა წმიდა წიგნების კითხვის მიტოვებით.

ვცოდე: აღსარებაში ცოდვების დამალვით, ანდა თავის მართლებით და მათი სიმძიმის შემცირებით, გულშემუსრვილების გარეშე აღსარების თქმით, სათანადო მომზადების გარეშე ქრისტეს წმ. ნაწილებთან ზიარებით; მოყვასთან შერიგების გარეშე აღსარებაზე გასვლით და ამგვარ ცოდვაში მყოფი ვბედავდი ზიარებას.

ვცოდე: წმიდა მარხვების დარღვევითა და სამარხვო დღეების: ოთხშაბათისა და პარასკევის დაუცველობით; საჭმელ-სასმელისაგან თავშეუკავებლობით; პირჯვრის დაუდევრად და არასაკადრისი პატივისცემით გამოსახვით.

ვცოდე: ურჩობით, თავის მოიმედებობით, თვითრწულობით, თავის მართლებით; სიზარმაცითა და მობარებული საქმის არაკეთილსინდისიერად შესრულებით.

ვცოდე: მშობლებისა და ასაკით უფროსებისადმი უპატივცემულობით, კადნიერებით, კერპობითა და დაუმორჩილებლობით.

ვცოდე: მოყვასისადმი სიყვარულის უქონლობით, მოუთმენლობით, ანჩხლობით, გაჯავრებით, მრისხანებით, მოყვასისათვის ზიანის მიყენებით, მის წინაშე დაუთმენლობით, მტრობით, ბოროტებაზე ბოროტების

ყოვლადწმიდა ღვთისმშობლის ხატი „მოულოდნელი სიხარული“

რეობით, პატივმოყვარეობით, დიდებისმოყვარეობით, ქებისმოყვარეობით, მომხვეჭელობით, მუცკელღორრობით, ნუგბარისადმი სიყვარულით, ფარული ჭამით, ნაყროვანებით (გაუმადღრობით), ლოთობით, აზარტული თამაშებისა და სანახაობებისადმი სიყვარულით.

ვცოდე: ფიცით, მიცემული აღთქმის შეუსრულებლობით, სხვებსაც ვაიძულებდი დაფიცებას, ვცოდე სიწმინდეებისადმი უკრძალველობით, მკრეხელობით, სიწმინდ-

მიგებით, წყენის უპატიებლობით, ძვირის-სენებით (მოყვასისაგან გაკეთებული ცუდის დახსომებით), შურით, ეჭვიანობით, მოყვასისთვის ბოროტების ნდომით, შურისძიებით, განკითხვით, ცილისწამებით, მზაკვრობით, უბედური ადამიანისადმი თანაგრძნობის უქონლობით, გლახაკთაშეუწყნარებლობით, სიძუნწით, მფლანგველობით, ანგარებით, ორგულობით, უსამართლობით, გულქვაობით.

ვცოდე: ცბიერებით, მოყვასის მოტყუებით, არაგულწრფელი ურთიერთობით, საეჭვო ქცევით, ორპირობით, გაკიცხვით, ტყუილით, ფარისევლობითა და პირფერობით.

ვცოდე: ენის დაუკავებლობით, უქმისმეტყველებით, უჯერო სიცილით, სხვათა ცოდვებისა და სისუსტეების გამხელით, მაცთური ქცევით (სხვებისათვის თავის მოწონებისა და ცთუნების მიზნით), თავისუფალი ქცევით, კადნიერებით.

ვცოდე: გრძნობების შეუკავებლობით, მიკერძოებით, უწმიდური აზრებით ტკბობით, საპირისპირო სქესის წარმომადგენელთა მოურიდებელი თვალიერებით, მათთან თავისუფალი ქცევით, სიძვიტ, მრუშობით, გადაჭარბებული კეკლუცობით.

ვცოდე: გულწრფელობის, უბრლოების, ერთგულების, სიმართლის, სხვათა პატივისცემის, სიღარბაისლის, მოზომილი საუბრის, კეთილგონიერი დუმილის, სხვისი პატივის დაცვისა და შენახვის, სიყვარულის, თავშეკავებულობის, უბიწოების, მოკრძალებული ქცევებისა და საუბრის, გულის სიწმინდის, უპოვრების, გულმოწყალებისა და სიმდაბლის უქონლობით.

ვცოდე: სასოწარკვეთილებით, ჭმუნვით, მხერით, სმენით, გემოთი, ყნოსვით, შეხებით, ბიწიერებით, უწმინდურებით და ყველა ჩემი გრძნობით, გონებით, სიტყვით, საქმით, სურვილით და სხვა ცოდვებით, რომელნიც ჩემი გულმა ვიწყობისა გამო ვერ გავისხენე.

შემინდე უფალო!

ვნანობ, რომ ჩემი ცოდვებით განვარისხე უფალი ღმერთი, გულწრფელად ვწუხვარ ამის გამო და მსურს, ყველანაირად შევიკაო თავი ცოდვისაგან.

უფალო, ღმერთო და მაცხოვარო ჩემო, ცრემლითა გთხოვ და გვედრები, მწე მეყავ მე, ცოდვილსა, ქრისტიანობრივისა ცხოვრებისა მდომელსა, რათა განვმტკიცდე წმინდასა ამას განზრახვასა ზედა, ხოლო შე-

ცოდებანი ჩემნი, რომელთაცა აღვიარებ მე, ცოდვილი, შემინდევე, ვითარცა სახიერმან და კაცთმოყვარემან.

უმიძიესი ცოდვები, რომლებიც აქ არ არის მოხსენიებული, განსაკუთრებით უნდა გაუმჟღავნოთ სულიერ მოძღვარს. აღსარებაში აღრე აღიარებული და შენდობილი ცოდვების გამეორება აღარ არის საჭირო, რადგან ისინი უკვე მოგვეტევა. მათი ხელახლა აღიარება მხოლოდ მაშინ მოგვიწევს, თუ იმავე ცოდვას კვლავ ჩავიდენტ. უნდა მოვინანიოთ ის ცოდვებიც, რომლებიც დავიწყებული გვექონდა და ახლა გავვახსენდა.

2. მორჩილი მამებისა

ვაღიარებ მე, ცოდვილი (სახელი) წინაშე უფლისა ღმრთისა ჩემისა, იესო ქრისტესა და წინაშე შენსა, პატიოსანო მამაო, ყოველთა შეცოდებათა ჩემთა, რადენი ვცოდე ყოველთა დღეთა ცხოვრებისა ჩემისათა, სიტყვით თუ საქმით, ნებსით თუ უნებლიეთ.

ვცოდე: წმიდა ნათლისღების აღთქმები არ შევასრულე, სიყვარული ღვთისა და მოყვასისა არ დავიცავი.

ვცოდე: საეკლესიო და სასენაკო კანონების შეუსრულებლობით, საეკლესიო მსახურებისადმი დაუდევრობით; წინამძღვრისა და უფროსი ძმებისადმი ურჩობით; დრტვინვით, თვითრჩულობით, თავნებობით, საკუთარი თავის სიამოვნებით, სიამაყით, საკუთარ თავზე დიდი წარმოდგენით, თავმოყვარეობით, პატივმოყვარეობით, შეპასუხებით, თავის მართლებით, კამათით; უქმისმეტყველებით; სიცრუით, სიცილით, კადნიერებით, თავისუფალი ქცევით, ფიცით, სიწმინდეების შებღალვით; განკითხვით, ცილისწამებით, ათვალწუნებით, მოყვასის გაკიცხვით, საყვედურის თქმით, სხვისი წყენინებით, ბოროტსიტყვაობით, შეურაცხყოფით, შეშფოთებით, დაცინვით, მოუთმენლობით, სასოწარკვეთილებით, სულმოკლეობით; მრისხანებით, მძვინვარებით, ძვირისსხსენებით (მოყვასისაგან ჩადენილი ცუდის დახსომებით); სიძულვილით, შურით, ეჭვიანობით, ბოროტებაზე ბოროტების მიგებით; ცბიერებით, პირფერობით, მოტყუებით, სიზარმაცით, დაუდევრობით, ვერცხლისმოყვარებით, მომხვეჭელობით, სხვისი

ნივთის მისაკუთრებით და დამალვით, სიძუნწით; ბევრი ჭამითა და ღვინის სმით, ნუგბარის სიყვარულით, ფარული ჭამით, მარხვების დაუცველობით; რამეზე ან ვინმეზე მიჯაჭვულობით, არაწმიდა აზრებით ტკობით, უწმინდურ გულისზრახვათა მიღებითა და მათში დაყოვნებით, გრძნობების: ხედვის,

ნების თუ უნებლიეთ.

ვცოდე: წმიდა ნათლისღების აღთქმათა დარღვევით და მონოზენური აღთქმათა შეუსრულებლობით, ყოვლადვე სიცრუის ყოფით და ღმრთის წინაშე უხმარად ყოფნით.

ვცოდე: ღვთისა და მოყვასის სიყვარულის აღუსრულებლობით; საღვთო სჯულისა და წმიდა მამათა გადმოცემათა სიზარმაცისა და დაუდევრობის გამო უსწავლევლობით.

ვცოდე: საეკლესიო და სასენაკო კანონების შეუსრულებლობით; ტაძარში უგულო სიარულით, სიზარმაცითა და დაუდევრობით, ღვთისმსახურების დროს უქმისმეტყველებით, სიცილით, თვლემით, უდროო დროს ჩამოჯდომით, კითხვისა და გალობის მიმართ უყურადღებობით, გონებაგაფანტულობით, ტაძარში უმიზეზოდ წაუსვლევლობით, წირვა-ლოცვიდან ან მის დამთავრებამდე უმიზეზოდ გამოსვლით.

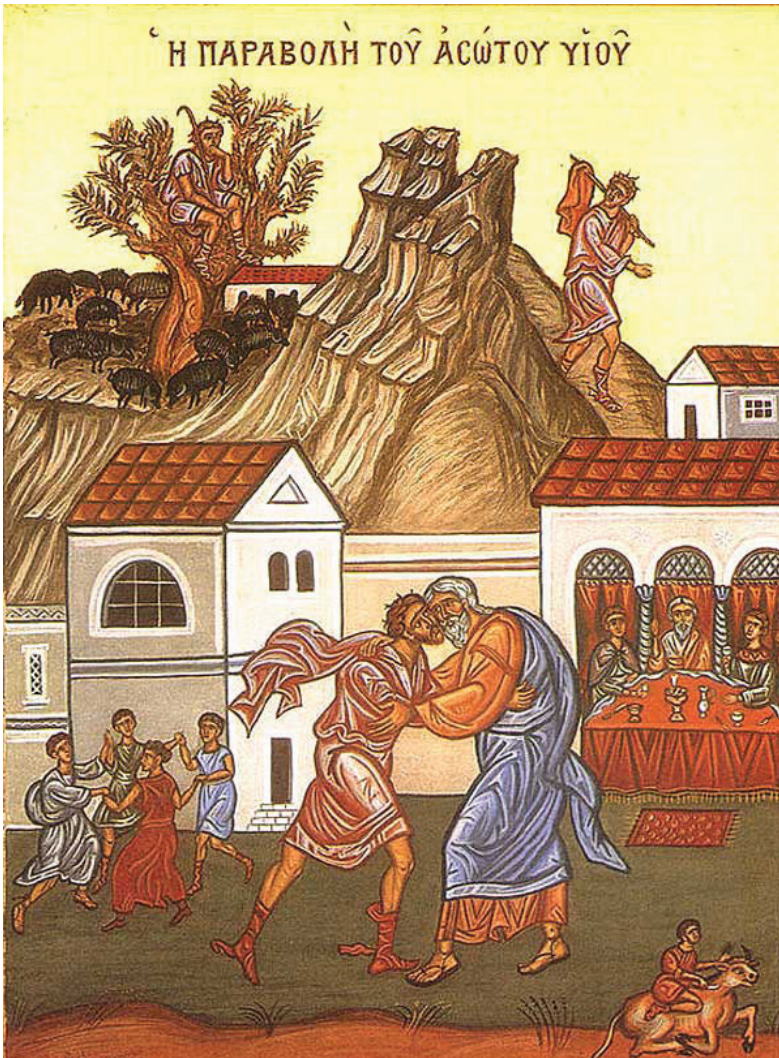
ვცოდე: უწმინდურ მდგომარეობაში ეკლესიაში შესვლით და ანტიდორის მიღებით, ანდა სხვა სიწმინდეების შეხებით.

ვცოდე: წინამძღვრისა და უფროსი ძმებისადმი ურჩობით, მათი განკითხვით; სამორჩილო საქმის ბუზღუნით და დაუდევრად შესრულებით; საჭმლისადმი პრეტენზიებით.

ვცოდე: საუფლო დღესასწაულების უპატივცემულობით, მარხვების დარღვევით და სამარხვო დღეების დაუცველობით; საჭმელ-სასმლისადმი თავშეუკავებლობით, გაუმადრობით, ფარული ჭამით, ნუგბარის სიყვარულით და ღვინის სმით; საკუთარი ნებისა და აზრის გატარებით, ურჩობით, თვითრჯულობით, თავნებობით; სხვის სენაკებში საჭიროების გარეშე შესვლითა და უქმისმეტყველებით; თავის მართლებით.

ვცოდე: ურწმუნოებით, ეჭვიანობით, მცირემორწმუნეობით, სასოწარკვეთილებით, ურვით, ბილწი გულისსიტყვებით, სიწმინდეების შებღალავით, ცრუ ფიცით.

ვცოდე: ამპარტანებით, საკუთარ თავზე დიდი წარმოდგენით, სიამაყით, თავმოყვა-

უძღები შვილის დაბრუნება

სმენის, გემოს, შეხების შეუკავებლობით და სხვა სულიერი და ხორციელი ცოდვებით.

ყოველივეს ვნანობ და წარუდგენ თავსა ჩემსა, შემცოდესა, უფალსა ღმერთსა. შენ კი, პატიოსანო მამაო, შემინდე, მაკურთხე, გამათავისუფლე მათგან და ილოცე ჩემ ცოდვილისათვის.

3. ბერებისა

ვაღიარებ მე, ცოდვილი (სახელი) წინაშე უფლისა ღმრთისა და მაცხოვრისა ჩემისა იესო ქრისტესა და შენსა, პატიოსანო მამაო, ყოველთა ჩემთა ცოდვათა და ბოროტთა საქმეთა, რაოდენი ვცოდე ყოველთა დღეთა ცხოვრებისა ჩემისათა სიტყვით თუ საქმით,

რეობით, პატივმოყვარეობით, დიდებისმოყვარეობით, ქებისმოყვარეობით, შურით, დიდგულეობით, შეზიზღებით.

ვცოდვ: განკითხვით, ბოროტსიტყვაობით, მრისხანებით, ძვირისხსენებით (სხვისი ცუდის დახსომებით), სიძულვილით, ბოროტებაზე ბოროტის მიგებით, ცილისწამებით, საყვედურის თქმით, ცბიერებით, პირფერობით, მოტყუებით, მლიქვნელობით, კამათით, ჭორაობით, სიჯიუტით, იმით, რომ მოყვასისათვის დათმობა და მისთვის კეთილის გაკეთება არ მსურდა; იმით, რომ სხვისი ბოროტება მიხარია; იმით, რომ სხვისთვის ცუდი მსურს; მოყვასისთვის ბოროტი რჩევით, შფოთით, წყენინებით, შეურაცხყოფით, დაცინვით.

ვცოდვ: ფუჭსიტყვაობით, ოხუნჯობით, საერო სიმღერების, წიგნებისა და საუბრების მოსმენითა და გახსენებით, შესამოსლის მორთულობით, მაცთური ქცევით, თავისუფალი ქცევით, კადნიერებით, უპატივცემულობით.

ვცოდვ: გრძნობათა შეუკავებლობით, უწმინდური გულის-სიტყვებით ტკბობითა და მათში დაყოვნებით, მიჯაჭვეულობით, გემთმოყვარეობით, ქალებისა და ყმაწვილკაცების მოურიდებელი თვალიერებით; ძილში სიძვით დაცემით, ბევრი ძილით.

ვცოდვ: ავადმყოფობისა და მწუხარებათა დაუთმენლობით, ამა სოფლის კომფორტის სიყვარულით, უზომო მიჯაჭვეულობით მშობლების, ნათესავებისა და მეგობრებისადმი, გონების დატყვევებითა და გულის გაქვავებით; იმით, რომ თავს ვერ ვაიძულებ საქმის გაკეთებას.

ვცოდვ: ნივთებზე მიჯაჭვეულობით, ვერცხლისმოყვარეობით, უსამართლო მონაპოვართ, მიტაცებით, ქურდობით, საეკლესიო და ძმების ნივთებისა და ფულის დამალვით, სიძუნწით, მომხვეჭელობით.

ვცოდვ: სულიერი მამების განკითხვითა და ურჩობით, დავიწყების, დაუდევრობისა და ყალბი სირცხვილის გამო მათ წინაშე ცოდვების მოუნანიებლობით და დადებულ ეპიტიმის (სახჯელის) შეუსრულებლობით.

ვცოდვ: სიტყვით, საქმით, განზრახვით, ხედვით, სმენით, გემოთი, შესებითა და ყველა ჩემი გრძნობით.

ყველა ჩემს ცოდვას, იმათაც, რაც დავიწყებული მაქვს, ვინანიებ და პირობას ვდებ,

რომ ღვთის შეწევნით, მომავალში ფრთხილად ვიქნები. შენ კი, პატიოსანო მამაო, შემინდე, მაკურთხე, გამათავისუფლე მათგან და ილოცე ჩემ ცოდვილისათვის.

4. მორჩილი ღვთისა

ვადიარებ მე, ცოდვილი (სახელი) წინაშე უფლისა ღმრთისა ჩემისა, იესო ქრისტესა და წინაშე შენსა, პატიოსანო მამაო, ყოველთა შეცოდებათა ჩემთა, რაოდენი ვცოდე ყოველთა დღეთა ცხოვრებისა ჩემისათა, სიტყვით, საქმით, ნებსით თუ უნებლიეთ.

ვცოდვ: წმიდა ნათლისღების აღთქმები არ შევასრულე, სიყვარული ღვთისა და მოყვასისა არ აღვასრულე.

ვცოდვ: საეკლესიო და სასენაკო კანონების შეუსრულებლობით, საეკლესიო მსახურებისადმი დაუდევრობით; წინამძღვრისა და უფროსი დებისადმი ურჩობით; ბუზღუნით, თვითრჩულობით, თავნებობით, საკუთარი თავის სიამოვნებით, სიამაყით, საკუთარ თავზე დიდი წარმოდგენით, თავმოყვარეობით, პატივმოყვარეობით, შეპასუხებით, თავის მართლებით, კამათით; უქმისმეტყველებით; სიცრუით, სიცილით, კადნიერებით, თავისუფალი ქცევით, ფიცით, სიწმინდეების შებღალ-

ვით; განკითხვით, ცილისწამებით, ათვალ-წუნებით, მოყვასის გაკიცხვით, საყვედურის თქმით, სხვისი წყენინებით, ბოროტსიტყვაობით, შეურაცხყოფით, შეშფოთებით, დაცინვით, მოუთმენლობით, სასოწარკვეთილებით, სულმოკლეობით; მრისხანებით, მძვინვარებით, ძვირისხსენებით (მოყვასისაგან გაკეთებული ცუდის დახსომებით); სიძულვილით, შურით, ეჭვიანობით, ბოროტებაზე ბოროტების მიგებით; ცბიერებით, პირფერობით, მოტყუებით, სიზარმაცით, დაუდევრობით, ვერცხლისმოყვარეობით, მომხვეჭელობით, სხვისი ნივთის მისაკუთრებით და დამალვით, სიძუნწით; ბევრი ჭამითა და ღვინის სმით, ნუგბარის სიყვარულით, ფარული ჭამით, მარხვების დაუცველობით; მიჯაჭველობით, უწმიდური აზრებით ტკობით, უწმინდურ გულისზრახვათა მიღებითა და მათში დაყოვნებით, გრძნობების: ხედვის, სმენის, გემოს, შეხების შეუკავებლობით და სხვა სულიერი და ხორციელი ცოდვებით.

ყოველივეს ვნანობ და წარვუდგენ თავსა ჩემსა, შემცოდესა, უფალსა ღმერთსა. შენ კი, პატიოსანო მამაო, შემინდე, მაკურთხე, გამათავისუფლე მათგან და ილოცე ჩემ ცოდვილისათვის.

5. მონოზენებისა

ვაღიარებ მე, ცოდვილი (სახელი) წინაშე უფლისა ღმრთისა და მაცხოვრისა ჩემისა, იესო ქრისტესა და წინაშე შენსა, პატიოსანო მამაო, ყოველთა ჩემთა ცოდვათა და ბოროტთა საქმეთა, რაოდენი ვცოდე ყოველთა დღეთა ცხოვრებისა ჩემისათა სიტყვით თუ საქმით, ნებსით თუ უნებლიეთ.

ვცოდე: წმიდა ნათლისღების აღთქმები არ დავიცავი და მონოზენური აღთქმები არ შევასრულე, არამედ ყოვლადვე ვქმენ სიცრუე და ღმრთის წინაშე უხმარი გამოვდქი.

ვცოდე: ღვთისა და მოყვასის სიყვარული ვერ დავიცავი; ღვთის სჯულისა და წმ. მამათა გადმოცემებს სიზარმაცისა და დაუდევრობის გამო არ ვსწავლობ.

ვცოდე: საეკლესიო და სასენაკო კანონების შეუსრულებლობით; ტაძარში უგულო სიარულით, სიზარმაცითა და დაუდევრობით, ღვთისმსახურების დროს უქმისმეტყველებით, სიცილით, თვლემით, უდროო დროს ჩამოჯდომით, კითხვისა და გალობის მიმართ

უყურადღებობით, გონებაგაფანტულობით, ტაძარში წაუსვლელობით სიზარმაცისა გამო, წირვა-ლოცვის დროს ანდა მის დამთავრებამდე ტაძრიდან გამოსვლით.

ვცოდე: ეკლესიაში უწმიდურად შესვლითა და ანტიდორის მიღებით ანდა სხვა სიწმინდეების შეხებით.

ვცოდე: წინამძღვრისა და უფროსი დები-სადმი ურჩობით, მათი განკითხვით; სამორჩილო საქმის ბუზღუნით და დაუდევრად შესრულებით; საჭმლისადმი პრეტენზიებით.

ვცოდე: საუფლო დღესასწაულების უპატივცემულობით, მარხვების დარღვევით და სამარხვო დღეების დაუცველობით; საჭმელსა-სამლისადმი თავშეუკავებლობით, გაუმაძღრობით, ფარული ჭამით, ნუგბარის სიყვარულით და ღვინის სმით; საკუთარი ნებისა და აზრის გატარებით, ურჩობით, თვითრჯულობით, თავნებობით; სხვის კელიებში საჭიროების გარეშე შესვლითა და უქმისმეტყველებით; თავის გამართლებით.

ვცოდე: ურწმუნოებით, ეჭვიანობით, მცირედმორწმუნეობით, სასოწარკვეთილებით, ურვით, ბილწი გულისსიტყვებით, სიწმიდეების შებღალავით, ცრუ ფიცით.

ვცოდე: ამპარტავნებით, საკუთარ თავზე დიდი წარმოდგენით, სიამაყით, თავმოყვარეობით, პატივმოყვარეობით, დიდებისმოყვარეობით, ქებისმოყვარეობით, შურით, დიდგულობით, შეზიზღებით.

ვცოდე: განკითხვით, ბოროტსიტყვაობით, მრისხანებით, ძვირისხსენებით (სხვისი ცუდის დახსომებით), სიძულვილით, ბოროტებაზე ბოროტის მიგებით, ცილისწამებით, საყვედურის თქმით, ცბიერებით, პირფერობით, მოტყუებით, მლიქვნელობით, კამათით, ჭორაობით, სიჯიუტით, მოყვასისათვის დათმობის და მისთვის კეთილის უნდომელობით; სხვის ბოროტებაზე სიხარულით; სხვისთვის ცუდის სურვილით; მოყვასისთვის ბოროტი რჩევით, შეშფოთებით, წყენინებით, შეურაცხყოფით, დაცინვით.

ვცოდე: ფუჭსიტყვაობით, ოხუნჯობით, საერო სიმღერების, წიგნებისა და საუბრების მოსმენითა და გახსენებით, შესამოსლის მორთულობით, მაცდური ქცევით, თავისუფალი ქცევით, კადნიერებით, უპატივცემულობით.

ვცოდე: გრძნობების შეუკავებლობით, უწმინდური გულის-სიტყვებით ტკობითა და მათზე დაყოვნებით, მიჯაჭველობით, გემოთ-

მოყვარეობით, ქალებისა და ყმაწვილკაცების მოყრიდებელი თვალიერებით; ძილში სიძვირით დაცემით, ბევრი ძილით.

ვცოდე: ავადმყოფობისა და მწუხარების დაუთმენლობით, ამა სოფლის კომფორტის სიყვარულით, უზომო მიჯაჭვულობით მშობლების, ნათესავებისა და მეგობრებისადმი, გონების დატყვევებითა და გულქვაობით; იმით, რომ თავს ვერ ვაიძულე საქმის გაკეთებას.

ვცოდე: ნივთებზე მიჯაჭვულობით, ვერცხლისმოყვარეობით, უსამართლო მონაპოვართ, მიტაცებით, ქურდობით, საეკლესიო და დების ნივთებისა და ფულის დამალვით, სიძუნწით, მომხვეჭელობით.

ვცოდე: სულიერი წინამძღვრის და მოძღვრის განკითხვითა და ურჩობით, დავიწყების, დაუდევრობისა და ყალბი სირცხვილის გამო მათ წინაშე ცოდვების მოუნანიებლობით და დადებული ეპიტიმის (სასჯელის) შეუსრულებლობით.

ვცოდე: სიტყვით, საქმით, განზრახვით, ხედვით, სმენით, გემოთი, შეხებითა და ყველა ჩემი გრძნობით.

ყველა ჩემს ცოდვას, იმათაც, რაც დავიწყებული მაქვს, ვინანიებ და პირობას ვდებ, რომ ღვთის შეწევნით, მომავალში ფრთხილად ვიქნები. შენ კი, პატიოსანო მამაო, შემინდე, მაკურთხე, გამათავისუფლე მათგან და ილოცე ჩემ ცოდვილისათვის.

დამატება აღმსარებლის სამახსოვროდ

აღსარების საიდუმლოს არსი მდგომარეობს არა მრავალსიტყვაობაში, არამედ საკუთარი ცოდვიანობის სიმძიმისა და ღვთის წინაშე პასუხის უქონლობის შეგნებაში, და ყოველივე ჩადენილისათვის ღრმა და წრფელ გულშემუსვრილებაში.

ვიდრე აღსარებაზე წახვიდოდე, საჭიროა გულდასმით გაიხსენო შენი ყველა ცუდი საქციელი, სიტყვა და აზრი, შეიგნო მათი ცოდვიანობა, გულის სიღრმეში განიკითხო საკუთარი თავი და შემდეგ მიიღო მტკიცე გადაწყვეტლება, რომ ყოველმხრივ ამხილო შენი თავი სულიერი მოძღვრის წინაშე, რომელიც ჩვენგან აღსარების ჩაბ-

არებისას ღმერთსა და ჩვენს სინდისს შორის შუამავლად გვევლინება; სწორედ იგი დაამოწმებს ჩვენს სინანულს ღვთის სამსჯავროზე: „ცოდვა ჩემი გაუწყე შენ, და უსჯულოება ჩემი არა დაეფარე შენგან“ (ფს. 31,5).

მონანული არ უნდა ელოდებოდეს მოძღვრის შეკითხვებს, არამედ თავად უნდა გააშიშვლოს თავისი ცოდვიანი ჭრილობა, როგორც ამბობს წმ. წერილი: „მოჰყევი შენი უსჯულოება, რომ თავი გაიმართლო“ (ეს. 43,26).

მონანულს უნდა სწამდეს, რომ: „რაოდენ იცა განხსნათ ქუეყანასა ზედა, ხსნილი იყოს იგი ცათა შინა (მთ. 18,18), – იმ მაღლის მეშვეობით, რაც მიცემული აქვს სულიერ მოძღვარს.

ამასთან ერთად, მტკიცედ გახსოვდეთ, რომ სინანული მხოლოდ სიტყვით არ უნდა გამოხატოთ, არამედ გამოიღეთ ნაყოფი ღირსი სინანულისა. მონანიება ნიშნავს გამოსწორებას; მონანულმა უნდა მთელი გულით შეიძულოს წინა ცოდვილი ცხოვრება და მტკიცედ გადაწყვიტოს, თავი შეიკავოს ყოველივესაგან, რაც ღმერთს გაანაწყენებს. ჩვენი შინაგანი ბრძოლა – აი, რას შეუძლია ღვთის წყალობისა და შემწეობის მოზიდვა ჩვენკენ.

სულიერი მოძღვრის სამახსოვროდ

სულიერ მოძღვარს უნდა გააჩნდეს შემწვანარებლობა მონანულისადმი და ყურადღება მისი აღსარებისადმი, რათა შეძლოს დამოწმება სამართლიანი მსაჯულის წინაშე სამსჯავროს დღეს. მან აღსარება უნდა მოისმინოს ღოცვითა და მოთმინებით, სიმშვიდითა და კეთილგანწყობით, რამეთუ აღმსარებლის ცხონებისათვის ძალზე საჭიროა სულიერი მოძღვრის თანაგრძნობა. „სწეული უნდა განკურნო, კი არ უნდა მოკლა“ (წმ. გრიგოლ ღვთისმეტყველი).

მთარგმნელები:
ნანა გოგიშვილი
ნანა ქანდაურიშვილი

WMIDA EPISKOPOSI EGNATE (BRIANCANINOVI)

BOLO JAMIS MONOZONTA XVEDRI, UMTAVRESAD, MWUXAREBAA

წმიდა ეგნატე ბრიანჩანინოვი

წმიდა მამებმა, პირველი ჟამის ბერ-მონოზენებმა, სულიწმიდით აღვსილმა სრულქმნილმა ქრისტიანებმა ქვეყნის აღსასრულის ჟამის მონოზონებაზე ზეგარდამო იხილეს და ის გვიწინასწარმეტყველეს, რაც დღეს ცხადლივია.

მამათა წინასწარმეტყველება ურთიერთთანხვედრია და გვაუწყებს, რომ უკანასკნელი ხანის მონოზენობა მეტად მოუძღურდება. მას პირვანდელი მონოზენების მსგავსი, აღარც ფიზიკური და აღარც სულიერი ძალა აღარ ექნება და მისთვის ხსნაც კი გაძნელდება. ერთმა ეგვიპტელმა მამამ სულიერი ჩვენებით ამგვარი რამ იხილა: ზღვის პირად სამი მონოზონი იდგა. მოპირდაპირე ნაპირიდან ხმა შემოესმათ: „აღიხვენით ფრთები და მოვედით ჩემთან!“ მოწოდებაზე ორ მონოზონს ცეცხლოვანი

ფრთები შეესხა და მსწრაფლ გადიფრინა ზღვა, მესამე მონოზონი კი უწინდელ ადგილზე დარჩა და მოჰყვა ტირილს, ჩივილს და ლაღადისს. ბოლოს მასაც შეესხა ფრთები, მაგრამ არა ცეცხლოვანი, არამედ – უღონო რამ და იგი დიდის ტანჯვითა და ჯაფით აფრინდა ზღვაზე. ფრენისას ხშირად უძღურდებოდა, ზღვაში ეფლობოდა, ჩიოდა, ლაღადებდა, ყვიროდა და როგორღაც ამოდიოდა წყლიდან, მაგრამ ნელა და დაბლა ფრენდა და მოუძღურებულ კვლავაც წყალში ვარდებოდა. ამგვარად ძალაგამოცლილმა ვაგლახით გადიფრინა ზღვა. ცეცხლოვანფრთიანი ორი მონოზონი პირველი ჟამის მონოზენობას გამოხატა, ხოლო მესამე – რიცხოვრებად მცირე და წარმატებებით მწირ, ქრისტიანობის ბოლო ჟამის მონოზენობას მოასწავებდა.

ეგვიპტის სკიტის წმიდა მამებმა ერთ-ერთ ამგვარად იწინასწარმეტყველეს ბოლო ჟამის მონოზენობაზე:

– რა გავაკეთებ ჩვენ? – საუბრისას იკითხა ერთმა წმიდა მამამ.

– ჩვენ ღვთის მცნებები აღვასრულეთ. – უპასუხა მას დიდმა აბბა ისქარიონმა.

– და რას მოიმოქმედებენ ჩვენი შემდგომნი? – ჰკითხა სხვა მამამ.

– ისინი, სანახევროდ, ჩვენს საწინააღმდეგო საქმეებს ჰყოფენო. – მიუგო დიდმა აბბამ.

– და მათი შემდგომნი რაღას იქმან? – კვლავაც აღეძრათ კითხვა წმიდა მამებს.

– სამწუხაროდ, მათ მონოზენური ხვედრი აღარ ერგებათ, არამედ მრავალი წუხილი დაიშვება მათზე და ვინც მტკიცედ დადგება, ჩვენზე და ჩვენს წინაპრებზე აღმატებულად წარმოსდგებიან. უპასუხა აბბა ისქარიონმა

კირილე-ნოვოროსიის მონასტრის წინამძღვარმა, არქიმანდრიტმა არკადიმ (1847

წელს გარდაიცვალა), ამგვარი ხილვა გადმოგვცა:

„ერთხელ, დამწუხრებული და დაბეჩავებული დავდექი ცისკრის ლოცვაზე და ფიქრში წავედი, უეცრად, თავდავიწყებას მივეცი; მაგრამ არ ვთვლემდი, რადგან ლოცვებს კითხულობდნენ და ყველა სიტყვა მკაფიოდ მესმოდა. უეცრად, წინ აღმემართა ჩვენი სავანის ღირსი მამა, განსვენებული ანტონი, რომელმაც მითხრა: „რას დაღვრემილხარ? განა არ იცი, რომ ბოლო უამის მონოზენები მწუხარებით უნდა ცხონდნენ?“ – ამ სიტყვებზე გამოვერკვიე. ხილვამ სულიერი სიმშვიდე მომგვარაო“.

მაშასადამე, სვედა-მწუხარება უმეტესწილად ჩვენი, თანამედროვე მონოზენების ხვედრია. ღვთივგანჩინებულია იგი და ეს უნდა გვამშვიდებდეს და განგვაბტკიცებდეს ყოველგვარ მწუხარებასა და განსაცდელში; მწუხარებაში მორჩილებით და სახარების მცნებათა ზედმიწევნით აღსრულებით, ყოვლითურთ უნდა განვისწავლებოდეთ; ამგვარია ღვთის ნება. დარდი და წუხილი მომქანცველია და ერთი შეხედვით, სამწუხაროც არაფერია, მაგრამ ეს ბოროტი მტრის მანქანებაა. დაცემული სული დარწმუნდა, რომ პირდაპირი, უხეში და მკაცრი განსაცდელებით ბრძოლა, ადამიანში მოშურნეობას და ვაჟკაცობას აღაგზნებდა; ამიტომ, უხეში განსაცდელები სუსტი, მაგრამ მომქანცველი და ძლიერმომქმედით შეცვალა; ამგვარი ტანჯვა მოღვაწეობისათვის არ აღძრავს ადამიანს, არამედ იჭვსა და გაურკვეველობაში ამყოფებს მას, მწუხარება ქანცავს ადამიანს, მის სულიერ ძალებს შრეტს, სასოწარკვეთასა და უმოქმედობაში აგდებს, ვნებათა სახლად გადააქცევს და გულგატეხილობით დასუსტებულს კლავს.

ღვთისათვის სატანის მზაკვრობაც ნათელია და მისგან დატეხილ ქარტეხილთა სიმძიმეც. თანამედროვე მონოზენების ღვაწლი თუმცაღა ნაკლებ საჩინოა, ქრისტეს ძველ მხედრებთან შედარებით, მაგრამ ღმერთი დღევანდელ მოღვაწეებსაც არანაკლებ დააგვირგვინებს... ჩვენ არ უნდა მოვუძღვრდეთ, არ უნდა დავჩაჩანაკდეთ და უმოქმედობას არ უნდა მივეცეთ. პირუკუ – მთელი ყურადღება და ძალა სახარების მცნებათა აღსრულებას

უნდა მივმართოთ. ამით მტრის მრავალ მზაკვრობას გამოვაჩნთ და ვნახავთ, რომ გარეგნულად სუსტი თავდასხმები და განსაცდელები ძველებური ძალმოსილებით ესწრაფებიან, ქრისტესგან ადამიანის განსაშორებლად – დედამიწაზე ჭეშმარიტი ქრისტიანობის აღმოსაფხვრელად. ადამიანის მარჯვედ საცთუნებლად, ქრისტიანობის ოდენ ფორმალაა შემონახული. სუსტი, მაგრამ გამიზნული და ჯოჯოხეთური ზრახვებით აღსრულებული განსაცდელებით, კიდევ უფრო კარგად მოქმედებს სატანა, ვინემ მძიმე, მაგრამ ხილული და პირდაპირით. უმთავრესი მიზეზი კი, რითაც მწუხარება დამძიმებულია თანამედროვე მონოზენებისათვის, თვით მათშივეა. უდიდესი კატასტროფაა წინამძღვრის, სულიერი მოძღვრის უკმარობა, რასაც ბერი და მით უფრო, ახლადშედგომილი, უმაღ ვერ შენიშნავს... წმიდა წერილის და წმიდა მამათა მოძღვრების გულმოდგინედ შესწავლისას მცირედი თუ მიხვდება, რომ საბერ-მონოზენო ცხოვრებაში წარმატებისათვის, სულიერი დამოძღვრა აუცილებელია და რომ მშვენიერი მოძღვრება, როგორი დიდებულიც არ უნდა იყოს იგი გარეგნულად, და რარიც თავგანსაც არ უნდა სცემდეს მას დაბრმავებული სოფელი – წყვიდადს მოიცავს და ამ მოძღვრების მიმდევრებსაც წყვიდადში, დაცემულ სულთა გარემოში, ამყოფებს საღვთო სიტყვის წიგნებით მოძღვრება (და არა – ცოცხალი პირისაგან), ჩვენთვის ის ერთადერთი სახელმძღვანელოა, რომელიც დღეს მოგვეცა; ამასთან, მონოზონი ხშირად საკუთარი თავის მოძღვარი თავადვე ხდება, რასაც, ზოგჯერ, მნიშვნელოვანი წარმატების მიუხედავად, თან ახლავს დიდი და ხშირი ცდომილებანი და გადახრები, რაც ვნებებითა და უცოდინრობით, გარდაუვალია... ცოდვის ზღვაზე გადაფრენისას, დაუძღვრებულები ხშირად ვეფლობით მასში და დასახრჩობათ განვიწირებით. მოძღვრის – სულიწმიდის ცოცხალი ჭურჭლის გარეშე აურაცხელი განსაცდელების გარემოში ჩვენი ყოფნა მწარედ საგოდებელია.

ჩვენ დავიკარგეთ, ვიღუპებით და არ მის ხმა, გზა რომ გავიგნოთ. უწმიდური სული ჩვენი ხსოვნიდან წიგნის არსებო-

ბის ხსოვნასაც შლის. აურაცხელი განსაცდელებით მოცულნი, უწინამძღვროდ დარჩენილნი, მწარედ საგოდებელნი ვართ. „შეგვიწყალე ჩვენ, უფალო!“ – შეღაღადებდა წინამძღვარი და იგი ჩვენი სულის აღმტვირთველი, გაგვიყვანდა ხსნის გზაზე...

ჩვენს ავადმყოფურ ხედვას, გონებას და გულს ნაირსახის ხიბლებით მოეძალნენ საცდურები, რომლებიც მიგვიზიდავენ და ჩვენს გულს ღმერთს განაშორებენ. ჩვენ იმდენად დავემონეთ საცდურებს, რომ საღვთო სიტყვით ხსნის ერთადერთი გზაც დავტოვეთ. ამდენად, გონებადაფანტულობას უნდა ვეკრძალოთ და ყურადღებით აღვიტვირთოთ; მაგრამ ჩვენი სწეული ნება სრულიად საწინააღმდეგოს გვთხოვს – ნივთიერ წარმატებებს, ამქვეყნიურ დიდებას, პატივს, დოვლათსა და ფუფუნებას მიველტვით. ასეთი მისწრაფებით ჩვენს დაცემულ ბუნებაზე ზრუნვას შევუპყრით ვართ და თვით ბუნების ფართედ გაგებაც კი დაგვაიწყდა; სახარებისეული მცნებები უგულვებელყვავით და განვეშორეთ. სულიერი ღვაწლი ჩვენთვის სრულიად უცხოა, ხოლო ფიზიკურ მოღვაწეობას იმდენად ვეწევით და იმ მიზნით, რომ ქვეყნის თვალში კეთილშობილად და წმიდად გამოვჩნდეთ და მისგან სანაცვლო მოვიგოთ. ვიწრო და შეურაცხყოფელი გზა ხსნისა დაგვიტყვებია და ვრცელი და ფართე გზით მივემართებით... შეგვიწყალენ ჩვენ, უფალო!..

ხოლო ეს საცდურებიც ღვთივდაშვებულია, და საცდურთაგან ზნეობრივი დაქცევაც – ღვთივდაშვებულია... იმდენად გამრავლდნენ და გამძაფრდნენ ბოლო ჟამის საცდურები, რომ „განმრავლებითა უსჯულოებისათა განხმეს სიყვარული მრავალთა“ (მათე, 24, 12). „ხოლო მორადვიდეს

ძე კაცისად, პოვოსმეა სარწმუნოებად ქუყანასა ზედა?“ (ლუკა, 18,8). წინასწარმეტყველი გვეუბნება, საცდურთა ხრმლით აოხრდება ისრაელის მიწა, ეკლესია და ჩამოდგება დიდი სიცარიელე (ეზეკიელი. 38,18).

საღვთო გზით სვლა მეტად გაძნელებულია, რადგან შეუძლებელია, რომ არ ცდუნდეს საცდურთა გარემოში და საცდურთა პირისპირ მჭვრეტელი; როგორადაც ყინული კარგავს ძალას ცეცხლის მოქმედებით და გარდაიქმნება მყიფე წყლად, ასევე საცდურებს მიცემული, კეთილი ნებით აღვსილი გული, სუსტდება და იცვლება.

ჰოი, უბედურო ჟამო! ჰოი, უბედურო ყოფავ! ჰოი, ზნეობრივ წახდენავ – ყოველ უბედურებაზე აღმატებულ! ჰოი, დრო-ჟამში დაწყებულ უბედურებაზე და მარადისობაში გარდამავალ! ჰოი, უბედურებათა უბედურებაზე, ოდენ ჭეშმარიტ ქრისტიანთათვის და ჭეშმარიტ მონოზონთათვის განცხადებულ!

ამგვარი სულიერი ხილვის მხილველებმა და განსაცდელთა ცეცხლში მყოფებმა, წარვსთქვათ აღსარება და დიდებისმეტყველება, რომელიც აღავლინა ბაბილონის მგზებარე ცეცხლსა შინა მყოფმა სამმა ნეტარმა ყრმამ. სიყვარულით შევეერთოთ საყოველთაო ეკლესიას და წინაშე უფლისა აღვავლინოთ აღსარება და დიდებისმეტყველება ჩვენი. სიმდაბლითა და ცრემლით ვილოცოთ უფლისა მიმართ: კურთხეულ ხარ შენ, უფალო, ღმერთო მამათა ჩვენთაო, ქებულ, დიდებულ სახელი შენი უკუნისამდე. ამინ.

თარგმნა მარიამ ნიაურმა

ყოველდღესამღვდელოესმა იაკობმა სამღვდელო ხარისხში აღამაღლა დიაკონი, მამა გიორგი (ბაღაშვილი), ხოლო სტიქაროსანი გიორგი ალიბეგაშვილი აკურთხა დიაკვნად, მირიანის სახელით.

5 ივნისი მოციქულთასწორთა, წმიდა მეფე მირიანისა და წმიდა ნანა დედოფლის ხსენების დღეს სამეუფო წირვა აღავლინა გარდაბნისა და მარტყოფის ეპისკოპოსმა იაკობმა.

1 ივნისი – მოციქულთასწორ წმიდა ნინოს საქართველოში შემოსვლის დღეს, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, უწმიდესმა და უნეტარესმა ილია II-მ წირვა აღავლინა სამთავროს ფერისცვალების დედათა მონასტერში.

წირვის შემდეგ მისი უწმიდესობა, თანმხლებ სსსუღიერო პირებთან ერთად, მონასტრის ტრაპეზს დაესწრო.

11-18 მაისი – სამთავროს დედათა მონასტრის მოძღვარმა, არქიმანდრიტმა ლაზარემ და მონასტრის მგალობელმა მონოზუნებმა: დედა ნანამ (ქუთათელაძე), დედა ნინომ (ჯუღლაყიძე), დედა ნინომ (სამხარაძე) და დედა თამარმა (ასათიანი), მრევლთან ერთად მოილოცეს იერუსალიმის წმიდა მიწა.

4 ივნისს სამთავროს დედათა მონასტერში წირვა აღავლინა გარდაბნისა და მარტყოფის ეპისკოპოსმა მეუფე იაკობმა.

მონოზენის ალტუმა

კ ი თ ხ ე ა - მ ი ტ ე ბ ა

- უკეთუ მოხრულხარ წინაჲ ღუთისა, ტუთხაკ ხიმუდით
და მოძეტუ ზუენ ყოვლითა კმაღუღუბითა:
- კითხუა: ღახათვის მოხრულხარ, ძმაო, შეყრდამით, წმადება
ამასა მხევერბლის შეწინვასა და წმადათა ამაჲ კრებულთა?
- ძეტუა: მხეიავს განმორებთა სოფლისაგან, პაჭიონხანთ ძამათ.
- კითხუა: ნებითა შენთა ღიზს აქმნებთა ანტელთხებრებთა ამას ხახესა
და წესსა რუხდითა მონოზენათასა?
- ძეტუა: ბე, ღუთისა ძალითა, პაჭიონხანთ ძამათ.
- წინამძღუარძახ: ხლოთ ზაუამს აღმონხევეს კეთილი და ხანატრელი ეხე
ხაქმეი, უკეთუ ტნებავს ტანხრულებთა კეთილთა ხაქმისა,
ძროძითა, რუდუხებთა და ტვიჯილთა ტანხრულდების.
- კითხუა: ნებით ტონებთა შენთა მონუღა წინაჲ უფლისა?
- ძეტუა: ბე, ღუთისა ძალითა, პაჭიონხანთ ძამათ.
- კითხუა: დაიბავუ ქალწულებასა შენსა ყოვლითა ტნებითა და ხახებითა?
- ძეტუა: ბე, ღუთისა ძალითა, პაჭიონხანთ ძამათ.
- კითხუა: ცხთებებსა შინა შენსა ედრე ხეკადდდე პეთუა
მონოზელებსა უფროხხასა, და ყოველთა ქრისტეს მიერ ძამათასა?
- ძეტუა: ბე, ღუთისა ძალითა, პაჭიონხანთ ძამათ.
- კითხუა: დათძენა ყოველსა ძვირისხელესა, იწროებასა, ბოროტთა
მიერ აღძრულსა მხაეუარებასა, ხახუფეკლესათვის ტათასა?
- ძეტუა: ბე, ღუთისა ძალითა, პაჭიონხანთ ძამათ.

სამაგისტო, 14 ხაზუ.

სამაგისტო უფროსელების ტაძარს
„უფროს ღუთისხანთს სისწავლისქვე ხეიან
მონოზენის სოფლისა, აქუმანდო-ღიზსუ (ტავსაქ)
აღსრულეს პარკასს მასე სკუღათვის.

სამაგისტო წმად ნინოს ღუთია

მონოზენის ღუთისა უღას და დიუკის
გამოცემლითა „მამაკანს“ ტელეკანდის
მ-ს აბზ შამქასს.

რედაქტორი: მარიამ (მარინე) ნიაურთ
ხარედაქციო კოდეგია: არქიმანდრიტი დავაზრე (ვაგნობე)
ილუმენია ტეოფანი (კობალიანი)
მონოზენის სოფლისა (კუპრეიშვიდი).
კომპიუტერული მომსახურება:
მორჩილი მარიამი (იაკობაძე).

მისამართი: მცხეთის სამთავროს
წმიდა ნინოს ღუთათა მონოზენტი.
მირიან მეფის ქუჩა №3
ტელ: 893 76 31 87; 893 30 07 07
ელ.ფოსტა: samtavrosmonasteri@yahoo.com
ანგარიშის ნომერი: 158107700